

**SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ SANAYİ İŞLETMELERİNDE
MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE UŞAK İLİ UYGULAMASI**

Erdoğan ÖZGÜR

101749

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞLETME ANABİLİM DALI

DANIŞMAN : Prof. Dr. Halim SÖZBİLİR

101749

Afyon

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ**SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ SANAYİ İŞLETMELERİNDE MUHASEBE
BİLGİ SİSTEMİ VE UŞAK İLİ UYGULAMASI****Erdoğan ÖZGÜR****İşletme Anabilim Dalı****Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,****Mayıs 2001****Danışman : Prof. Dr. Halim SÖZBİLİR**

Bilgi ve bilişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler ülkemizde seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinin üretimini gerçekleştirdikleri endüstri ürünleri olan yer ve duvar karolarına olan ihtiyacı gün geçtikçe artırmıştır. Seramik ürünlerinin sahip olduğu kullanım alanları ve özellikleri bu ürüne olan talep artışlarının ana etkenini oluşturmaktadır.

Türk seramik kaplama malzemelerinin dış ticaret hacmi de bu gelişmelere paralel olarak gün geçtikçe büyümektedir. Bugün Türkiye seramik kaplama malzemeleri üretiminin %30'a yakınına dış ticarete yoluyla satmaktadır.

Türkiye'de ve dünya gelecek yıllarda seramik kaplama malzemelerinin tüketiminin ve dış ticaret yoluyla satışı giderek artan bir önem kazanacağı görülmektedir. Seramik karo üretim sürecinde elde edilen veriyi bilgiye dönüştürme ve bilgiyi en iyi şartlarda kullanma, işletmelerin üretim faaliyetlerinde sürekli olarak karşılaştıkları ve çözüm yolları aradıkları en önemli konulardan birisidir.

Mamul maliyetinin doğru hesaplanması giderlerin akılcı kontrolü ve yöneticilerin çalışmalarının etkinliğinin ölçülmesi, strateji planlarının uygulamaya konulması hedeflenen politikalara ulaşılması bütçe denkliğinin sağlanması bir takım ruhunun oluşturulmasına bağlıdır. Seramik kaplama malzemeleri işletmeleriyle ilgili iç ve dış çevrenin işletme faaliyetlerini değerlendirmesi için gereksinim duyduğu doğru ilgili ve zamanlı bilgileri sağlaması gerekir.

Bu düşünceden hareket ederek, bu tez çalışmasında özellikle yaşadığımız yüzyılın gereği olarak bilgi ve bilginin kullanımı işlenmesi sürecinde dış pazarlarda gittikçe önemli bir pazar yakalayan rekabet imkanlarını artırmak isteyen Türk seramik kaplama malzemeleri sektörünün üretim sürecinde muhasebe bilgi sistemin kurulması ve kullanımında yaşanan organizasyon bozuklukları varsa bunlara çözüm önerileri getirerek genel bir değerlendirme yapılması amacı güdülmektedir.

ABSTRACT

Speedy developments of information and informatics technology has increased day by day and necessary of ceramic covering equipment industrial products of floor and wall square tiles manufacturing companies. Using areas and specialities of ceramic products have made the main affect on demand increasing.

Foreign trade volume of Turkish ceramic covering equipments growing parallel with developments. Today Turkey sells approximately %30 of total production ceramic covering equipments by foreign trade.

It will be seen on following years increasing of importance of foreign trade selling and consumption of ceramic covering equipments in Turkey and in the world. During the production of ceramic covering equipments transforming the data to informatics and using the informatics on best condition is one of the most important subject of companies continuously meet in their production activities and searching solving ways.

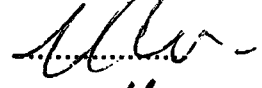
Right calculation of product's cost, sensible controlling of expense and measuring effectiveness of managements works, reaching the target policies by practicing strategic plans, ensuring the balance of budget concerning with forming of team spirit. Concerning inside and outside surroundings of ceramic covering equipments companies for evaluating their activities it must be required necessitate right relevant and time informatics.

Moving from this thought in this thesis study especially necessitate of this living century importance of information and using information in foreign markets by increasing competition possibilities of Turkish ceramic covering equipment's sector in producing process evaluated generally if there is organization failure it would be getting solving suggestions.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Halim SÖZBİLİR

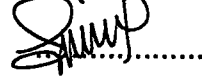
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. H. Hüseyin BAYRAKLI

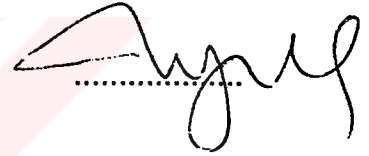
Doç. Dr. Belkıs ÖZKARA

Yrd. Doç. Dr. Ali ELEREN

Yrd. Doç. Dr. Veysel KULA

İşletme Anabilim Dalı Muhasebe bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden Erdoğan ÖZGÜR'ün "SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ SANAYİ İŞLETMELERİNDE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE UŞAK İLİ UYGULAMASI " başlıklı tezi 06/06/2001 tarihinde yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İşletme Anabilim Dalında değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. H. Hüseyin BAYRAKLI
Enstitü Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

Erdoğan ÖZGÜR

İşletme Ana Bilim Dalı
Muhasebe - Finansman Bilim Dalı
Yüksek Lisans

EĞİTİM :

Lisans : 1996 Afyon Kocatepe Üniversitesi , İktisadi İdari Bilimler Fakültesi,
İşletme Bölümü

Lise : 1989 Afyon Ticaret Lisesi

İŞ/İSTİHDAM :

1997 Afyon Kocatepe Üniversitesi Banaz Meslek Yüksekokulu İşletmecilik Programı

2000 Afyon Kocatepe Üniversitesi Çay Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı

KİŞİSEL BİLGİLER :

Doğum Yeri ve Tarihi : Ilgın / KONYA 13.09.1970

Yabancı Dil : İngilizce

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SERAMİK SANAYİ İŞLETMELERİNİN İŞLETMECİLİK YAPILARI

I. SERAMİK SANAYİ İŞLETMELERİNİN GENEL YAPISI	4
II. SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ SANAYİ İŞLETMELERİNİN GENEL YAPISI	6
A) SEKTÖRÜN TANIMI VE SINIRLANMASI.....	10
B) ÜRETİM KAPASİTESİ.....	11
C) ÜRETİM YAPILARI.....	14
1. Üretim Miktarı ve Değeri.....	15
2. Üretim Yöntemi ve Teknoloji.....	16

3. Üretim Maliyetleri.....	18
D) ARAŞTIRMA GELİŞTİRME.....	21
E) PAZARLAMA YAPILARI.....	22
1. Yurtiçi Satışlar.....	23
2. Yurtdışı Satışlar.....	25
3. Dağıtım Kanalları.....	27
4. Fiziksel Dağıtım.....	28
F) DİĞER FONKSİYONEL YAPILARI.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE MALİYET MUHASEBESİ

I. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ.....	33
A) MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ALT YAPISI.....	37
1. Muhasebe Bilgi Sisteminde Veri ve Bilgi Akışı.....	37
2. Veri ve Bilgi Akımının Kaynakları ve Aşamaları.....	37
a) Kaydetme.....	40
b) Sınıflandırma.....	40
c) Hesaplama.....	41
d) Özetleme.....	41
e) Saklama.....	42
f) Canlandırma.....	42
g) Çoğaltma.....	43
h) İletme.....	43
3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Elemanları.....	44
a) Personel.....	44
b) Kayıt ve Haberleşme Araçları.....	45
c) Donanım.....	46

d) Raporlar.....	47
B) MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ALT FONKSİYONLARI.....	47
1. Genel Muhasebe.....	47
2. Maliyet Muhasebesi.....	48
3. Satışlar ve Alacaklar.....	49
a) Mal Satma ve Alıcı Takibi.....	50
b) Satış ve Dağıtım Yönetimi.....	50
c) Müşteri Takip Sistemi.....	50
4. Satın Alma ve Borçlanma.....	50
a) Satın Alma.....	51
b) Satın Alma ve Satıcı Takip Sistemi.....	51
5. Stok İşlemleri.....	51
a) Stok Yönetimi.....	52
b) Stok Planlama ve Kontrol Sistemi.....	52
6. Ücret ve İşçilik.....	53
a) Personel İstihdam Uygulamaları Sistemi.....	53
b) Personel İstihdam Uygulamaları Sisteminin İşleyiş Süreci.....	53
7. Maliyet ve Maliyet Kontrolü.....	54
a)Yönetim Muhasebesi Sistemi.....	54
b) Üretim Yönetim Sistemi.....	54
8. Gelirler.....	55
9. Giderler.....	57
10. Maddi Duran Varlıklar.....	58
11. Sorumluluk Muhasebesi.....	59
12. Mali Analiz.....	60
13. Nakit Bütçelemesi.....	61
14. Sermaye Bütçelemesi.....	62

II. MALİYET HESAPLARI.....	63
A) 7/A SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET HESAPLARI.....	64
B) 7/A SEÇENEĞİNDE MALİYET HESAPLARININ AKIŞ ŞEMASI.....	66
C) 7/A SEÇENEĞİNDE KAYIT SİSTEMİ (EŞ ZAMANLI KAYIT).....	73
III. MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI.....	76
A) MALİYET SİSTEMLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	76
B) MALİYETLERİ OLŞTURAN GİDERLER.....	77
1. Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri	77
2. Direkt İşçilik Giderleri.....	77
3. Genel Üretim Giderleri.....	77
C) MALİYETLERİN OLUŞUMU VE HESAPLANMASI.....	77
1. Direkt Maliyetler.....	77
2. Endirekt Maliyetler.....	77
D) MALİYET HESAPLAMA YÖNTEMLERİ.....	78
1. Tam Maliyet Sistemi.....	79
2. Fiili Maliyet Sistemi.....	79
3. Safha Maliyet Sistemi.....	81
E) MALİYET SİSTEMLERİNİN BAŞLICA SORUNLARI.....	81
F) MODERN MALİYET HESAPLAMA YÖNTEMLERİ.....	82
1. Tam Zamanında Üretim.....	82
2. Toplam Kalite Yönetimi.....	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UŞAK İLİ SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ SANAYİ İŞLETMELERİNİN İNCELENMESİ VE BİR ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI

I. UŞAK'DA BİR ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI.....	84
---	-----------

II. KARO SERAMİK ÜRETİMİNİN AKIŞ SÜRECİ.....	87
A) FABRİKANIN İMALAT TEKNOLOJİSİ.....	87
B) YER KAROSUNUN İMALATININ AKIŞ SAFHALARI	88
C) YER KAROLARININ MALİYET YAPISI VE ÜRETİM YERLERİ.....	88
III. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMLERİNİN İŞLEYİŞİ.....	90
A) KARO FAYANSI ÜRETİMİ ÖNCESİ HAMMADDE VE MALZEME SATIN ALMA VE BORÇLANMA İLİŞKİSİ.....	90
1. Satın Alma ve Borç Ödeme	90
2. Satın Alma ve Borç Ödemede Kullanılan Belgeler ve Kayıt Düzeni.....	91
B) KARO FAYANS ÜRETİMİ VE STOK KONTROLÜ İŞLEMLERİ.....	93
1. Stok ve Maliyet İşlemlerinde Yer Alan Hesaplar.....	94
2. Kullanılan Belge ve Kayıt Ortamları.....	94
3. Üretim ve Stok Kontrol Sürecinin İşleyişi.....	95
C) ÜRETİM SONRASI SATIŞLAR VE ALACAKLARLA İLİŞKİSİ.....	95
1. Karo Fayans Satışları ve Alacakların Tahsilatı.....	95
2. Satışlar ve Alacakların Tahsilatında Kullanılan Belgeler ve Kayıtlar.....	96
D) PERSONEL ÜCRETLERİNİN HESAPLANMASI VE İŞÇİLİKLERİN GİDER KAYDEDİLMESİ.....	99
1. Personel Ücret Yapısının Belirlenmesi.....	99
2. İşçilik Ücretinin Hesaplanması ve İşçilik Giderlerinin Kaydında Kullanılan Belgeler	99
3. Personel İstihdamı ve Ücret Ödeme.....	99
E) KARO FAYANSININ MALİYETİ VE MALİYET KONTROLÜ.....	100
F) FİNANSAL KAYNAKLARI ELDE ETME VE GERİ ÖDEME İLİŞKİSİ.....	100
IV. SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ ÜRETİMİNDE MALİYET BEDELİNİN TESPİTİ VE MUHASEBE KAYITLARI.....	101
A) İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ VE MUHASEBE KAYITLARI.....	101
B) DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESAPLANMASI VE MUHASEBE KAYDI...	104

C) GENEL ÜRETİM GİDERLERİNİN HESAPLANMASI VE MUHASEBE	
KAYDI.....	107
SONUÇ.....	110
EK.....	113
KAYNAKÇA.....	134

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Seramik Kaplama Malzemesi Üretici Kuruluşlar.....	7
Tablo 2. Kaplama Malzemeleri Sektöründeki Kuruluşlar ve 1999 yılı İtibariyle Kurulu Kapasiteleri.....	12
Tablo 3. Seramik Kaplama Malzemeleri Sektöründe Kurulu Kapasite Durumu.....	13
Tablo 4. Seramik Kaplama Malzemeleri Üretim İşletmelerinin Üretim Miktarları.....	15
Tablo 5. Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörünün Profili.....	17
Tablo 6. Seramik Kaplama Malzemeleri Üretim Maliyet Unsurları	19
Tablo 7. Seramik Kaplama Malzemeleri Birim Üretim Girdileri.....	20
Tablo 8. Kaplama Malzemeleri Sektörü Yurtiçi Tüketimi.....	23
Tablo 9. Seramik Kaplama Malzemelerinin Birim Fiyatları.....	24
Tablo 10. Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörü İhracatının Yıllara Göre Dağılımı..	25
Tablo 11. Kaplama Malzemeleri Sektörü İstihdam Durumu.....	30
Tablo 12. Fiili Maliyet Yöntemine Göre Maliyet Hesapları Akım Şeması (Mamül Üretim İşletmelerinde).....	67
Tablo 13. Gider Çeşitlerinin Fonksiyon Hesapları İle İlişkisi (7/A Seçeneği).....	75
Tablo 14. Örgüt Şeması.....	86
Tablo 15. Bilgi Akış Şeması.....	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Sistemin İşleyiş Süreci.....	5
Şekil 2. Üretim Mallarının Dağıtım Kanalları.....	28
Şekil 3. Muhasebe Bilgi Sistemi.....	36
Şekil 4. Muhasebe Bilgi Akışı.....	37
Şekil 5. Muhasebenin Kayıt Tutma Fonksiyonunun Şematik Gösterilişi.....	39
Şekil 6. Genel Muhasebe Bilgi Akış Şeması.....	48
Şekil 7. Sabit Kıymetler Değerleme Şeması.....	59
Şekil 8. Fiili Maliyetin Akım Şeması.....	80
Şekil 9. Satın Alma Sürecinin İşleyiş Şeması.....	92
Şekil 10. Stoklama İşlemleri ve Üretim İle Stok Kontrolü İlişkisi.....	93
Şekil 11. Satış Dağıtım, Satış Süreci ve Satış Analizi.....	98

GRAFİK LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik 1. Türk Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörünün Kapasite ve Üretim Gelişimi.....	16
Grafik 2. Türk Seramik Kaplama Malzemeleri İhracatının Gelişimi.....	26

KISALTMALAR

		<u>Sayfa</u>
AŞ	Anonim Şirket.....	7
AT	Avrupa Topluluğu.....	31
AÜ	Anadolu Üniversitesi.....	30
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı.....	5
DSYMST	Dönem Sonu Yarı Mamul Stoku Toplamı.....	81
FİFO	İlk Giren İlk Çıkar.....	52
GÜG	Genel Üretim Girderleri.....	81
ISO	International Standarts Organization.....	10
İİBF	İktisadi İdari Bilimler Fakültesi.....	61
İTBF	İktisadi Ticari Bilimler Fakültesi.....	60
İTİA	İktisadi Ticari İlimler Akademisi.....	60
KDV	Katma Değer Vergisi.....	102
KKO	Kapasite Kullanım Oranları.....	13
LİFO	Son Giren İlk Çıkar.....	52
LPG	Liquid Petrol Gass.....	19
MTA	Maden Teknik Arama Enstitüsü.....	9
OAİB	Orta Anadolu İhracatçıları Birliği.....	14
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu.....	53
TC	Türkiye Cumhuriyeti.....	40
TL	Türk Lirası.....	51
TS	Türk Standartları.....	10
TSE	Türk Standartları Enstitüsü.....	10
VUK	Vergi Usul Kanunu.....	91

GİRİŞ

Taş ve toprağa dayalı sanayi sektöründe yer alan seramik kaplama malzemeleri endüstriyel ürünler grubu içerisinde yer almaktadır. Türkiye'nin toplam ihracatı içerisinde de önemli bir paya sahip olan seramik kaplama malzemeleri ülkemizin sahip olduğu hammadde kaynakları bakımından şanslı bir konuma sahiptir.

Yeraltında bulunan doğal kaynaklarımızın etkin ve verimli bir biçimde kullanımı ve üretim sürecine aktarılması bugün ülkemiz açısından önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Özellikle sektör açısından ülkemizin sahip olduğu zengin yer üstü ve yer altı doğal kaynakları bakımından rekabet şansının yüksek olduğu bir sektör olarak görülmektedir.

Toprak ve cam sanayi içerisinde üretim bakımından önemli bir konuma sahip olunan seramik sektörü, ürünleri ile Türkiye'nin akılcı, gerçekçi, uygulanabilir politikalarla gelecekte dünyada daha çok söz sahibi olunabileceği bir sektör konumuna gelebilecektir.

Günümüzde gerek ulusal gerekse uluslararası pazarlarda yaşanan sert rekabet ortamında, dikkatlerin üretim ve üretim teknolojilerine yöneldiği, maliyet fayda analizlerinin en katı şekilde uygulanmaya konulduğu gözlenmektedir. Bu noktada, işletmelerin asıl amaçları olan kâr ve yüksek kâr'a ulaşmaları için kalitenin yükseltilmesi yanı sıra üretim sürecinde çalışmalarda etkinlik sağlayarak maliyetlerin düşürülmesi doğru ve gerçek zamanlı ilgili bilgilere ulaşılması gereksinimi vardır.

Kâr'ın doğru olarak hesaplanması, ürün fiyatlarının tespiti ve işletmeye ilişkin akılcı doğru kararların verilmesi ve üretim çalışmalarının etkin ve verimli bir şekilde devam edip etmediğinin denetlenmesi ise gerçekçi bir maliyet ve maliyet muhasebesine ve muhasebe organizasyonuna bağlı bulunmaktadır.

Seramik kaplama malzemesi sanayi işletmeleri kuruluş aşamasında yüksek oranlarda sabit sermaye yatırımlarının yapılmasını gerektirmektedir. Üretilen mamul malın bünyesinde yer alacak olan hammaddenin kalitesi, ortaya çıkarılacak olan ürünün pazarda kabul veya reddedilmesinde önemli bir riski de beraberinde getirmektedir.

Özellikle uluslararası pazarda kabul edilme ve kalıcı olması buna bağlıdır. Böylesine yüksek risk taşıyan yatırımlara kanalize edilen kıt kaynaklar Türkiye'nin zaten yetersiz olan sermaye birikimlerinin de finansal açıdan daha dikkatli ve titiz olarak kullanılmasını gerekli kılmaktadır.

Taş ve toprağa dayalı sanayinin önemli bir alt sektörü olan seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmeciliği ile ilgili olarak ürün maliyetlerinin hesaplanması ve bu maliyetlerin genel muhasebe ile birlikte ele alınması ve aynı zamanda pazar fiyat ve finansal bilgilerinin eşgüdümü akılcı kullanımı gerçekçi bir muhasebe bilgi sisteminin kurulması ve işletilmesine bağlıdır.

Çalışmada ekonomik ve sosyal kalkınmada öncü rolü üslenen bölgesel ekonomilerin teknolojik gelişmeler karşısında bilgiyi kullanım düzeylerini ölçme ve değerlendirme amaçlanmıştır. Bu amaç ile de Afyon ve Uşak yöresinin sanayileşmesi ve ekonomik gelişmesinde öncü rolü üslenen sanayi kuruluşları olarak karşımıza taş ve toprağa dayalı sanayi tesislerinin yoğunluğu göze çarpmaktadır. Bu tesisleşme yörenin hammadde kaynakları açısından yeterli düzeyde kil yataklarına sahip olmasından ileri gelmektedir. Bunun yanında sektör bölgenin ihracat ürünleri içerisinde de ağırlıklı bir paya sahiptir.

Uşak ilinde taş ve toprağa dayalı sanayi alanında seramik sanayinin alt sektöründen olan seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinin kurulduğu görülmektedir. Bu işletmelerin, şehir ve bölge ekonomisinin kalkınmasına büyük bir katkı sağladığı gözlenmektedir. Uşak ilinin ekonomik gelişmesinde önemli bir rol üstlenen seramik kaplama malzemeleri sanayi işlemlerinin, sahip oldukları bu önemli konumları dolayısıyla çalışmada inceleme konusu yapılmıştır.

Yaşadığımız yüzyılın üretim pazarlama ve tüketim anlayışında getirdiği yenilikler küresel rekabeti ortaya çıkarmıştır. Bilginin paylaşımı ve bilginin yoğun kullanımı kalite, maliyet, ve zaman tasarrufu sağlama anlayışında işletmeleri yenilikler yapmaya zorlamıştır. Hammadde, üretim ve mamul stokunda getirilen takip sistemleri ve bilginin optimum kullanımı ilgili ve zamanlı maliyet hesaplanması bizi muhasebe bilgi sistemini çalışmada uygulama konusu yapmaya sevk etmiştir.

Birinci bölümde; seramik ve seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmeleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Seramik kaplama malzemeleri sanayiinde üretim ve işleme yerleri ile üretim ve işleme süreçleri açıklanmıştır. Seramik kaplama malzemeleri sanayiinde pazarlama işlemleri ve süreçleri de ele alınmıştır.

İkinci bölümde; seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde kurulacak muhasebe bilgi sistemine genel olarak yer verilmiştir. Bu kapsamda üretim öncesi ve sonrası muhasebe kayıtlarının tutulması ile ilgili gerekli olan aşamalar bilgi sistemi yönünden değerlendirilmektedir.

Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinin maliyet hesap planları konusunda bilgi verilmektedir. Konu ile ilgili olarak tek düzen hesap planı üzerinde durulmaktadır. Ayrıca maliyet hesaplama yöntemleri konusu da bu bölümde ele alınmaktadır.

Üçüncü bölümde; Uşak ili seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinin incelenmesi gerçekleştirilmektedir. Yapılan inceleme bir örnek olay çalışması ile somutlaştırılmaktadır.

Sonuç bölümünde de çalışmanın değerlendirmesi yapılmakta ve önerilerde bulunmaktadır. Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde bilginin kullanımı konusunda işletmelerin çoğunda yetki ve sorumluluk tek elde toplanmakta, profesyonel yöneticilere ve uzman personelin tavsiyelerine ve görüşlerine gereken önem verilmemektedir. Araştırma geliştirme çalışmaları düzeyi yetersiz denilecek kadar azdır. İlgili bilginin kullanımında ve ulaşılmasında örgüt yapısının getirdiği bürokratik engellerle karşılaşmaktadır. Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerine tam zamanında üretim sisteminin kullanılması önerilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SERAMİK SANAYİ İŞLETMELERİNİN İŞLETMECİLİK YAPILARI

I. SERAMİK SANAYİ İŞLETMELERİNİN GENEL DURUMU

İşletmeler sanayi toplumunun en temel öğelerinden birisidir. Sanayi toplumunun yarattığı üretim süreci ve teknolojik gelişmeler sonucu, yeni bir üretim ortamı ve yaşam biçimi ortaya çıkmıştır.

İşletmeler “kişi veya kurumların ihtiyaçlarını karşılamak üzere, üretim faktörlerini bir araya getirerek mal veya hizmet üreten/pazarlayan, sonunda maddi veya manevi bir kâr elde etmeyi amaçlayan iktisadi, teknik, sosyal hukuki birimlerdir.”¹

Malların ve hizmetlerin üretildiği ve pazarlandığı her yerde işletme faaliyetleri söz konusudur. Mallar ve hizmetler işletmelerde yaratılır ve işletmeler tarafından malların ve hizmetlerin pazarlanması sağlanır.²

İşletmeler iktisadi mallar veya hizmetler üretirler ve/veya pazarlarlar. İktisadi malların ve hizmetlerin iki özelliği vardır. Birincisi, insanların ihtiyaçlarını giderme niteliği bulunması, başka deyişle, faydalı olmalarıdır. İkincisi, kıt olmalarıdır.³

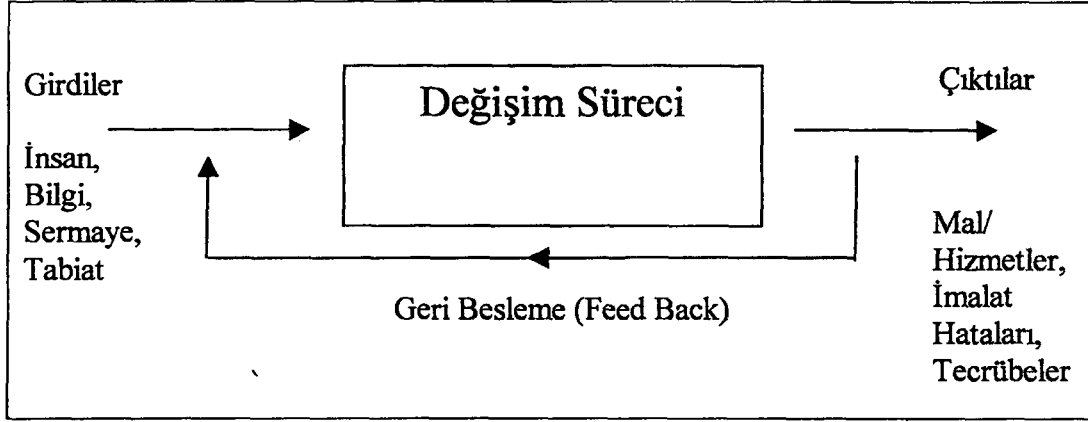
İşletme bir sistem olarak ele alındığında, belirli amaçlar doğrultusunda eyleme geçerek çeşitli girdilerden faydalandığı ve sağlanan çeşitli iktisadi kaynakları değerlendirdiği ve bir dizi işlem sürecinin sonucunda çıktılar elde ettiği görülmektedir. Bu işlemleri düzenli bir biçimde gerçekleştirilmesi ve devamı için geri bildirim (feed back) mekanizmasına gerek görülmektedir.⁴

¹ Kemal TOSUN, *İşletme Yönetimi*, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Yayın No:120, İstanbul, 1990, s.13

² İlhan CEMALCILAR, Doğan BAYAR, İnal C. AŞKUN ve Şan ÖZ-ALP, *İşletmecilik Bilgisi*, Anadolu Üniversitesi Basımevi, İşitme Özürlü Çocuklar Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayın No:3, Eskişehir, 1999, s.3

³ CEMALCILAR ve diğerleri, s.3

⁴ Ömer DİNÇER ve Yahya FİDAN, *İşletme Yönetimine Giriş*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, 4.Baskı, İstanbul, 1996, s.90

Şekil 1. Sistemin İşleyiş Süreci

DİNÇER ve FİDAN, *İşletme Yönetimine Giriş*, s.89

Geri bildirim, girdi - değişim - çıktı bağlantısı içerisinde sistem elde edilen çıktıların bir bölümünün dinamik dengenin sağlanması için sisteme tekrar girdi olarak verilmesidir. Kısaca sonucun sebebe tekrar bağlanmasıdır.⁵ Bu bilgi süreci muhasebe organizasyonunda verinin bilgiye dönüştürülmesinde ki mali nitelikteki olayları kapsar.

Seramik işletmeleri, planlanmış bir proses süreci dahilinde, anorganik endüstriyel hammaddelerini belirli oranlarda karıştırıp şekillendirmek, sırlamak ve sonra pişirerek sertleştirmek suretiyle elde edilen sert mamullerin seri halinde imalatını gerçekleştiren iş yerleridir.⁶

Seramik sanayi günümüzde, Türkiye’de bilimsel ve teknolojik yönüyle önemli gelişmeler kaydetmektedir. Türkiye’de imalatı gerçekleştirilen seramik sanayi ürünlerini dört alt sektörde toplamak mümkündür. Bunlar sırasıyla sıralayacak olursak seramik mamulleri (ürünleri) şunlardır;⁷

Seramik yer ve duvar karoları (karo, fayanslar)

Sağlık gereçleri,

Sofra ve süs eşyaları,

İleri teknolojik seramikler, olmak üzere sıralanabilir.

⁵ DİNÇER ve FİDAN, *İşletme Yönetimine Giriş*, s.89

⁶ Ömer BAKIRER, “Yapı Seramiğinin Dünü ve Bugünü”, *İnşaat Dergisi*, Sayı:5 Nisan, İstanbul, 1988, s.5

⁷ DPT, *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 1995, s.42

Seramik ürünleri içerisinde yer alan seramik yer ve duvar karoları alt sektörü bu çalışmamızın ana tema noktasını oluşturacaktır. Seramik mamulleri grubu içerisinde yer alan seramik kaplama malzemeleri yer ve duvar kaplamasında kullanılan seramikten yapılmış plakalardır.

II. SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ SANAYİ İŞLETMELERİNİN GENEL YAPISI

Ülkemizde seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmeleri büyük çoğunlukla orta ölçekli ve büyük ölçekli fabrika işletmelerinden oluşan yapısal bir özellik kazanmışlardır.

Seramik kaplama malzemeleri sektöründe 22 büyük ve orta ölçekli işletme vardır. Sektörde, kapasitenin %75'i beş büyük işletmeye aittir. Sektörde kamuya ait bir işletme mevcut bulunmakta olup, toplam kapasitenin %3'üne sahiptir.

2001 yılında Türkiye'de faaliyet gösteren seramik kaplama malzemesi üreten 22 işletme vardır. Fabrikalar Bilecik, Kütahya, Eskişehir, Çanakkale, İzmir, Uşak, Manisa gibi Batı Anadolu bölgesinde ve hammadde kaynaklarına yakın yerlerde kurulmuştur.

Türkiye'de faaliyet gösteren seramik kaplama malzemeleri üreten işletmelerin hukuki yapılarını, kuruluş yerlerini ve yılını gösteren veriler aşağıda Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Seramik Kaplama Malzemesi Üretici Kuruluşlar

Seramik Kaplama Malzemesi Üretici İşletmeler	Kuruluş Yılı	Fabrika Kuruluş Yeri	Hukuki Statüsü
Kalebodur Seramik Sanayi AŞ,	1972	Çan, Çanakkale	Özel
Toprak Seniteri ve İzolatör Sanayi AŞ,	1982	Bozüyük, Bilecik	Özel
Çanakkale Seramik Fabrikaları AŞ,	1956	Çan, Çanakkale	Özel
Ege Seramik Sanayi AŞ,	1972	Kemalpaşa, İzmir	Özel
Eczacıbaşı Karo Seramik Sanayi AŞ,	1991	Bozüyük, Bilecik	Özel
Kütahya Porselen Sanayi AŞ,	1988	Kütahya	Özel
Söğüt Seramik Sanayi AŞ,	1973	Söğüt, Bilecik	Özel
Hitit Seramik Sanayi Ticaret AŞ,	1989	Uşak	Özel
Tamsa Fayans Seramik Sanayi Ticaret AŞ,	1994	Torbalı, İzmir	Özel
Yurtbay Seramik Sanayi ve Ticaret AŞ,	1996	İnönü, Eskişehir	Özel
Termal Seramik Sanayi ve Ticaret AŞ,	1994	Söğüt, Bilecik	Özel
Seramiksan Turgutlu Seramik San.Tic. AŞ,	1994	Turgutlu, Manisa	Özel
Ercan Seramik Sanayi Ticaret AŞ,	1998	Bozüyük, Bilecik	Özel
Efes Seramik Sanayi Ticaret AŞ,	1996	İnönü, Eskişehir	Özel
Yüksel Seramik Sanayi AŞ,	1998	Söke, Aydın	Özel
Anatolia Seramik Sanayi AŞ,	1994	Söğüt, Bilecik	Özel
Uşak Seramik Sanayi AŞ,	1979	Banaz, Uşak	Kamu
Seramik Sanayi AŞ,	1997	Bilecik	Özel
Altın Çini ve Seramik Sanayi AŞ,	1998	Kütahya	Özel
Pera Seramik Sanayi AŞ,	1997	Çan, Çanakkale	Özel
Granist Granit Seramik San. ve Tic. AŞ,	1999	Çifteler, Eskişehir	Özel
Umpaş Seramik Sanayi ve Ticaret AŞ,	2000	Uşak	Özel

DPT, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Taş ve Toprağa Dayalı Ürünler Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 2001, s.4-6

Son yıllarda gerçekleştirilen yatırımlar ile sektöre, bir taraftan yeni kapasiteler dahil olunurken diğer taraftan da mevcut tesisler modern teknoloji transferi ile tevsi edilmiştir. Böylece ölçekler büyütülmüş, üst-kalitede ürün elde etme olanağı doğmuştur. Bu gelişmeler, berberinde, inşaat sektörü ile ilgili yer ve duvar karosu ürünlerimizin başta Batı Avrupa pazarları olmak üzere dünyanın bir çok ülkesine nüfuz edebilme başarısını getirmiştir. İhracat da ülke ihracatına paralel olarak artmış, bu artışta ihraç ürünlerine rekabet kazandırmak amacıyla 1980 yılından bu yana devletçe sağlanan teşviklerin, özellikle artan maliyetlerin döviz istikrar fonundan desteklenmesinin büyük rolü olmuştur.

Günümüzde seramik kaplama malzemelerine ilginin artmasının başlıca nedenleri şunlardır; seramik hammaddelerinin doğada bol miktarda bulunması ve maliyetlerinin düşük olması, yüksek sıcaklıklara dayanıklı olmaları, kimyasal bileşimlerinin yüksek olması, çok sert ve dayanıklı olmaları, metallere oranla hafif olmaları uzun süre bakım gerektirmeden kullanılabilmeleri gelmektedir. Bunlara mukabil çabuk kırılğan özelliğe sahiptirler.

Türkiye'de madencilğin %85'i kamu sektörü, %15'i özel sektör tarafından yapılmaktadır. Başlıca üreticiler Etibank, Türkiye Taş Kömürü İşletmesi, Karadeniz Bakır İşletmeleri, Türkiye Demir Çelik İşletmesi, Tekel Türkiye Taş Kömürü Kurumu ve özel sektördür. Üretimde; kamu sektörü mineral yakıtlar ve metalik cevher üretiminde ağırlıklı iken özel sektör endüstriyel minerallerin üretiminde yoğunlaşmıştır.⁸

Seramik sanayiinde kullanılmakta olan başlıca hammaddeler kaolin, kil, feldspat, apelit ve kuvarz gibi hammaddelerle dolomit, alçı, çinko oksit, kalay oksit, su, cam, zirkon silikat gibi sır maddeleri ve çeşitli boyalarla çıkartmalardan ibarettir.⁹

Dünyada ve Türkiye'de seramik ve seramik kaplama malzemeleri denilince akla killer gelmektedir. Kil yataklarına yakın yerlerde ilk seramik fabrikaları bu nedenle kurulmuştur. Çünkü seramik, mamullerinin üretiminde kullanılan hammaddeler içinde

⁸ DPT, *Yedinci Beş yıllık Kalkınma Planı*, s.71

⁹ DPT, *Yedinci Beş yıllık Kalkınma Planı*, s.71

hem teknolojik, hem de miktar açısından en önemli ana girdi hammaddesi olarak killer kullanılmaktadır.¹⁰

Seramik kili açısından Türkiye'nin 2 büyük hammadde bölgesi vardır. Bilecik (Söğüt) ve İstanbul (Şile ve Kemerburgaz). Türkiye'de rezerv araştırması yapan en büyük kuruluş olan MTA Genel Müdürlüğü'nün her iki bölgede çalışmaları mevcuttur. Özellikle İstanbul bölgesi çalışmaları, refrakter kil amaçlı olup, seramik killerinin kullanılabilirlik alanına göre işletilebilir rezerv hesaplaması yapılmamıştır. Söğüt bölgesinde MTA tarafından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. 3213 Sayılı Maden Kanunu çıktıktan sonra MTA Genel Müdürlüğü'nün havza çalışmaları kanun gereği yapılamadığı için, her konuda olduğu gibi seramik killeri konusunda da Türkiye için sıhhatli bilgiler elde edilememiştir. Daha önceki dönemlerde seramik killeri üreten şirket yetkilileri ile birlikte yapılan çalışmalarda bölgesel olarak potansiyel ve işletilebilir rezervler hesaplanmıştır.¹¹

Gelişen seramik sanayiinde kapasite artırımına gidilebilmesi ve beklenen kaliteyi yakalayabilmek için yeni hammadde araştırmalarına gidilmeli ülkedeki mevcut rezervlere yenilerinin tespiti ve eklenmesi zaruridir.

Söğüt, İstanbul bölgelerinin haricinde seramik şirketlerine yakınlık bakımından ikinci derecede önemli kil potansiyeli olan bölgeler mevcuttur. Bunların rezervi aşağıda verilmiştir:¹²

Çanakkale	10.000	Seramik Kalitesi
Manisa	10.000	Seramik Kalitesi
Kütahya	10.000	Seramik Kalitesi
Konya	1.000	Seramik-Döküm

Türkiye seramik sektörü için üretilen killerin en büyük tüketim alanları seramik kaplama malzemesi ürünleri olan yer ve duvar karoları, (fayans ve yer karoları) 'dir.

¹⁰ DPT, *Yedinci Beş yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Seramik – Refrakter – Cam Hammaddeleri*, Cilt 1, Ankara, 1995, s.55

¹¹ DPT, *Yedinci Beş yıllık Kalkınma Planı*, s.71

¹² DPT, *Yedinci Beş yıllık Kalkınma Planı*, s.71

Killer daha sonra, izalatör, sıhhi tesisat, porselen üretimlerinde tüketilmektedir. Döküm kili ve kumlu killer özel killer olup, fayans ve seramikte tüketilen killerden farklı fiziksel özellikleri nedeniyle ayrılmaktadır. Türkiye'de döküm kili ve kumlu kil üreten en önemli ve en eski bölge Söğüt bölgesi olup, tüketimdeki talebin artması nedeniyle son yıllarda kalite bozulmuştur. Türkiye toplam seramik kili tüketimi 1993 yılında 725.000 ton civarında olup, seramik sektöründe 1994 ve sonraki yıllarda yapılan kapasite artışları ile 2000 yılında Türkiye seramik kili tüketimi 1 milyon ton civarında gerçekleşmiştir.¹³

A) SEKTÖRÜN TANIMI VE SINIRLANMASI

Seramik kaplama malzemeleri yer ve duvar kaplamasında kullanılan, seramikten yapılmış plakalardır. Türkiye'de çoğunlukla seramik yer karolarına "seramik karo", duvar karolarına "fayans" denilmektedir.

Seramik karolar, çoğunlukla killer ve/veya diğer anorganik hammaddelerden üretilen, genellikle yer ve duvar kaplamalarında kullanılan, kalıptan çekme metoduyla veya oda sıcaklığında preslenerek şekillendirilen, fakat başka işlemlerle de şekil verilebilen, daha sonra kurutulup istenen özellikleri kazandırmaya yeterli olacak sıcaklıklarda pişirilen ince plakalardır. Karolar sırlı veya sırsız olabilir, yanmazlar ve ışıktan etkilenmezler.¹⁴

ISO 13 006:1998 uluslararası standardına ve TS EN 87: 1995 Türk ve Avrupa Standartlarına göre seramik karolar şu şekilde sınıflandırılmışlardır; şekillendirme metoduna göre; Türkiye de üretilen seramik karolar "kuru presleme (B)" sınıfına girmektedir. Su emme oranına göre (E) sınıfına girmektedir. Sırlı yer karoları çoğunlukla I b ve az miktarda II a grubunda üretilmektedir. Üretilen bütün duvar karosu (fayans) ürünleri III. gruba girmektedir.

¹³ DPT, *Yedinci Beş yıllık Kalkınma Planı*, s.73

¹⁴ TSE, *Uluslararası ISO 13 006:1998 Standardı*, Ankara, 1998, s.275

Seramik karo üretimi “Çini” ismiyle, Selçuklular tarafından Anadolu’ya Orta Asya’dan getirilmiştir. Osmanlılar döneminde çini karo üretimi ve sanatı İznik ve Kütahya’da gelişmiştir. Bugünkü üretim biçimiyle seramik karo üretimi, 1956 yılında kurulan Çanakkale Seramik Fabrikasıyla başlamıştır.¹⁵

Sektörün mevcut durumu, 2000 yılında Türkiye’de seramik kaplama malzemesi üreten 22 firma vardır. Türkiye’de sektörde faaliyet gösteren firmaların çoğunun merkezleri İstanbul’da bulunmakla birlikte, üretimin gerçekleştirildiği fabrikalar Bilecik-Eskişehir-Kütahya,- İzmir- Manisa-Uşak ve Çanakkale illerini içine alan Ege ve Marmara Bölgeleri’dir. Fabrikaların bu bölgelerde yoğunlaşmasının temel nedeni; bu bölgelerin hammadde ve enerji kaynaklarına yakın olmasıdır. Ayrıca, ürünün ulusal ve uluslararası pazarının da bu bölgenin etrafında toplanmış olduğu görülmektedir.

B) ÜRETİM KAPASİTESİ

Üretim, insan istek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mal veya hizmetlerin meydana getirmesi için üretim faktörlerinin belirli bir organizasyon içinde planlı ve belirli bir amaç doğrultusunda bir araya getirilmesi ile ortaya yeni bir mal veya hizmetin çıkması için yapılan iktisadi faaliyetlerin bütünüdür.¹⁶

Türk seramik kaplama malzemeleri sektörü son yıllarda önemli gelişme trendleri göstermektedir. Türkiye genelinde yoğun rekabetin yaşandığı sektörde üretim kapasiteleri de hızla artmaktadır. Bugün Türkiye toplam üretim kapasitesinin 205 milyon m² seviyesine yaklaşması beklenmektedir.

Sektörde faaliyet gösteren, yer ve duvar karosu üretimi yapan fabrikaların 1999 yılı itibariyle sahip oldukları yıllık m² üretim kapasitelerinin durumu aşağıda Tablo 2’de gösterilmiştir.

¹⁵ Güner SÜNER, *Seramik Sanayi El Kitabı*, Birlik Matbaası, Söğüt, 1986, s.45

¹⁶ Mahmut TEKİN, *Üretim Yönetimi*, 2. Baskı, Günay Ofset, Konya, 1993, s. 2

Tablo 2. Kaplama Malzemeleri Sektöründeki Kuruluşlar, ve 1999 Yılı İtibariyle Kurulu Kapasiteleri (000 m² /yıl)

Firma Adı	Yer	Duvar	Granit	Toplam Kapasite
Kalebodur	31.000		4.000	35.000
Toprak	15.000	11.000		26.000
Çanakkale		22.000		22.000
Ege	11.000	9.000	2.000	22.000
Eczacıbaşı Karo Seramik	6.000	4.000	1.700	11.700
Kütahya Seramik	6.000	5.600		11.600
Söğüt	5.000	4.000		9.000
Hitit	4.500	4.500		9.000
Tamsa	4.000	4.400		8.400
Yurtbay	3.800	3.500		7.300
Termal	3.000	3000		6.000
Seramiksan	5.500			5.500
Ercan	2.500	2.500		5.000
Efes	2.200	1.800		4.000
Yüksel	1.500	2.000		3.000
Anastolia	2.000	1.300		3.300
Uşak	1.500	1.500		3.000
Seranit			1.600	1.600
Altın Çini		1.500		1.500
Pera		1.500		1.500
Granist			1.500	1.500
Bözyük	1.200			1.200
TOPLAM	105.7	83.1	10.8	199.600

DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, s.7

Türk seramik sektörünün faaliyet gösteren kuruluşların 1999 yılı üretim kapasitesinin 105,7 milyon m²'sini yer karoları, 83,1 milyon m²'sini duvar karoları ve 10,8 milyon m²'sini de son yıllarda üretimine başlanan granit seramik ürün grubu oluşturmaktadır.

1950'li yılların ortalarına kadar ihtiyacının tamamını ithalat ikamesi yoluyla karşılanan Türkiye'de seramik kaplama malzemelerinin yerli üretimine ilk defa Çanakkale Seramik Fabrikası. AŞ, tarafından 1956 yılında Çanakkale'nin Çan ilçesinde başlanmıştır. 45 yıl içinde hızla büyüyen seramik kaplama malzemesi sektörü ile Türkiye, üretim bakımından 167 milyon m²/yıl ile dünyada 5 inci, karo ihracatı bakımından 48 milyon m²/yıl ile dünyada 3 üncü büyük ülke konumuna gelmiştir.¹⁷

1995-2000 yıllarını kapsayan beş yıllık dönemde sektör, üretim kapasitesini 113 milyon m²'den 205 milyon m²'ye çıkarmıştır. Seramik kaplama malzemeleri üretici işletmelerinin kapasite kullanımları ve yıllar itibariyle kapasite kullanımlarındaki değişimler aşağıdaki Tablo 3'de görülmektedir.

Tablo 3. Seramik Kaplama Malzemeleri Sektöründe Kurulu Kapasite Durumu

Ana Mallar	Kapasite Birimi	(000 m ² /yıl)					
		1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kaplama	000 m ²	113.000	134.000	162.000	190.400	199.600	205.000
Malzemeleri	KKO, %	94,6	90,1	91,2	80,8	77	81,4

DPT, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, s.8

1990'lı yılların ortalarından itibaren Türk seramik kaplama malzemeleri sektörü yeni fabrikalar kurmak ve mevcut fabrikaların kapasitelerini artırmak yoluyla üretim kapasitesini hızla artırmıştır. 1995 yılı içerisinde 113 milyon m², 1996 yılında da 134 milyon m² seramik kaplama malzemeleri üretim kapasitesine sahip olan Türkiye, üretim kapasitesini 2000 yılında 205 milyon m² seviyesine çıkarmıştır.

¹⁷ SÜNER, s.75

Yukarıda görüldüğü gibi, 1995-2000 yılları arasında kurulu kapasite, %81,4 oranında artarak 113 milyon m² 'den, 205 milyon m² 'ye ulaşmıştır. 1995 yılında %94,6 olan kapasite kullanım oranı 2000 yılında %81,4 olarak gerçekleştirmiştir.

Son yıllara ait veriler incelendiğinde; Türkiye'deki seramik kaplama malzemeleri sektörünün kapasite kullanım oranlarının ortalama %80 ile %90 oranları arasında değiştiği görülmektedir.

Türkiye'de sektörün kapasite kullanım oranı 1995 yılında %94,6 iken, bu rakam 1998 yılında %80,8 seviyesine düşmüştür. Türkiye için 1999 yılı kapasite kullanım oranının %77 iken 2000 yılında %81,4 seviyesine yükselmiştir. Türkiye'nin kapasite kullanım oranında meydana gelen bu düşüşün temel nedenine bakıldığında 1996 yılı ve devam eden yıllarda yeni fabrikaların devreye girmesi ve mevcut fabrikaların üretim kapasitelerinin artmasına rağmen, üretim artışının aynı oranda gerçekleşmemesi, üretim artışının kapasite artışından daha az olmasında etkili olduğu söylenebilir.

C) ÜRETİM YAPILARI

Seramik sanayiinde üretim; sanatsal üretim, küçük atölyelerde üretim ve endüstriyel üretim olmak üzere üç farklı üretim alanları bulunmaktadır. Bugün dünya seramik kaplama malzemeleri sektörünün en büyük üretici ülkeleri sıralamasında sırasıyla Çin, İtalya, İspanya, ve Brezilyadan sonra beşinci sırada yer alan Türkiye'dir. 1998 yılı dünya seramik kaplama malzemeleri üretiminin %31,6'sını Çin, %13,3'ünü İtalya, %12,7'sini İspanya, %9,1'ini Brezilya ve %3,5'ini de Türkiye gerçekleştirmiştir. Bu beş ülkenin üretimleri dünya seramik kaplama malzemeleri toplam üretiminin %70,2'sini kapsamaktadır.¹⁸

Çin, bugün dünyanın en büyük seramik kaplama malzemeleri üreticisi konumundadır. Ancak, üretiminin tamamına yakını yurt içinde tükettiğinden Çin, uluslararası ticarete önemli bir paya sahip değildir.

¹⁸ OAİB Genel Sekreterliği, *Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörü Değerlendirme Notu*, Ankara, 1999, s.3

1. Üretim Miktarı ve Değeri

1995-2000 yılları arasında seramik kaplama malzemesi üretim miktarı sürekli bir artış göstermiştir. Son yıllardaki artışlardaki azalışın sebebi olarak da ülkemizdeki genel ekonomik koşullarındaki durgunluk ile maliyet ve pazar yapısında oluşan olumsuz gelişmeler yer almaktadır. Bunların dışında Rusya krizi, iki büyük deprem ve özellikle de inşaat sektöründeki gerilemeden kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde üretimi gerçekleşen seramik kaplama malzemelerinin üretim miktarı 1995 yılında 107 milyon m² düzeyinde iken 2000 yılında 167 milyon m² düzeyindeki üretim miktarı seviyesine ulaşmıştır. Üretim seviyesindeki yıllar itibariyle gerçekleşen miktar değişimi hareketleri Tablo 4' de gösterilmiştir.

Tablo 4. Seramik Kaplama Malzemeleri Üretim İşletmelerinin Üretim Miktarları

Ana Mal	Yıllar						Birim (000 m ²)
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	
Seramik Kaplama Malzemeleri	107.000	121.000	148.000	154.000	160.000	167.000	

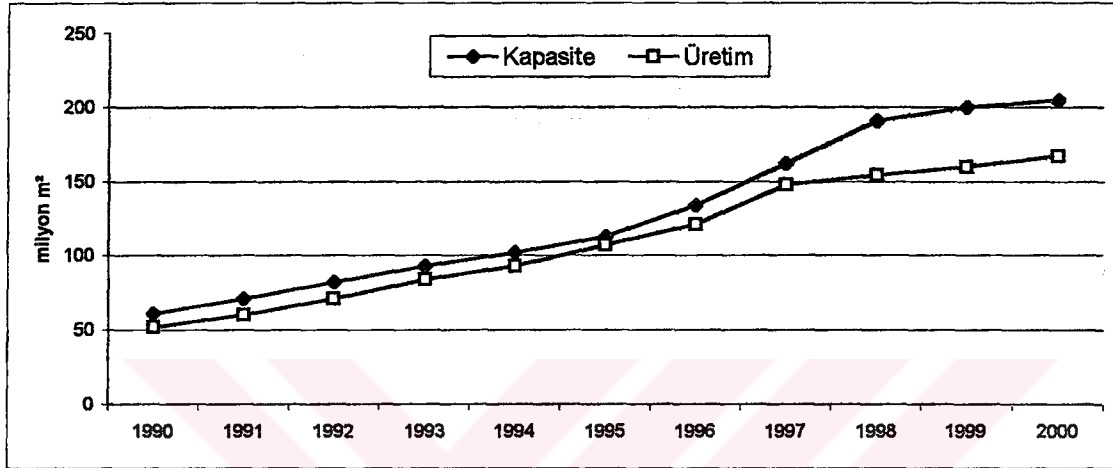
DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, s.12

Türkiye'nin seramik kaplama malzemeleri üretimi ise 1995 yılında 107 milyon m² seviyesinde iken; 1996 yılında %13,1 oranında artışla 121 milyon m²'ye, 1997 yılında %22,3 oranında artışla 148 milyon m²'ye, 1998 yılında %4,05 oranında artışla 154 milyon m²'ye, 1999 yılında da %4,375 oranında gerçekleşen artışla da 160 milyon m²'ye ulaşmıştır. Üretim rakamının 2000 yılında 167 milyon m²'ye çıkması beklenmektedir.

Sektörde 1995-2000 yılları arasında üretimdeki artış %56 oranında olmuştur. Üretimdeki bu artışın, kapasite artışları ile aynı oranda gerçekleşmemesi sonucu, sektördeki kapasite kullanım oranlarının yıllar itibariyle düştüğünü gözlenmektedir.

Türkiye’de seramik kaplama malzemeleri sektöründe faaliyet gösteren fabrikaların 1990-2000 yılları arasında üretim ve kapasite kullanım miktarlarındaki değişim gösteren miktar hareketleri Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1. Türk Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörünün Kapasite ve Üretim Gelişimi

OAİB Genel Sekreterliği, s.8

Türk seramik kaplama malzemeleri sektöründe yer alan işletmelerin 1996-2000 yıllarını kapsayan üretim, kapasite, satış, stok ve benzeri diğer faktörlerinin yapılarındaki değişimin profiline Tablo 5’de yer verilmiştir. Sektörde yer alan işletmelerin sahip oldukları bu değişimin profiline bakarak sektör hakkında daha detaylı bilgilere sahip olabiliriz.

2. Üretim Yöntemi ve Teknoloji

Üretim yönetimi, mal ve hizmetlerin istenilen yer ve zamanda ve asgari maliyetle elde edilebilmesi için gerekli kararları alma faaliyetleri ile ilgilenen bir işletme fonksiyonudur. İşletme elinde mevcut bulunan ilk madde ve malzeme, makine ve insan kaynaklarını belirli miktardaki mamulün üretiminin gerçekleştirilebilmesi için

istenilen kalitede istenilen zamanda ve en düşük maliyetle üretimini sağlayacak biçimde bir araya getirmesi ve işlenmesi sürecidir.¹⁹

Tablo 5. Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörünün Profili

FAKTÖRLER	YILLAR				
	1996	1997	1998	1999	2000
Firma Sayısı	14	20	22	22	22
Çalışan Sayısı	7.312	9.460	9.920	10.000	10.270
Kapasite (milyon m ²)	134	162	191	200	205
Üretim (milyon m ²)	121	148	154	160	167
Kapasite Kullanım Oranı (%)	90,1	91,2	80,0	77,0	81,4
Yurt İçi Satış Miktarı (milyon m ²)	84,1	103,8	98,5	95,0	104
Yurt İçi Satış Değeri (milyon \$)	365,8	482,5	480,8	450,0	452,0
Stok (milyon m ²)	12,3	17,3	18,0	17,1	19
İhracat Miktarı (milyon m ²)	35,6	39,6	41,9	45,0	48,0
İhracat Değeri (milyon \$)	159,4	167,3	177,8	183,7	182,2
İthalat Miktarı (milyon m ²)	1,0	2,0	1,9	2,1	2,3
İthalat Değeri (milyon \$)	13,3	19,5	21,4	22,2	20,5

OAİB Genel Sekreterliği, s.7

Türkiye’de seramik üretici firmalar hammadde ihtiyaçlarını çoğunlukla kendi maden ocaklarından karşıladıkları görülmektedir. Seramik kaplama malzemeleri üretiminde kil, kaolen, feldspat, kuvars gibi ilk maddeler ile frit, zirkon, korund, çinko oksit, boraks, asit borik, talk, volastonit, gibi yardımcı maddeler renk verici metal oksitler ve seramik boya gibi işletme malzemeleri kullanılır.²⁰

¹⁹ TEKİN, s.17

²⁰ H. Hüseyin TANIŞ ve Zeliha METE, *Seramik Teknolojisi ve Uygulaması*, Birlik Matbaası, Söğüt, 1988, s.5

Seramiğin ana hammaddeleri Türkiye’de bulunmaktadır, sadece Ukrayna’dan az miktarda plastik kil ile yardımcı hammaddelerden zirkon, korund, ithal edilmektedir. Seramikte kullanılan bazı yardımcı maddeler içerisinde yer alan seramik boya, oksitler ve kimyasal maddelerin ise Batı Avrupa ülkelerinden ithali edilmektedir.

Duvar karolarının üretiminde hızlı tek pişirim metodu yaygınlaşmıştır. Ancak bazı ürünler için hızlı çift pişirime devam edilmektedir. Yer karoları ise tek pişirim ile üretilmektedir. Pres alt formlarında karonun her yerine homojen basınç veren izostatik kalıp sistemleri yaygınlaşmış, böylece karolarda hassas boyutlar ve şekil düzgünlüğü sağlanmıştır.

Malzeme teknolojisinin gelişmesiyle, rulolu hızlı pişirim fırınların kanal genişlikleri 3 metre kadar olabilmektedir. Türbülanslı ve pulsar brülörlerle kanal içinde homojen sıcaklık dağılımı sağlanmıştır. Ruloların sıcakta eğilime dayanımları da arttırılmıştır. Kanal genişlikleri arttıkça, fırın kapasiteleri de yükselmektedir.

Pazarın antik ve rustik tipindeki karolara eğilimi nedeniyle, sırlama bantlarında üst üste çok sayıda renk ve desen uygulaması gelişmiştir. Sırlama bantlarında kuru glazürleme, üç-dört elek baskı, tamburlu rulolu baskı makineleri, eskimi görünüm veren-sır üzerini fırçalayan makinelerin kullanımı çoğalmıştır. Pazarın üst seviyelerine hitap eden, lüks, pahalı karo üretimi amacıyla, daha fazla desenli, daha çekici ürün yapmak için üçüncü pişirim denilen dekor tesisleri yaygınlaşmıştır.

3. Üretim Maliyetleri

Türkiye daha ucuz hammadde temini, üretim hatası bulunan ürünlerin tamamen yeniden üretimde kullanımı ve hammadde taşınması ile depolanmasının daha iyi yöntemlerle yapılması sonucu hammadde maliyeti düşmüştür.

Türkiye’de seramik kaplama malzemeleri üreten üretim işletmelerinin maliyetlerinin oransal dağılımını hesaplamak için altı üretici firmadan alınan verilerle oluşturulan tablo aşağıda yer almaktadır. Tablo 6’da yer alan verilere göre, Türkiye’de seramik kaplama malzemeleri üretiminde en fazla gider kalemini %18,2’lik bir oranla hammadde giderleri oluşturmaktadır. Üretimde ikinci önemli gider kalemi ise %16,2 ile

işçilik maliyetleridir. %11,8'lik bir payla amortisman giderleri üretim maliyetlerinde üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 6. Seramik Kaplama Malzemeleri Üretim Maliyet Unsurları

GİDERLER	(%) Pay
Finansman Giderleri	6,7
Amortisman Giderleri	11,8
Hammadde Giderleri	18,2
İşçilik Maliyeti	16,2
Elektrik Enerjisi Maliyeti	6,5
Doğalgaz Maliyeti	6,7
LPG Maliyeti	8,9
Pazarlama Giderleri	6,8
Paketleme Maliyeti	6,2
Yönetim Giderleri	5,7
Diğer Giderler	6,3
Toplam Maliyet	100,0

OAİB Genel Sekreterliği, s.10

Seramik sektörün'de üretimde kullanılan enerjinin maliyetleri toplam maliyet içerisinde oldukça yüksek paya sahiptir. Bazı üretici firmaların LPG, bazılarının Doğal Gaz kullanıyor olması haksız rekabeti doğurmaktadır. Çünkü LPG, kullanan firmaların ürün pişirim maliyeti, Doğal Gaz kullananlara oranla daha fazladır.

Türk seramik kaplama malzemeleri sektörünün geçmişinin yeni olması, son on yıl içerisinde üretim kapasitesinin sürekli artırılması ve teknolojilerinin yenilenmesi gibi nedenlerle, üretici firmalar önemli miktarlarda finansman pazarlama sorunuyla karşı karşıya kalmışlardır. Yine aynı dönemde amortisman giderlerinde yüksek artışlar ortaya çıkarmıştır. Bundan dolayıdır ki, Türk seramik kaplama malzemeleri sektörünün üretimini oluşturan maliyet giderleri diğer yıllar itibariyle farklılıklar gösterebilir.

Firmaların birim girdi miktarları ve fiyatları, dolayısıyla birim ürün maliyetleri birbirinden çok farklılık arz etmektedir. Bu farklılık aynı tür yakıt kullanan tesisler arasında %50'ye kadar çıkmaktadır. Bu nedenle, yukarıdaki Tablo 6'da sadece bilgi veren firmaların ortalama değerlerini yansıtmaktadır. Tüm sektörü temsil etmemektedir.

Bu girdi fiyatları ve toplam içindeki oranlarını, 1992 yılındaki fiili rakamlarla karşılaştırıldığında, ortaya şu sonuçlar çıkmaktadır. Duvar ve yer karoları ortalama üretim birim maliyeti 1992 yılında 37.200 TL./m² iken 2000 yılında 1.650.000 TL./m² 'ye çıkmıştır. Ancak ortalama \$/m² değeri göz önüne alındığında, üretim maliyetlerinin 5.39 \$'dan 2.6 \$'a gerilediği görülmektedir. Bu durum otomasyondaki artışa ve pişirim sürelerinin kısılması ile enerji giderlerinin göreceli olarak azalması ile açıklanabilir.

Seramik kaplama malzemesi üretici işletmelerinin 2000 yılında birim ürün miktarı için girdi maliyetlerinin sektör ortalaması aşağıda Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Seramik Kaplama Malzemeleri Birim Üretim Girdileri

(000 m² birim için)

Sıra No	Girdiler (Yer Karosu + Duvar Karosu)	Miktar	Değer (000TL)	%
		Yerli	Yerli	
1	Hammadde (kg) (Kil, Kaolen, Feldspat, Kuvars)	20.000	225.000	13,6
2	Yardımcı Madde (Kimyasal Mad., Frit, Boya)		300.000	18,2
3	Elektrik (kwh)	2.800	123.000.000	7,5
4	Doğal Gaz (m ³)	2.200	205.500.000	12,5
5	LPG (ton)	2.000		
6	İşçilik (saat)		150.000.000	9
7	İşletme Malzemesi (ambalaj vs.)		120.000	7,2
8	Diğer		525.000	32
	TOPLAM		1.650.000	100

DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, s.4-6

D) ARAŞTIRMA GELİŞTİRME

Araştırma geliştirme, genellikle bilimsel ve teknik bilgi birikimini arttırmak amacıyla işletmelerin yürütmüş oldukları bir dizi sistematik çabalardan oluşmaktadır. Araştırma ve geliştirme çalışmalarında işletmelerin izleyeceği strateji, devamlı yenilik yaparak sürekli düzenli ve kârlı bir büyümeyi sağlamak olmalıdır. Ülkemizde bilimsel ve teknolojik alanda yapılan araştırma ve geliştirme çalışmaları için yapılan harcamalar hakkında sağlıklı bilgi bulunmamasıyla beraber gerek kamu kesiminde gerekse özel kesimin bu konuya yeterince kaynak ayrılmadığı da gözlenmektedir.²¹

Değişen dünyada nüfus artışı talebin küreselleşmesi ve buna bağlı olarak pazarın genişlemesiyle, boşluğu fark eden seramik kaplama malzemeleri işletmeleri pazardan daha fazla pay alabilmek için teknoloji yarışına katılmanın çözüm olduğunu düşünmüşler. Bu düşüncede kalmayıp, yatırımlarına yön verip, teknolojik üstün nimetlerinden faydalanarak pazarda yüksek oranda pay alma yarışı içine girmişler.

Türkiye’de seramik kaplama malzemesi üreten işletmelerin bir çoğu yeni kurulmuştur. Kuruluşu eski olan işletmeler ise tesislerini modernize ettiklerinden dolayı, gelişmiş teknolojilerle donatılmış ve Avrupa standartlarına uygun üretim gerçekleştirebilecek bir üretim hattına kavuşmuşlardır.

Türkiye’deki teknolojik gelişmelerden birisi de şudur; seramik karo üretiminde, presler, sırlama, kalite ayırma bölümleri dahil, komple 3 vardiya çalışarak pişirmeden önceki ve sonraki stoklama tesislerini kaldırma eğilimi vardır. Böylece yatırım maliyeti azalmaktadır.

Seramik kaplama malzemeleri sektörü’ndeki büyük işletmeler ürün ambalaj kutuları üzerine çizgili bar kod sistemine geçmişlerdir. Çizgili bar kod etiket sistemi ürünlerin sevkiyatını, stok ve satış miktarını ve çeşitlerini bilgisayarlarla ortamında takip etme imkanını kolaylaştırmıştır.

²¹ DİNÇER ve FİDAN, *İşletme Yönetimine Giriş*, s. 160-161

Türkiye’de seramik karo aksesuarlarının üretimi ve kullanım alanları gün geçtikçe çoğalmaktadır. Merdiven basamak ve alınlıkları, hijyenik süpürgelikler, iç köşe, dış köşe parçaları ve havuz seramikleri gibi malzemeler bazı firmalar tarafından üretilmektedir.

Türkiye’deki bazı seramik fabrikaları kojenerasyon tesislerini kurarak, ihtiyaçları olan elektrik enerjisini kendileri üretmeye başlamışlardır. Bu tesisler, türbinden çıkan sıcak havayı püskürtmeli kurutucularda kullanarak yakıt tasarrufu sağlamaktadırlar.

Türkiye’deki seramik karo üreticileri, Türk ve Avrupa standartlarına uygun üretim yapmaktadırlar. Ayrıca bazı firmalar ISO 9000 Kalite Güvence Standardı belgelerini, akredite Türk ve uluslararası kuruluşlardan almışlardır. Bu firmalar satış sonrası hizmet servislerini de kurmuşlardır.

E) PAZARLAMA YAPILARI

Pazarlama, işletmenin amaçlarını gerçekleştirmek, mevcut ve potansiyel müşterilerin istek ve ihtiyaçlarını tatmin etmek için mal ve hizmetleri üreticiden tüketicie veya kullanıcıya doğru yönlendiren organizasyon faaliyetlerinin bütünüdür.²²

Ekonomilerde, kişilerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmetlerin üreticiden tüketicilere doğru ulaştırılması dağıtılması gerekmektedir. Tüketicilerin hangi mal ve hizmetlere ihtiyaç ve istek duyduklarını kestirmek işletmelerin ilk görevidir. İkinci görevi ise, bu mal ve hizmetlerin tüketicilere istedikleri yerde, istedikleri zamanda ve ödeyebilecekleri bir fiyatla sunulmasıdır.

Üretimin temel amacı tüketimdir. Üretimi bu sonuca ulaştıracak temel araç da değişimdir. Değişim kendiliğinden ve kolaylıkla meydana gelmez. İstem ve sunu arasındaki uyumsuzluk değişimi güçleştirir. Üretim sonucu elde edilen seramik ürünlerinin ambalajlanması ve piyasaya bu şekilde sunulması gerekir. Ambalaj ise

²² DİNÇER ve FİDAN, *İşletme Yönetimine Giriş*, s.178

kullanıcılara ürünün en iyi bir şekilde ulaşmasını sağlarken ülke ekonomisine dolaylı katkı sağlayacaktır.

Türkiye’de seramik kaplama malzemeleri sektörü faaliyette bulunan 22 seramik karo ve fayans üreticisi firmaların yıllık satış tutarı Tablo 5 incelendiği zaman 1996 yılında 525 milyon \$, iken 1997 yılında 650 milyon \$ ve 1998 yılında da 658 milyon \$ ve 1999 yılında 633,7 milyon \$, 2000 yılında ise 634 milyon \$, civarındaki toplam satış rakamına ulaşmıştır.

1. Yurtiçi Satışlar

Türkiye de seramik kaplama malzemelerinin tüketimi, üretime paralel olarak sürekli bir artış göstermektedir. 1995 yılında Türkiye genelinde 79,2 milyon m² seramik karo ve fayans tüketimi gerçekleştirilirken, 2000 yılında tüketim 1995 yılına göre %34,18 oranında artış göstererek 106 milyon m² seviyesinde gerçekleşmiştir. Tablo 8’ Belirtilen yıllar itibariyle kapasite artışı ise %81,4 olarak gerçekleşirken, üretim artışı ise %56 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 8. Kaplama Malzemeleri Sektörü Yurtiçi Tüketimi

Miktar (000 m²)

Ana Mallar	Yıllar					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Kaplama Malzemeleri						
İç Satış	78.500	84.100	103.800	98.500	95.000	104.000
İthalat	700	900	1.900	1.800	1.300	2.000
Yurtiçi Tüketim	79.200	85.000	105.700	100.300	96.300	106.000

DPT Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, s.20

Bugün inşa edilen her türlü binanın; konut, sınıai, ticari, sosyal, kültürel, turistik ve benzeri tesisleri inşaatında iç ve dış mekan döşemelerinde kullanılan seramik kaplama malzemelerinin Türkiye’deki yurt içi tüketimi 1980 yılından bu yana, 1991 yılında yaşanan Körfez krizi hariç sürekli artış göstermiştir.

Türkiye'nin 1995 yılında 79,2 milyon m² civarında olan yurt içi tüketimi yıllar itibariyle %7,32 oranında artarak 1996 yılında 85 milyon m²'ye %24,35 oranında artarak 1997 yılında 105,7 milyon m²'ye %5,11 oranında azalarak 1998 yılında 100,3 milyon m²'ye düşmüştür. 1999 yılında %3,98 oranında azalarak 96,3 milyon m²'ye düşmüştür. 2000 yılında %10,1 oranında artarak 106 milyon m²'ye yükselmesi tahmin edilmektedir. Türkiye'deki seramik karo ve fayans tüketim artışının temel nedeni piyasanın henüz doymuş olmaması ve tüketim miktarının diğer ülkelere göre çok düşük olmasıdır.

Türkiye'de seramik karo ve fayans tüketimi alışkanlığının yeni olması, yurt içi satışların daha düşük seyretmesine neden olmaktadır. Türkiye'de yurt içi satışların gelecek yıllarda önemli artışlar kaydedeceği beklenmektedir. Türk seramik ürünlerinin günümüzdeki ortalama birim maliyetleri ve ulusal pazardaki toptancı ve perakendeciye ortalama satış fiyatları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Seramik Kaplama Malzemeleri Birim Fiyatları

Ürünün Cinsi	Birim (TL/m ²)			
	1995	2000		
	Üretici	Üretici	Toptan	Tüketici
Duvar Karosu (20 x 25)	340.000	3.450.000	3.600.000	4.100.000
Yer Karosu (33 x 33)	300.000	3.260.000	3.420.000	3.500.000

DPT, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, s.17

Seramik kaplama malzemeleri üreticilerinin mamul mal stokları yıllar itibariyle sürekli artış göstermektedir. Tablo 5'de. Bu mamul mal stoku seviyesinin sürekli artması, üretimin artmasına paralel olarak, pazarda yaşanan sert rekabetten ve ürün çeşidinin artmasından kaynaklanmaktadır.

2. Yurtdışı Satışlar

Türkiye'nin seramik kaplama malzemelerinin tüketiminde önemli bir pazar payına sahip olan uluslar arası pazardaki konumu ise aşağıdaki Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörü İhracatının Yıllara Göre Dağılımı

Ülke	Miktar (milyon m ²)					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Türkiye	26,4	35,6	39,2	41,9	45	48

OAİB Genel Sekreterliği, s.8

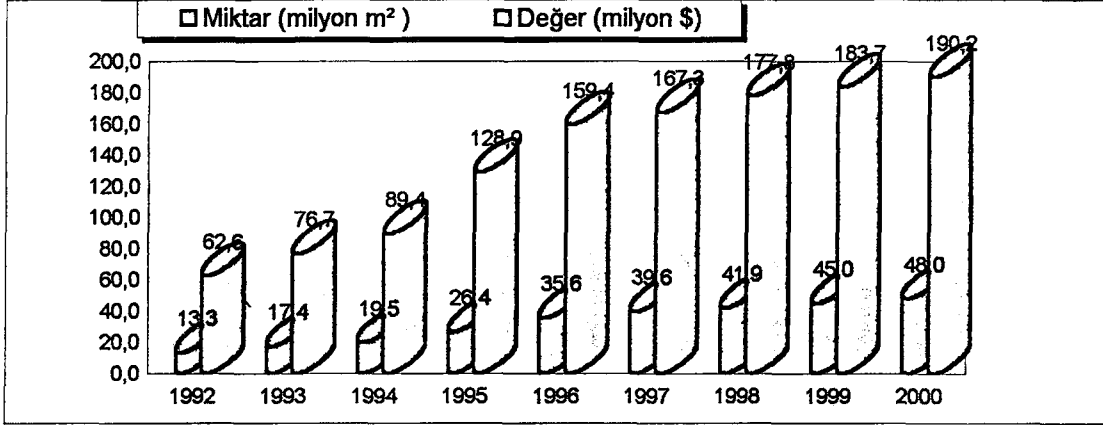
Türkiye seramik sektörünün gelişimine değişimine ve büyümesine paralel olarak seramik kaplama malzemeleri sektörü ihracatını sürekli artıran bir konumdadır. Sektör, 1995 yılında 26,4 milyon m² seramik karo ve fayans ihracatı gerçekleştirmiştir. Seramik kaplama malzemeleri ihracatı, 1996 yılında %34,84 gibi büyük bir oranda ihracat artışıyla 35,6 milyon m², 1997 yılında %10,12 oranında ihracat artışıyla 39,2 milyon m² ve 1998 yılında da %6,89 oranında bir artışla 41,9 milyon m² seviyesine ulaşmıştır.

Sektörün, 1999 yılı seramik kaplama malzemeleri ihracatı %7,40 oranında artarak 45 milyon m² seviyesinde gerçekleşmiştir. 2000 yılında ihracatın %6,67 oranında artarak 48 milyon m² ulaşması beklenmektedir.

Türkiye'de seramik kaplama malzemesi sektörünün büyüklüğü ve uluslararası başarısının genel bir değerlendirmesini yaparsak üretimi yapılan yer ve duvar karolarının ne kadarının ihracata konu edildiği hususunu göz önüne almak gerekmektedir.

1998 yılı içerisinde Türkiye seramik karo ve fayans üretiminin sadece %27,3'ünü ihraç etmiştir. 1999 yılı içerisinde üretiminin %28,2'sini ihraç etmiştir. 2000 yılı içerisinde üretiminin %28,8'sini ihraç edebilmiştir. Türk seramik kaplama malzemesi ürünlerinin ihracatının gelişim trendi Grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2. Türk Seramik Kaplama Malzemeleri İhracatının Gelişimi

OAİB Genel Sekreterliği, s.23

Türk seramik kaplama malzemeleri sektörü, ürünlerinin kalitesiyle, çeşitlilik ve yenilikleriyle her geçen gün ihracat miktarını artırmaktadır. Türk seramik kaplama malzemeleri sektörü 1992’li yılından itibaren sürekli artan seramik karo ve fayans üretimi ve ihracatı ile dünya dış ticaretinde önemli bir konumda bulunmakta ve giderek söz sahibi olma yolunda ilerlemektedir.

Türk seramik kaplama malzemeleri sektöründe ihraç fiyatları düşük tutulmaktadır. Bunun altında yatan temel nedenlere bakıldığında ihraç pazarlarında yurt dışında ürün tanıtımı faaliyetlerinin yetersizliği görülür Türk ürünü imajının uluslar arası pazarda yeterli düzeyde oluşmaması gelir. Dış pazarlarda özellikle Türk firmaları arasında yaşanan yoğun rekabet de uluslar arası pazarda ürün fiyatlarımızı düşürmektedir.

Bunun dışında, seramik karo ve fayans ürünlerinde dekor ve ürün tasarım eksikliği de Türk seramik kaplama malzemeleri sektörünün rakip ülkeler göre dezavantajlı konuma sokmaktadır. Çünkü, artık dünyanın birçok ülkesinde seramik karo ve fayans kullanımı zorunlu bir ihtiyaç olmaktan çıkıp, dekoratif amaçla kullanılan moda ürünler olarak nitelendirilmektedir.

Türk seramik kaplama malzemeleri sektörünün en önemli ürün ihraç pazarı Almanya’dır. Bunu sırasıyla İngiltere, ABD, Fransa, Kanada ve İsrail izlemektedir. Türkiye bugün Avrupa’nın en az seramik kaplama malzemeleri ithal eden ülkesi

konumundadır. Çünkü, Türkiye seramik karo ve fayans tüketiminin yaklaşık %98'ini yerli üretimle karşılamaktadır.

3. Dağıtım Kanalları

Seramik sanayiinde üretilen yer ve duvar karoları ve ürün çeşitleri tüketicilere (kullanıcılara) istenilen yer ve zamanda sunulabilmesinde dağıtım kanallarının rolü oldukça fazladır. Dağıtım kanalları üretilen bir malın ya da hizmetin üreticiden tüketiciye doğru hareket ederken izlediği yol olarak tanımlanmaktadır.²³

Bu dağıtım kanalları uygulamada oldukça karmaşık bir yapı arz edebilmektedir. Bir üretici işletme farklı ürünleri için değişik pazarlarda birbirinden farklı pazarlama kanalları kullanabilmektedir.

Seramik kaplama malzemeleri sanayiinde üretim yapan üreticilerin ürünlerini hedef pazar birimlerine ulaştırabilmelerinde kullanılacak dağıtım kanalları üç grupta toplanmaktadır.²⁴

Doğrudan dağıtım yönteminde hiçbir aracı işletme kullanılmadığı için ürünün tüketiciye ulaştırılmasında yapılması zorunlu toptancılık ve perakendecilik hizmetlerini üretici işletme kendisi bizzat üstlenmek durumundadır.

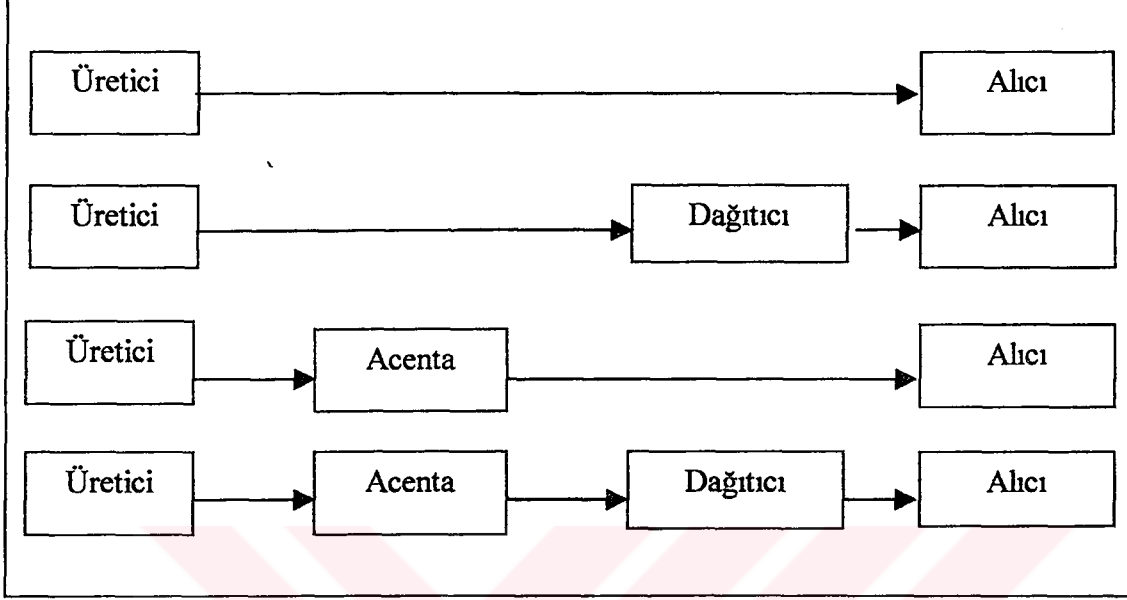
Dolaylı dağıtım yönteminde bir veya birden fazla aracı işletme görev yapmaktadır. Ürünün üretiminden itibaren tüketicilere teslimine kadar yapılması gerekli bütün pazarlama çalışmaları üretici işletme adına aracı işletmeler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Karma dağıtım yönteminde hem üretici işletme hem de aracı işletmeler üretilen malın tüketicilere ayrı ayrı iletilmektedirler.

²³ İlhan CEMALCILAR, *Pazarlama Kavramlar Kararlar*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul, 1999, s.127

²⁴ Mustafa MAZLUM, *Pazarlama Yönetimi*, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Ankara, 1980, s.131

Seramik ürünü yer ve duvar karolarının pazarlanmasına, ürünün üretim noktasından tüketiminin yapılacağı nihai son tüketiciye ulaşması aşamasında aşağıda Şekil 2’de belirtilen dağıtım kanallarının yapısını izler.

Şekil 2. Üretim Mallarının Dağıtım Kanalları

CEMALCILAR, s.133

Seramik kaplama malzemeleri sanayiinde üretim yapan uygulama çalışması yaptığımız işletmeler bu dağıtım kanallarından her birini kullanmaktadırlar. Pazarlama çalışmaları karma bir yapı arz etmektedir. İşletmeler ürettikleri ürünleri kendi örnek mağazalarında tüketicilere kendileri sattıkları gibi aracılar kullanarak da satışları gerçekleştirmektedir.

4. Fiziksel Dağıtım

Üretilen malların bir yerden başka bir yere akışının yönetilmesi, etken bir akış sisteminin geliştirilip, işletilmesiyle mümkündür. En uygun maliyetle ve tüketicinin isteklerini karşılayacak biçimde, hammaddelerin, yarı mamul malları ve mamul malların

fiziksel olarak hareketini sağlayacak eylemlerin organizasyonu yönetilmesi faaliyetidir.²⁵

Fiziksel dağıtımın temel amacı ürünlerin ilişkili noktalar arasında fiziksel olarak hareket ettirilmesidir. Pazarlamanın talep tatmini işlevini yerine getirir. Kuşkusuz talep ne kadar iyi tatmin edilirse gelecekte de o kadar çok talep elde edilir. Fiziksel dağıtım üretim ve pazarlamaya ayrılan kaynaklar arasındaki köprü ya da halkadır.²⁶

Dağıtım kanalları ve kanalda yer alacak aracı işletmeler seçilip aralarındaki ilişkiler belirlendikten sonra, bu kanallarda malların fiziksel dağıtımının nasıl yapılacağı konusu gündeme gelmektedir. Fiziksel dağıtım birbiriyle bağıntılı çeşitli eylemlerden oluşmaktadır. Bunlar, taşıma, depolama, yükleme ve boşaltma, stok denetimi, sipariş alma ve siparişi yerine getirme, ambalajlama ve üretimi zamanında gerçekleştirilmedir.

Seramik ürünlerin taşınması, karayolu, demiryolu, ve denizyolu ile yapılmaktadır. Sektörde nakliye, ürünlerin niteliğinden dolayı, toplam maliyet içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemizde ulaşım ağının karayolu ağırlıklı olması, daha ucuz olan deniz ve demiryolu ulaşım bağlantılarının yetersiz olması sektörün rekabet gücünü olumsuz yönde etkileyen diğer bir unsurdur. Her dağıtım faaliyetinde olduğu gibi dağıtım için kullanılacak kanalın seçimini taşıyacak malın değeri, taşıma ücreti taşıyacak ürünün hacmi etkiler.

Seramik ürünlerin depolaması ve depo yerinin seçimi de fiziksel dağıtımın önemli bir fonksiyonudur. Dağıtım kanalları ve kanalda yer alacak aracı işletmelerin seçilip aralarındaki ilişkiler belirlendikten sonra, bu kanallarda malların fiziksel dağıtımının nasıl yapılacağını kontrol altına alır.

²⁵ CEMALCILAR, s.137

²⁶ Ömer Baybars TEK, *Pazarlama İlkeler ve Uygulamalar*, 1.Baskı, Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık, İzmir,1991, s. 431

F) DİĞER FOKSİYONEL YAPILARI

Seramik kaplama malzemesi işletmelerinde başarılı bir personel yönetimi, büyük ölçüde kurulacak olan iyi bir örgüt yapısına bağlıdır. Örgütün yapısı, işleyişi, işletme bölümleri arasındaki iş ilişkileri ve her bölümün içinde görev alan kişilerin görevleri ile ilgili tanımlamalar yetki ve sorumlulukları belirlemeye yardımcı olur.²⁷

Türkiye’de faaliyet gösteren üretici firmalar son yıllarda gerek kapasitelerini artırarak ve gerekse yeni fabrikaları devreye sokarak seramik karo ve fayans üretimlerini artırmaktadırlar. Bugün Türk seramik kaplama malzemeleri sektörü giderek çoğalan ürün çeşitliliği ve tasarımı ile nitelikli iş gücüne olan ihtiyaç artmaktadır.

Türkiye’deki teknoloji yoğun yatırımlar seramik sanayiinde büyük kolaylıklar sağlamakla birlikte sektörde emeğin maliyeti yüksek oranlara ulaşmaktadır. Özellikle kalifiye eleman yetersizliği ve teminindeki zorluklar işletmelerde işbölümü ve ihtisaslaşmayı zorlayan ataletle uğratan faktör olarak karşımıza gelmektedir.

Türkiye’de seramik kaplama malzemeleri sektöründe yer alan firmaların üretim teknolojilerindeki değişikliklere göre çalışan sayısı da değişmektedir. Sektördeki istihdam durumu Tablo 11’de gösterilmiştir. Bugün sektördeki baş döndürücü teknolojik gelişmeler sonucunda giderek insan işgücüne duyulan ihtiyaç azalmaktadır.

Tablo 11. Kaplama Malzemeleri Sektörü İstihdam Durumu

Birim(Kişi)

İŞGÜCÜ	YILLAR					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Yüksek (Teknik + İdari)	400	500	600	700	700	720
Orta (Teknik + memur)	900	1.00	1.200	1.300	1.300	1350
İşçi (Düz + Kalifiye)	5.200	5.700	7.600	7.900	8.000	8200
TOPLAM	6.500	7.300	9.400	9.900	10.000	10.270

DPT, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, s.17

²⁷ Rıdvan KARALAR, *İşletme Temel Bilgiler İşlevler*, 7.Baskı, A.Ü. Basımevi, Eskişehir, 1998, s.373

Ülkemizde 2000 yılı itibariyle seramik kaplama malzemeleri sektöründe faaliyet gösteren 22 firmada 10.270 kişi istihdam edilmektedir.

Türkiye'deki işgücü, Avrupa Topluluğu ülkelerine göre ucuz ama işgücünün verimliliği düşüktür. Buna rağmen Türk üreticilerin, Avrupalı rakiplerine oranla daha fazla işgücü kullanmaları rekabet güçleri üzerinde olumsuz bir etki yaratmamaktadır.

Yönetim, belirli bir işbirliği ve ilişki sistemi içinde bir araya gelen insanların ortak amaçlarını gerçekleştirmek üzere yapacağı faaliyetlerin düzenlenmesi sürecidir.²⁸

Türk seramik kaplama malzemeleri sektörü bugün sahip olduğu üretim teknolojisi, hammadde temini, ürün çeşitliliği ve ürün kalitesi açısından Batı Avrupa firmaları ile hemen hemen aynı düzeyde olmasına rağmen, AR-GE yatırımları, finansman yapıları, nitelikli işgücü temini, enerji maliyetleri, nakliye ve pazarlama konusunda yetersiz kalmaktadırlar.

Finans, işletme için gerekli olan fonların en uygun koşullarla ile sağlanması, bu fonları korunmak ve etkin olarak kaynakların kullanılması anlamına gelir.²⁹ Finansal yapı işletmenin sermaye miktarı ve sermayenin oluşma biçimini ifade etmektedir. İşletmelerin sermaye kaynakları ya öz sermayedir ya da yabancı kaynaktır.

İşletmelerin kaynağı elde edişi üç şekilde gerçekleşir: öz sermayeden, yabancı kaynaktan ve oto finansman yoluyla. Finansman kaynağı süresine göre ise uzun vadeli orta vadeli ve kısa vadeli olmak üzere ayrılmaktadır.³⁰

Ülkemizdeki sermaye birikimi AT ülkelerine göre kısıtlıdır. Bundan dolayı, sektörü aracı şirketlerinin ve bayilerin finansman olanakları yetersizdir. Bu nedenle, vadeli yapılan satışların büyük bir bölümünü üreticiler finanse etmektedirler. Enflasyonun yüksek olması ve son aylarda satışların uzun vadelerle yapılması üretici firmaların çok büyük bir finansman yükünün altına girmelerine neden olmuştur.

²⁸ Ömer DİNÇER ve Yahya FİDAN, *İşletme Yönetimi*, Beta Basım Yayın Dağıtım AŞ, 1.Baskı, İstanbul, 1996, s. 4

²⁹ Semih BÜKER, Rıza AŞIKOĞLU ve Güven SEVİL, *Finansal Yönetim*, 2. Baskı, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1997, s. 3

³⁰ Öztin AKGÜÇ, *Finansal Yönetim*, 7.Baskı, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 1998, s. 526

Özellikle kredi borcu olan firmalar, sektördeki durgunluktan dolayı çok zor durumda kalmaktadırlar.

Finans bölümü işletmenin finansal kaynaklarını enflasyona karşı korumak ve nakit akışını yönetmek için para politikasını belirlerken alıcı ve satıcı cari hesaplarının takibi, bankalar, çek ve senet takibi ve kasa işlemlerinin kontrolü işlemlerini gerçekleştirirler.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE MALİYET MUHASEBESİ

I. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

Muhasebe, bir işletmenin ekonomik faaliyetlerine ilişkin finansal bilgileri ölçmek ve çeşitli kullanıcılara bu finansal bilgileri raporlamak amacıyla kullanılan bir süreçtir.³¹

Muhasebe, bir örgütün kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların kullanılma biçimini, örgütün işlemleri sonucunda meydana gelen artış veya azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kurumlara ileten bir “bilgi sistemi”dir.³²

Muhasebe bilgi sistemi; yönetimin varlıklar üzerindeki yönetim sorumluluğunu yerine getirmek, işletme eylemlerinin kontrolünü olurlu kılmak ve geleceğe ilişkin işletme eylemlerini planlamak için gerekli bilgileri sağlayan ve birçok alt sistemden oluşan bir bilgi sistemi dizisi olarak tanımlanmıştır.³³

Bilgi toplumunun oluşum sürecinde en önemli üretim faktörü bilgi olduğundan, işgücünün niteliğinin yükseltilmesi ve gelişmiş bir iletişim altyapısına sahip olmanın önemini artırmaktadır. Bu nedenle yirmi birinci yüzyılda gelişmekte olan ülkelerin gelişmesine en büyük katkıyı insan kaynaklarına yatırım ve altyapının iyileştirilmesi yatmaktadır.

Bilindiği gibi sistem; aralarında ilişki ya da bağımlılık olan elemanlardan oluşan bir yapı veya organik bir bütün; birbirleriyle olan ilişki ya da bağımlılıkları göz önüne alınarak rasyonel bir plana göre düzenlenmiş veya sınıflandırılmış bir olaylar,

³¹ Roger H. HERMANSON, James Don EDWARDS, R. F. SALAMANSON, *Accounting Principles*, Business Publications Inc., USA, 1983, s.5.

³² Orhan SEVİLENGÜL, *Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Uyumlu, Genel Muhasebe*, 8. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 1999, s.9

³³ Fevzi SÜRMEİLİ ve diğer *Muhasebe Bilgi Sistemi*, 14. Ünite, 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:963, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No:532, Eskişehir, 1998, s.199

prensipler, kurallar ve düşünceler, fiziksel varlıklar topluluğu olarak tanımlanmaktadır. Sistemin esasını ya da niteliğini ise çeşitli parçalardan oluşan bir bütün olması ile bu parçaların birbiriyle uyumlu olması gerekliliği oluşturmaktadır. Muhasebe ise para ile ifade edilen mali nitelikli işlemleri ve olayları kaydetme, sınıflandırma, özetleyerek rapor etme ve sonuçları yorumlama bilim ve sanattır.

Muhasebe bilgi sisteminin bilgi üretebilmesi için işletme içinde, işletmenin dışından veya geri bildirimden veri girişinin sağlanması gerekir. Elde edilen verilerin işlenerek kullanılabilir bilgi haline dönüştürülmesi gerekir. Verilerin bilgi haline dönüştürülmesinde zaman ve maliyet açısından çağın ulaştığı bilgi teknolojilerinden, bilgisayardan azami ölçülerde yararlanmak gerekir.³⁴

Bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki yüzyılımızda yaşanan hızlı gelişmeler sonucunda bilgilerin uzun mesafeler boyunca kolay ve hızlı iletilmesi arzın ve dolayısıyla firmalar arasındaki rekabetin küreselleşmesinde önemli rol oynamıştır. Bu yeni yapılanma süreci, uluslararası rekabet kurallarında köklü değişikliklere yol açmış bulunmaktadır. Böylece tüketicilerin de bilgilere çok hızlı ve kolay ulaşma olanağına kavuşmuş olmaları talebi de küreselleştirmiştir. Bunun sonucunda çeşitli ülkelerdeki tüketici tercihleri ve yaşam biçimleri arasında benzerlikler oluşmaktadır.

Bilgi teknolojileri ürünlerinde, performans artışı ve teknolojinin ucuzlaması ile kullanıcı sayısı hızla artmıştır. Bilgisayarın yaygın ve kişisel kullanıma uygun hale gelmesi, donanım, yazılım ve içerik alanlarının hızla gelişmesini sağlamıştır.

Bilgi işlem, veriyi bilgiye dönüştürme süreci veya veriyi kullanılabilir ve anlamlı kılmak için yapılan her türlü eylem olarak tanımlanabilir. Bilgi işlem sürecinde, işlevsel öğeler sırasal biçimde bir araya gelerek amaca yönelik sonuçlar üretirler.³⁵

Her sistemin üç temel ögesi; girdi, işlem, çıktıdır. Birbiriyle etkileşimli olan bu üç temel bileşen sistemin biçimini oluşturur.

³⁴ Melih ERDOĞAN ve Nurten ERDOĞAN, *Muhasebede Bilgisayar Kullanımı*, Birlik Ofset Yayıncılık, Eskişehir, 1999, s.64

³⁵ ERDOĞAN ve ERDOĞAN, s.68

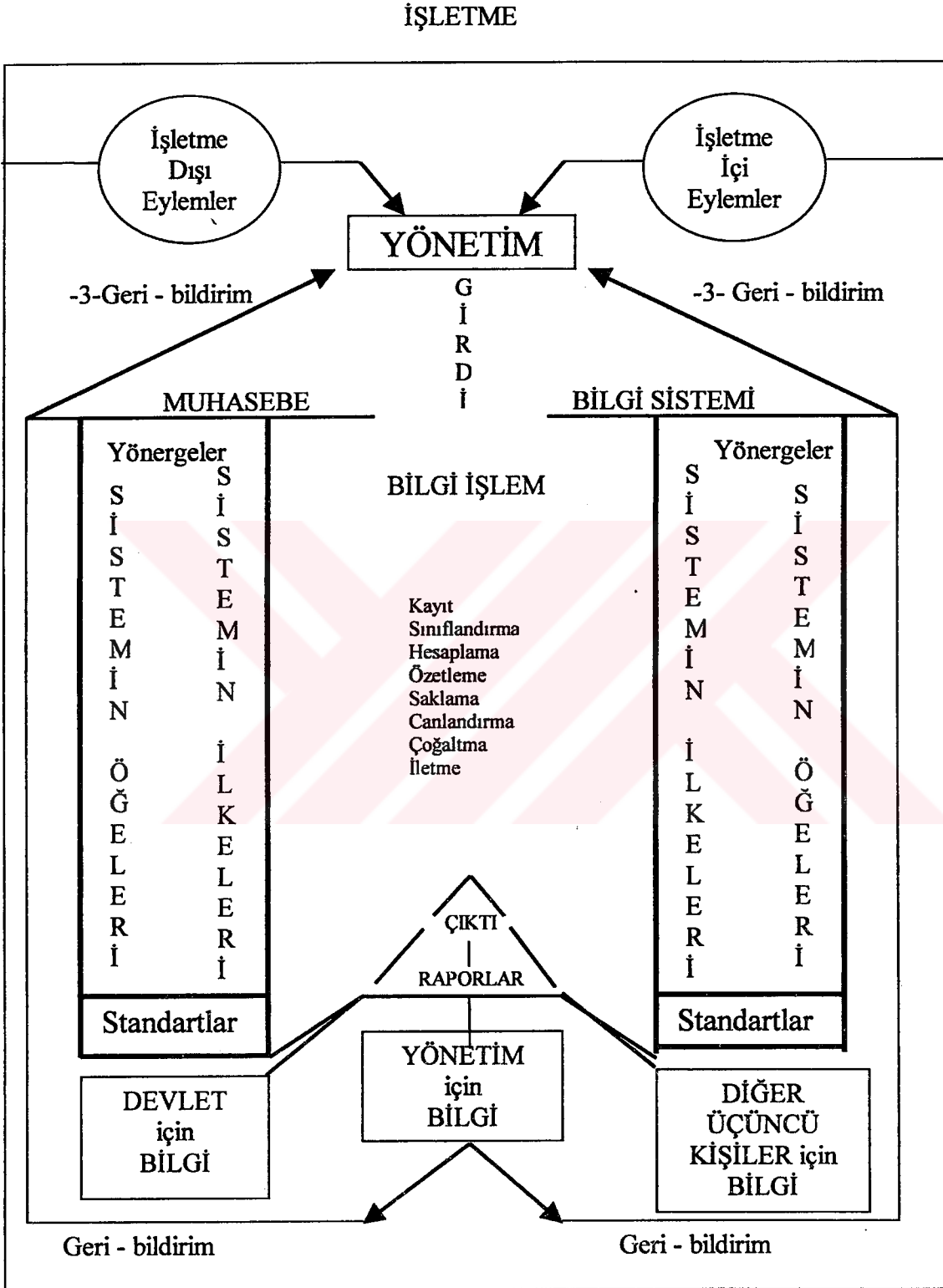
İşletmeler, giderek artan ekonomik sorunlara karşın bir büyüme süreci içindedirler. Bu süreç içinde işletme yönetiminin temel görevi; artan ve sürekli değişen ekonomik sorunlar ile hızla değişen teknoloji ve rekabetin yarattığı olanaklar ve ortaya çıkardığı sorunlara karşı karşıya bulunan ve büyüme, değişme süreci içinde olan işletmelerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve gelişmelerini sağlayıcı uygun ortamı yaratmak ve bu ortamı devamlı kılmaktır.

Bu aşamada bilginin işlenmesinde yöneticilerin yukarıda belirtilen görevleri işletmenin amaçları doğrultusunda ve başarılı bir şekilde yerine getirmelerinin ana koşulu; yönetim süreci için gerekli bilgileri sağlamaktır. Zamanlı, ilgili ve anlamlı bilgi, işletmelerin yönetimine ilişkin planlama, örgütleme, yürütme, kadrolama ve kontrol işlevlerinin yürütülmesinde çok önemli rol oynar. Çünkü bilgi olmaksızın, yönetimin ileriye dönük planları oluşturma, bu planları uygulama ve kontrol etme olanağı yoktur.

Mal ve hizmet üretimi gerçekleştiren işletmelerde, üretim süreci tesadüflere bırakılamaz. Bilginin elde edilmesi ve bilginin işlenmesi sürecinde işletmede iş gören tüm personelin elde ettikleri verileri değerlendirerek belirli amaçlar doğrultusunda faaliyet sürecinde kullanması ile sağlanır. Buna kısaca yönetim denmektedir. İşletmenin çeşitli yönetim kademelerinde verilen kararlar, bilgi (enformasyon) ekonomisinin sağladığı bilgi desteğine dayanır. Bilişim (enformatik) sektöründe kırk yıl içinde yaşanan inanılmaz gelişmeler, bilgiyi günümüzde sermaye ve emek yanında temel (stratejik) bir üretim faktörü durumuna getirmiştir. Bu nedenle yönetim süreci, bilgi tedarik ve işleme olarak ifade edilir.³⁶

İşletmelerin ekonomik yapısında meydana gelen değişim yaratacak mali nitelikteki olayların izlenmesi, incelenmesi anlamlı sonuçlara dönüştürülmesi ile ilgili yapılacak işlemlerin takibinde uyulması gereken kural ve esaslar işletmede oluşturulacak muhasebe bilgi sistemi (Şekil 3'de) ile gerçekleşir.

³⁶ ERDOĞAN ve ERDOĞAN, s.89

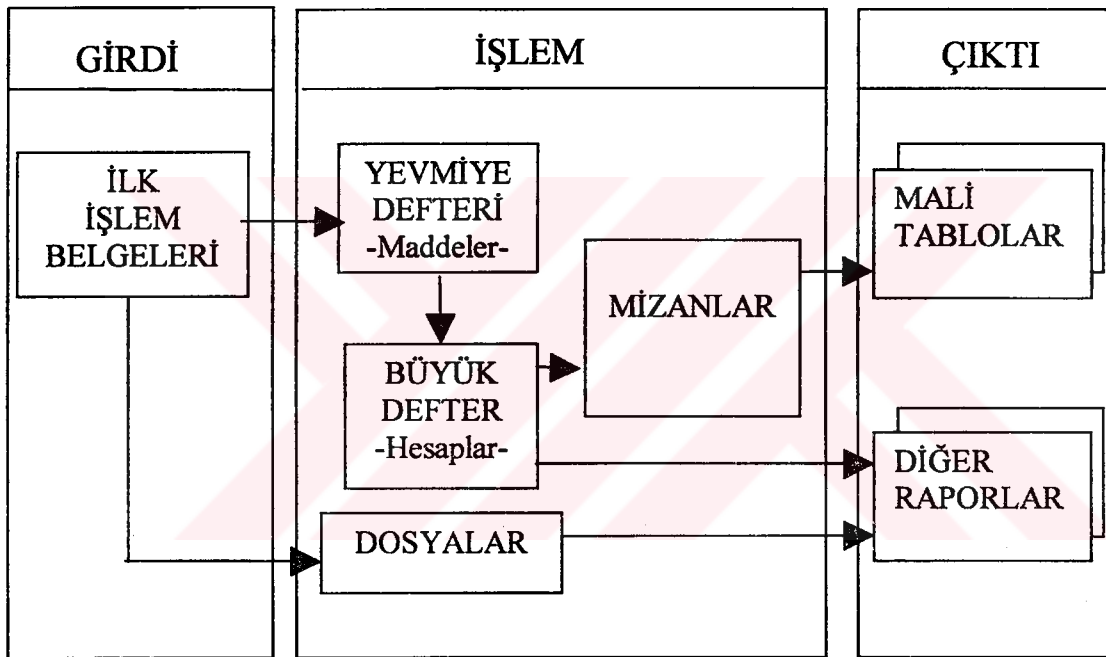

Şekil 3. Muhasebe Bilgi Sistemi

A) MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ALT YAPISI

1. Muhasebe Bilgi Sisteminde Veri ve Bilgi Akışı

Muhasebe bilgi sisteminde veri veya bilgiler, girdi – işlem – çıktı akışını izlemektedir. Bu bilgi akış sürecinde veri veya bilgiler önce sisteme belgelerle dahil edilmektedir. Belgeler kayıt ortamının içinde bilgi işlem faaliyetleri sürecinde işlenerek ilgili kişi ve kurumların yararlanabileceği raporlara dönüştürülmektedir. Bu bilgi akışının işleyiş süreci ana hatlarıyla aşağıdaki Şekil 4.'de ifade edilmektedir.

Şekil 4. Muhasebe Bilgi Akışı

SÜRMEİ ve diğerleri, s.56

2. Veri ve Bilgi Akışının Kaynakları ve Aşamaları

Muhasebe bilgi sisteminin genel yapısı içinde bilgi işlem eylemlerine konu olacak veriler veya bilgiler üç farklı kaynaktan sağlanabilir;³⁷

³⁷ SÜRMEİ ve diğerleri, s.56

İşletme içi eylemler; işletmede oluşan ve para ile ifade edilebilen her türlü mali nitelikteki olaylardır. Üretime hammadde gönderilmesi, işçilik kullanımları, amortismanlar, işletme içinde değer değişimi yaratan eylemlerdir.

İşletme dışı eylemler; işletmenin dış çevresinde yer alan iktisadi işletmelerle olan ticari ilişkilerdir. Bunlar hammadde satın alışı, mamul mal satışları ve bunlara bağlı olarak gelişen borç alacak ilişkileri ile diğer kamu kurumlarıyla olan mali nitelikli ilişkilerdir.

Geri bildirim işlemi; girdi, işlem süreci sonucunda elde edilen çıktıların, yönetim tarafından işletmenin plan ve programlarına uygunluğu denetlenerek olası sapmaların sisteme tekrar dahil edilmesi ve olumlu gelişmelere döndürülmesi işlemidir.

Muhasebe bilgi sistemini oluşturan bilgiler üç aşamadan geçerler; girdi, işlem, ve çıktı aşamalarıdır. Bu aşamaları şu şekilde açıklayabiliriz.³⁸

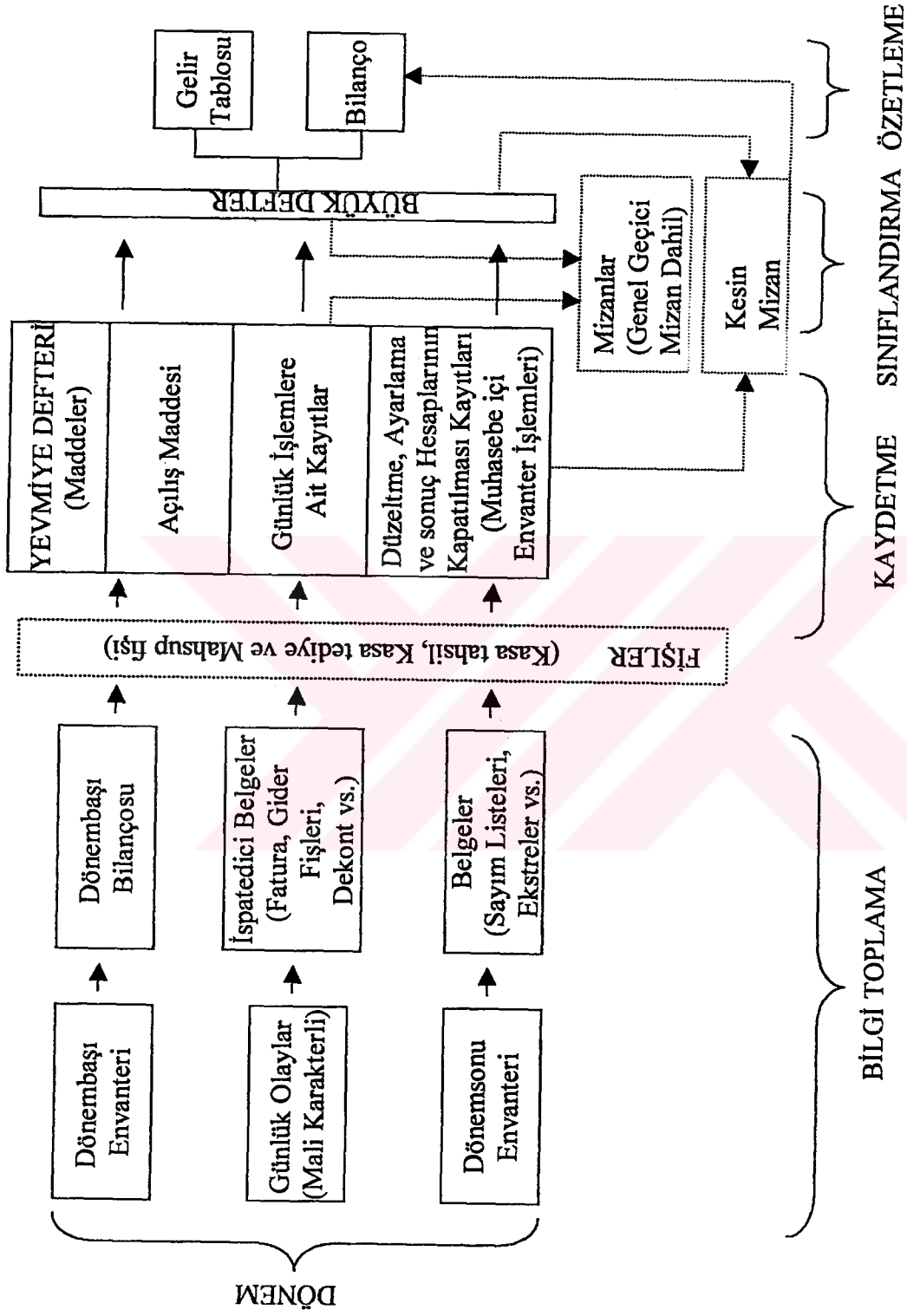
Girdi aşaması, muhasebe bilgi sistemine, kayıtlanma bilgilerin ilk giriş aşamasını oluşturur. Sistemin etkinliği, doğru ve zamanlı tam bilginin sisteme aktarılmasına bağlıdır.

Bilgi işlem aşaması, işletmenin elindeki kullanılabilir verilerin bilgiye dönüştürmesidir. Bilgi işlem aşaması kendi içinde; düzenleme, özetleme, hesaplama, karşılaştırma, biriktirme, aktarma ve çoğaltma evrelerini içerir.

Çıktı aşaması; yönetimin, kontrol ve planlama işlevlerini gerçekleştirebilmesini sağlamak amacıyla bilgilerin anlaşılabilir ve kullanılabilir olmalarını mümkün kılar. Bilgi işlem kısaca, veriyi bilgiye dönüştürme süreci veya veriyi kullanılabilir ve anlamlı kılan her türlü eylem olarak tanımlanabilir. Bilgi işlem sürecinde, verilerin derlenmesi, sınıflandırılması, sıralanması, hesaplanması, karşılaştırılması, özetlenmesi, kaydedilmesi saklanması ve raporlar halinde kullanıcı ve karar vericilere iletilmesi gerektiren evreleri içerdiği Şekil 5. görülebilir.³⁹

³⁸ A.Sait SEVGNER ve Rüstem HACİRÜSTEMOĞLU, *Yönetim Muhasebesi*, 7.Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000, s.6-7

³⁹ Özgül CEMALCILAR ve Nurten ERDOĞAN, *Genel Muhasebe, Teknik İlkeler Tekdüzen Muhasebe Uygulaması*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul, 2000, s.66

Şekil 5. Muhasebenin Kayıt Tutma Fonksiyonunun Şematik Gösterilişi
CEMALCILAR ve EROĞAN, s.68

a) Kaydetme

Kayıt, veri ve bilgilerin toplanmasını ve daha sonra da işleme tabi tutulmak üzere belgelendirilerek sisteme girişlerinin sağlanması ilk bilgi işlemidir.⁴⁰ Veri veya bilgiler çeşitli şekillerde sisteme dahil edilebilir. Örneğin; mal alış faturaları, hammadde istek fişleri, çek, senet, poliçe, perakende satış fişleri, mal satış faturaları gibi.

Kaydetme, veri veya bilgilerin kalıcılığını, kullanılabilirliğini sağlayan ispat edici vesikalara yazılması işlemleridir. İşletmelerin belgelere dayanarak günlük işlemlerini yevmiye defteri, büyük defter, stok kartları gibi kayıt ortamlarına aktarması da bir kaydetme işlemidir.⁴¹ Veri veya bilgilerin bilgi sistemine dahil edilmelerini sağlayan belgeler ile bu belgelere dayalı olarak yapılan kayıtlar için kullanılan araçları bilgi işlem yöntemlerine göre farklılıklar gösterebilmektedir.

El ile bilgi işlem yöntemi ile bilgisayara dayalı bilgi işlem yöntemine ilişkin kullanılacak belgelerin veya formların aynı olmaması doğaldır. Dolayısıyla buna bağlı olarak da kaydetme şekilleri de değişiklik arz eder. Kayıt sisteminin çıktılarını büyük ölçüde girdileri belirleyebileceğinden giriş belgelerinin veya formlarının titizlikle düzenlenmesi gerekmektedir. Doğru, gerçek ve zamanlı çıktılar elde edilmesi ancak doğru ve gerçek zamanlı ilgili girdilerin yapılmasına bağlı olabilir.

b) Sınıflandırma

Sınıflandırma, veri veya bilgilerin belirli sınıf veya kategorilere göre düzenlenmesi, ayrıştırılması, gruplandırılması işlemidir.⁴² Örneğin; bilançonun aktifini oluşturan varlıkların, dönen varlıklar duran varlıklar gibi bölümlere ayrılması veya üretim işletmelerinde maliyet giderlerinin; direkt işçilik ilk madde ve malzeme ve genel üretim giderleri olarak bölümlenmesi bir sınıflandırmadır. Belirtilen bu bölümlenmeler yanında dönen varlıkları; kasa, banka ticari malları, alıcılar gibi ikinci bir ayrıma tabi tutulmaları da söz konusu olabilmektedir. Üretimde kullanılan ilk madde ve

⁴⁰ Fevzi SÜRMEİ, *Muhasebe Bilgi Sistemi*, TC. Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Eskişehir, 1990, s.36

⁴¹ SÜRMEİ, s.37

⁴² SÜRMEİ, s.37

malzemenin; cinsine, üretimde kullanıldıkları mamullere göre; veya satışların, satılan mamullere, satış bölgelerine göre sıralanması da bir başka sınıflandırma işlemidir.

Sınıflandırma da genellikle kodlama sistemleri kullanılmaktadır. Kodlamayla amaçlanan veri veya bilgilerin kolaylıkla sınıflandırılmasını ve bu veri veya bilgilere kolaylıkla ulaşılmasını sağlayabilmektir. Örneğin; hesap planlarının oluşturulmasında veya üretim sürecindeki her sipariş partisine ayrı kod numaralarının verilmesi gibi. Böylelikle işlemlerin daha kolay konularına veya niteliklerine göre kaydedilmesi, izlenmesi ve raporlanması incelenmesi kolaylaşmış olur.

c) Hesaplama

Veri veya bilgilerle ulaşılacak istenen amaca uygun, aritmetiksel işlemler uygulayarak, sağlamak istenen bilginin veya raporun özelliğine göre matematiksel modellerin veya analiz tekniklerinin ortaya konulması ve uygulanması işlemleridir.⁴³ Bilgi işlem sürecinin en önemli aşamalarından birisi olan hesaplama, çok değişik şekillerde görülür. Bu süreç içinde yapılanlar; çalışanlara ödenecek ücretlerin hesaplanması, mamul maliyetlerinin bulunması, eski bilgilere yeni veri veya bilgilerin eklenmesi veya çıkarılması, fiili giderlerin bütçelenmiş veya standart giderlerle karşılaştırılıp sapmaların bulunması, dönem sonunda envanter işlemlerine bağlı olarak dönem karının veya zararının bulunması işlemleri de hesaplama birer örnektir.

d) Özetleme

Çok çeşitli nitelik ve nicelikteki veri ve bilginin daha kullanışlı bir biçime dönüştürülmesidir. Başka bir deyişle sistemlerden sağlanan çok sayıda bilginin anlamlı bir şekilde azaltılarak özetlendiği bir süreçtir.⁴⁴ Bilgiler yöneticilerin veya işletmeyle ilgili menfaat gruplarını kullanamayacağı kadar uzun listeler şeklinde ortaya çıkabilir. Bu durumun önüne geçilebilmesi ve işlenen veri veya bilgilerin daha iyi kullanılabilir bir bilgi haline gelebilmesi için belirli veya istenecek şekillerde özetlenmesi gerekir.

⁴³ SÜRMEİ, s.38

⁴⁴ SÜRMEİ, s.38

Bilanço, gelir tablosu, belirli bir mamule ilişkin olarak maliyet tabloları veya belirli bir üretim bölümünün genel üretim giderlerini yansıtan tablolar özetlemeye birer örnektir.

e) Saklama

Saklama, veri veya bilgilerin depolanması veya ileride tekrar kullanılmak amacıyla ilgili dosyalara yerleştirilmesidir.⁴⁵ Veri veya bilgilerin toplanması, kaydedilmesi ve hesaplanmalara konu edilmesi ile bu veri veya bilgilerin ilgili kişilerce kullanılması aynı zamana rastlamayabilir. Bu nedenle veri veya bilgilerin gerektiğinde tekrar kullanılmak üzere ve yasal olarak saklanması gerekir.

Veri veya bilgiler bazı işletme faaliyetleri tamamlanuncaya kadar biriktirilir. Örneğin; işçi zaman kartlarının ücret hesaplanması için ay başından ay sonuna kadar otuz gün biriktirilerek saklanması, bir sipariş üretimine ilişkin veri veya bilgilerin, sipariş mamul tamamlanuncaya kadar biriktirilmesi bir saklama işlemidir.

Biriktirme ve buna göre dosyalama işlemi, bilgi işlem yönetimlerine göre farklılıklar gösterir. El ile bilgi işleme yönteminde, kağıt dokümanlar ve klasörler kullanılırken diğer elektronik bilgi işlem yönteminde mikrofilm, disk veya manyetik ortamlar kullanılır.

f) Canlandırma

Saklama işlemi ile kayıt altına alınmış yani depolanmış veri veya bilgilerin , tekrar kullanılmak amacıyla hazır duruma getirilmesi işlemidir⁴⁶. Örneğin; her ay sonlarında ücret hesaplamalarının yapılabilmesi için, ayın ilk gününden ayın son gününe kadar dosyalanmış bulunan işçi puantaj kartlarından yararlanarak ücretin hesaplanması ve ücret bordrosunun tanzimi veya yardımcı defterlerin kullanılarak mizanların çıkartılması birer canlandırma işlemidir.

⁴⁵ SÜRMEĠ ve diğeri, s.58

⁴⁶ SÜRMEĠ ve diğeri, s.58

g) oğaltma

Çoğaltma veri veya bilgilerin kopyalar Şeklinde oğaltılması işlemidir. Mali nitelikli işlemler, dolayısıyla bunlara ilişkin veri veya bilgiler çoğu kez işletmenin birden fazla yöneticisini veya bölümünü ilgilendirir.⁴⁷ örneğin; ilk madde ve malzeme ambarından atölyeye bir hammaddenin veya malzemenin verilmesi, bunu veren ambar memurunun, hammadde veya malzemeyi alan atölye Őefinin ve maliyetleri kontrol eden ve hesaplama ile srmlu kişi veya bölümü ilgilendireceğinden aynı olayla ilgili olarak üç tarafın bilgi sahibi olması gerekir.

Dolayısıyla bu üç tarafa aynı bilginin verilmesi gerektiğinden olayla ilgili belge  suret olarak düzenlenerek taraflara gönderilir. Bunun yanında dönem sonun mali tablolarının yönetime, devlete, ortaklara, kredi veren kurumlara verilmesi de bir çoğaltma işlemi niteliğindedir.

h) İletme

İletme, veri veya bilgilerin, bilgi işlem sistemi içinde bilgi işlem aŐamalarına bağlı olarak bir aşamadan diğer bir aŐamaya aktarılması, bir defterden diğer bir deftere geçirilmesi, bir bölümden diğer bir bölüme gönderilmesi, işletmenin finansal durumu ve faaliyetlerine ilişkin yönetim bilgilerinin, ilgili taraflara (yönetici, ortak, borç veren, devlet) sunulmasıdır.⁴⁸

Veri veya bilgilerin, bilgi işlem sırasında bir aşamadan diğer bir aŐamaya geçiŐleri, bilgi kullanıcılarının (yönetici ve üçüncü kiŐiler) yararlanmasına uygun bir Şekil alıncaya kadar devam eder. Bu nedenle bir işlemin çıktısı olan bilgi diğer bir işlemin girdisi olur. Etkin bir bilgi akışı, ancak etkin ve iyi düzenlenmiş bir iletme ile sağlanır.

⁴⁷ SÜRMELİ ve diğerleri, s.59

⁴⁸ SÜRMELİ ve diğerleri, s.59

3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Elemanları

Bir sistemin öğeleri, o sistemin belirlenebilen ve birbirine bağlı olan, sistemi çalışır duruma getiren ve sisteme işlerlik kazandıran değişik somut elemanlardır. Dolayısıyla sistemin işlev görmesi ancak sistemi oluşturan ve onu meydana getiren öğelerle söz konusu olabilmektedir. Muhasebe bilgi sisteminin öğeleri; Personel, Haberleşme Araçları, Donanım ve Raporlardır. Bu öğeler, muhasebe bilgi sisteminin işlevini görmesi için sisteme işlerlik kazandıran elemanlar olmaktadır.

a) Personel

Muhasebe bilgi sistemi, işletme yönetiminin ve işletme ile ilgili diğer kişi ve kurumların bilgi gereksinimlerini karşılamak üzere; işletme faaliyetlerine ilişkin veri veya bilgileri toplayan, bunları kayıt, sınıflandırma, hesaplama, özetleme, saklama, çoğaltma ve iletme şeklindeki bilgi işlem eylemleri ile işleme tabi tutulan ve sonuçta gerekli bilgilere dönüştürülen bir sistemdir.⁴⁹

Buna göre muhasebe sistemine düşen bu görevin yerine getirilmesi için konuyu bilen ve sistemi çalıştıran, nitelikli personelin var olması gerekir. Muhasebe bilgi sisteminde çalışacak personel uygun bir organizasyon çerçevesi içinde görevlendirilir. Muhasebe personelinin organizasyon yapısı, işletmenin genel organizasyon yapısına göre şekillenir

Muhasebe bilgi sistemi personelinin sayısı, sistemin işlem yoğunluğuna kapsamına ve bilgi sistemlerine verilen öneme göre değişiklik gösterir. Bunun yanında personelin niteliği de önem taşır. Muhasebe bilgi sistemini yürütecek personelde aranan özellikler, mesleki eğitim, iş deneyimi ve kişiliktir.

Mesleki eğitim; muhasebe, maliye, işletme, iktisat, hukuk, istatistik, bilgisayar konularında bilgi sahibi olmayı gerektirir. Deneyim işlerin daha güvenli, doğru ve çabuk yapılmasını sağlayan bir unsurdur. Deneyime ve mesleki bilgiye sahip olan ve bunlar yanında dürüst ve iş ahlakı olan personel, sistemin etkinliğinin artmasını sağlar.

⁴⁹ SEVGENER ve HACİRÜSTEMOĞLU, s.152

b) Kayıt ve Haberleşme Araçları

Muhasebe de haberleşme araçları, veri veya bilgilerin toplanması ve bilgi işlem faaliyetlerine tabi tutulması için gerekli belgelerdir.⁵⁰ Bu belgeler; kayıt, sınıflandırma, özetleme, hesaplama, saklama, canlandırma, çoğaltma ve iletme işlemlerinin yapılması için gerekli kayıt ortamını oluştururlar.

Kayıt ortamını ve haberleşme olanağını yaratan haberleşme araçları işlemleri; zaman, nitelik, nicelik, yer, kişi gibi değişik yönleriyle ortaya koymak suretiyle, muhasebe sistemine ilişkin veri veya bilgileri somutlaştırıp kanıtlanabilir duruma getirilir.

Haberleşme araçları genel olarak: İlk işlem belgeleri, kayıt belgeleri şeklinde ikiye ayrılır.

İlk işlem belgeleri, işletme faaliyetlerine ilişkin veri veya bilginin ilk kez kaydedildiği veya geçirildiği belgelerdir. Bunlara; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu çek, poliçe, bono, perakende satış vesikaları, serbest meslek makbuzu, kasa kayıt fişleri, taşıma ve sevk irsaliyeleri, ücret bordrosu, yolcu listesi, günlük müşteri listeleri, yazışma belgeleri, ilk madde ve malzeme kullanım belgeleri, işçi çalışma kartları, puantaj fişleri örnek gösterilebilir.

Kayıt belgeleri; veri veya bilgilerin genellikle ilk işlem belgelerine dayanarak kaydedilmesi ve işleme tabi tutulması için kullanılan ve devamlılık arz eden belgelerdir. Bunlara; yevmiye defteri, büyük defter, envanter defteri, stok kartları örnek gösterilebilir.

Muhasebe bilgi sisteminde veri veya bilgilerin toplanmasına, işlenmesine ve ilgililere iletilmesine olanak tanıyan ilk işlem belgeleri ile kayıt, belgelerinin içeriği, şekli ve yapıları bilgi işlem yöntemlerine göre farklılık gösterir. El ile bilgi işlem yöntemindeki bir belge ile bilgisayara dayalı bilgi işlem yönteminde kullanılacak bir belge farklı olur. Ancak hangi bilgi işlem yöntemi benimsenmiş olursa olsun, bir sistemin maddi, somut varlığını belgeler belirleyecektir.

⁵⁰ SEVGENER ve HACİRÜSTEMOĞLU, s.153

Ayrıca işletmelerde iş bölümüne göre yapılan işleri kolaylaştırmak ve bölümler arasında kontrol sağlamak için muhasebe fişi denilen belgeler kullanılır.

Muhasebe fişleri; kasa tahsil fişi, kasa tediye fişi, mahsup fişi, primantolar (özet föyler) olarak dörde ayrılır;⁵¹

Kasa tahsil fişi, işletmenin kasasına giren paraların ne için ve kimden alındığı ve bu tahsilatın karşılığında hangi hesaba veya hesaplara alacak kaydedildiğini gösteren bir muhasebe belgesidir. Kasa tediye fişi, işletmenin kasasından çıkan paraları ne için ve kime ödendiğini ve bu ödeme karşılığında hangi hesaba veya hesaplara borç kaydedileceğini gösteren muhasebe belgesidir.

Mahsup fişi, para girişleri ve çıkışları (nakit işlemler) dışında kalan işlemlerin kayıt altına alınıp gösterildiği belgedir. Primantolar, bir günde yapılan çok sayıdaki işlemi kayıt belgelerine topluca olarak geçirmek için kullanılan özel föylerdir. Muhasebe fişleri şu yararları sağlarlar; kayıtları düzenli olarak yapılmasını, kayıt işlemlerinde hata yapma olasılığını azaltılmasını, kayıtların kontrolünün kolaylaşmasını ve aynı nitelikteki işlemlerin topluca kaydedilmesini sağlar.

Kayıtların düzenli olması, yanlış kayıt olasılığının azaltır, kayıtların kontrolünün kolaylaştırır, aynı nitelikteki işlemlerin topluca kaydedilmesini sağlar.

c) Donanım

Muhasebe bilgi sisteminde kullanılacak donanımlar işletmenin koşullarına, bilgi işlem eylemlerinin yoğunluğuna ve buna bağlı olarak da benimsenen bilgi işlem yöntemlerine göre değişiklik gösterir.⁵²

⁵¹ ERDOĞAN ve ERDOĞAN, s.140

⁵² SEVİLENGÜL, s.170

d) Raporlar

Raporlar muhasebe bilgi sisteminin çıktılarıdır. Sistemin belirlenebilen maddi ürünleridir. Raporlar, işletme içi ve işletme dışı kullanıcılara yöneliktir.⁵³ İç raporlar; yönetimin her düzeyine sunulur ve kontrol amacı taşıyan bütün raporları içerir. Dış raporlar, işletmeyle ilgili üçüncü kişilere, işletmenin durumu ve çalışmalarından haberdar olmaları için sunulan bilgi raporlarıdır.

B) MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ALT FONKSİYONLARI

Muhasebe bilgi sistemi, genel veya finansal muhasebe ve maliyet muhasebesi gibi geleneksel muhasebeleri de içeren geniş bir kavramdır. Temel yönetim bilgi sistemlerinin en önemlisi ve en eskisidir. Muhasebe bilgi sistemi, aynı zamanda işletmeler tarafından bugüne kadar en iyi geliştirilen bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi sistemi; genel muhasebe, maliyet muhasebesi, sorumluluk muhasebesi, nakit ve sermaye bütçelenmesi, işletmenin varlıkları, borçları, sermayesi, gelirleri ve giderleri ile ilgili mali nitelikteki geçmişe ve ileriye dönük bilgiler sağlayan bir bilgi sistemidir.⁵⁴

1. Genel Muhasebe

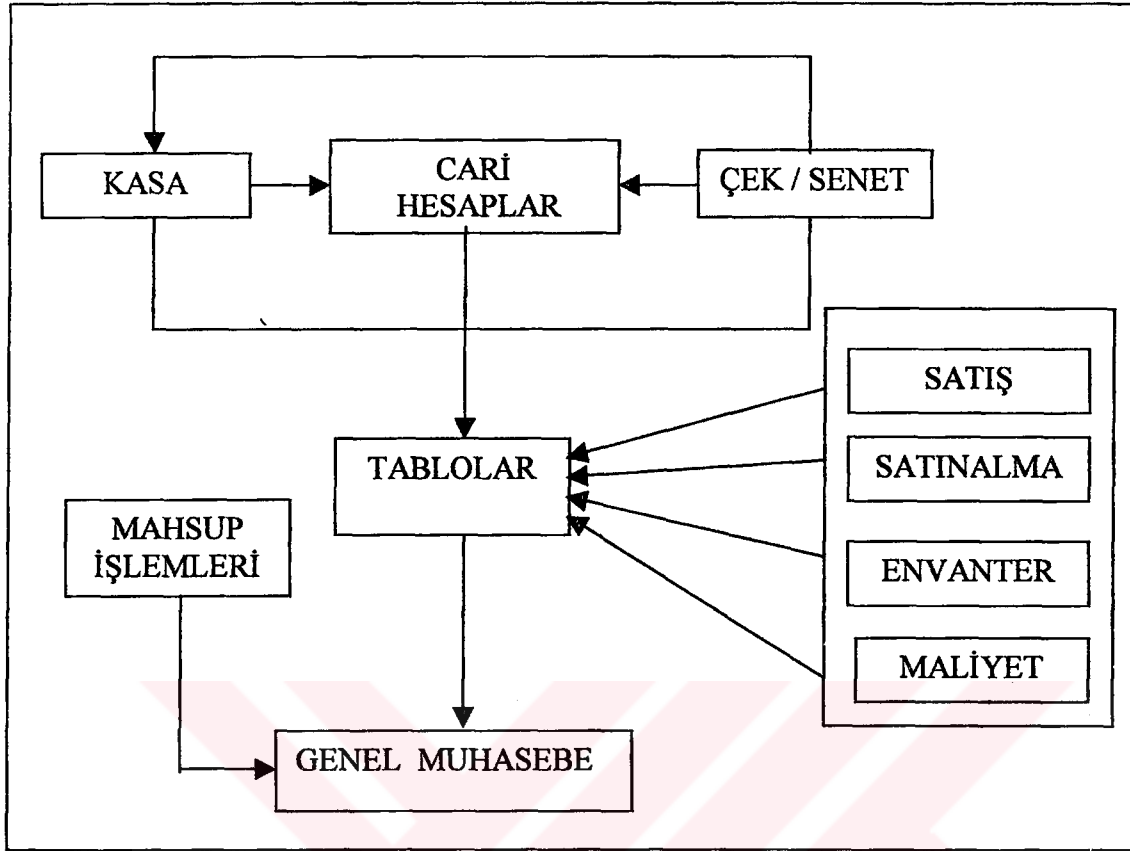
Genel muhasebe işletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişme yaratan ve parayla ifade edilebilen mali nitelikteki işlemlerle ilgili bilgileri toplayarak, kaydetmek, sınıflamak yoluyla özetleyen ve bu özetlerdeki bilgileri analiz ve yorum ile ilgililere iletmesini sağlayan bir bilgi sistemidir.⁵⁵

Genel muhasebeye veri ve bilgi girişini sağlayan işletme içi ve dışında gelişen, varlık ve kaynak yapısında değişme yaratan mali nitelikteki olayların genel muhasebeye akışını sağlayan belge ve raporlar Şekil 4.'de gösterilmiştir.

⁵³ SEVİLENGÖL, s.172

⁵⁴ SÜRMELİ ve diğerleri, s.51

⁵⁵ CEMALCILAR ve ERDOĞAN, s.9

Şekil 6. Genel Muhasebe Bilgi Akış Şeması

2. Maliyet Muhasebesi

Seramik işletmede üretilen mal ve hizmet birimlerinin elde edilmesi ve bunların alıcılara ulaştırılıp paraya çevrilmesi için, işletmenin yaptığı fedakarlığın parasal ölçüsünü gösteren maliyetlerin, hangi giderlerden oluştuğunu belirleyen, sözkonusu giderleri türleri, fonksiyonları ve gider yerleri bakımından hesap planındaki sınıflandırma doğrultusunda kaydedip izleyen, bu bilgilerin incelenme ve yorumunun yapılmasına imkan verecek raporların hazırlanmasını ve maliyetlerin kontrolünü amaç bilen işlemler bütünüdür.⁵⁶

⁵⁶ Nâlan AKDOĞAN, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*, 4.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 1998, s.5

Maliyet muhasebesi sistemi; kuruluşun faaliyet adımlarını esas alarak maliyet şeklinin, maliyet standartlarının tespiti, iş istasyonları ve gider yerlerinin belirlenmesi gerçekleşen maliyetler, üretilen hammadde, parça, komple ve mamullerin maliyet standartlarının tespiti, gerçek maliyetler ile standart maliyetler arasındaki farkla, maliyet analizleri, malzeme fiyat ve miktar sapmaları, işçilik ücret ve zaman sapmaları, yapılan üretime göre üretim ve yönetim gider sapmaları, alınan siparişlerin maliyetlerinin tespit edilmesi ve tekliflerin hazırlanması, garantili malzemenin geri dönüşü ve maliyete etki analizi, maliyetlerin tespiti ile satış politikasının yönlendirilmesi, araştırma geliştirme giderlerinin tespiti, tecrübe imalatının tahmini maliyetlerini çıkarmak gibi içeriklere sahip olmalıdır.

Planlanan üretim dönemi ve üretim miktarları esas alınarak bütün üretim noktalarının maliyet giderlerinin tespiti gerekir. Giderler bütçesi esas alınarak üretim giderlerinin otomatik olarak tercihe göre üretim süresi veya başka esasa dayandırılarak standart yansıtma oranlarının tespiti. Yönetim giderlerinin standart yansıtma oranlarının tespiti, Bütün yansıtma oranlarının iş istasyonları üzerine planlanan üretim süresi esasına dayanarak yapılabilmesi gerekir.

Her türlü üretim maddesinin imalatı gerçek maliyetlerin tespit edilmesini gerektirir. Bütçe ve harcama kalemlerinin karşılaştırılması yapılarak, bütçeye uygun olmayan harcamaların denetlenebilmesi gerekir. Üretimi yapılan ürünlerin iş istasyonları bazında stoklarının tutulması ve imalat sırası stoklarının üretim atıklarının, firelerin miktar olarak stoklarının tutulabilmesi gerekir. İmalat hurdalarının malzeme cinsi ve miktarlarına göre stoklarının tutulabilmesi gerekir. Üretim yapan iş istasyonu ve personelin verim analizleri yapılmalıdır. İmalat hurdalarının sebeplerine göre analiz edilmelidir. Üretim planlamaya göre zaman ve miktar olarak sapmaları kuruluşun bütün üretimine göre sapma analizleri yapılabilmelidir. Sapmalarla ilgili kuruluş organizasyonunun tüm yönetim kademelerini takip edebilmelidir.

3. Satışlar ve Alacaklar

Mal satışları ve alacakların tahsili ve takibi finans yönetiminin en önde gelen görevlerindedir.

a) Mal Satma ve Alıcı Takibi

Yurtiçi alıcı ve yurtdışı alıcıların güncelleştirilmesi, giden irsaliye ve faturaların, alıcının cari hesabının takibi satılan ürünün analizleri, giden irsaliyeler ve faturaların stoklarla ilişkilendirilmesi otomatikman muhasebeleştirilmesi gerekir. Ayrıca alıcı adres, etiket ve satılan ürün analizleri irsaliye fatura işlemlerinin muhasebeyle stoklarla ilişkilendirilmesi işlemlerini gerektirir.

b) Satış ve Dağıtım Yönetimi

Satış ve dağıtım yönetimi, sipariş alma ve teslimat yapmak için gerekli evrakların oluşturulmasından, zamanında teslimat yapılmasına kadar tüm satış sürecinin yönetimini sağlar. Bir sipariş sisteme girildiğinde bu bilgi, malın teslim edilmesi ve faturanın tanzimi aşamalarında kullanılmak üzere hazır hale gelir. Sürekli olarak bilgilerin güncelleştirilmesi satış ve dağıtım işlemlerini yürütmekle görevli her kullanıcıya kullanım kolaylığı ve işlem hızı kazandırır. Stok, sipariş, irsaliye ve müşteri borç bilgilerinin güncel olarak takibinin sağlanmasıyla işletmeler operasyonlarını daha verimli ve etkin bir şekilde yönetebilir.

c) Müşteri Takip Sistemi

Müşteri bazında satış hedeflerini belirleme ve satış performans ölçümü müşteri takip sisteminin en önemli fonksiyonlardır. Satış hedefleri miktar veya tutar üzerinden dönemsel olarak hesaplanmalı etkin bir dağıtım planı oluşturulabilir. Yönetim, satış elemanı performans ölçmelidir. Alıcıların riskleri hesaplanması ve raporlandırılması gerekir.

4. Satın Alma ve Borçlanma

Satın alma ve borçlanma, verilen siparişlerin kaydından, malın teslim alınması ve faturanın girişi ve borcun ödenmesine değin tüm aşamaları kapsayan tümleşik bir bilgi sistemidir.

a) Satın Alma

Bir siparişin verilmesi kaydı sisteme girildiğinde, bu bilgiyi daha sonra mal girişi ve gelen faturanın kaydı işlemlerinde bulunularak veri giriş gerçekleşir.⁵⁷ Kullanıcılar stok durumu, verilen siparişleri, mal girişlerini ve satıcıya yapılması gereken ödeme gibi güncel bilgilere erişerek hızlı ve doğru kararlar verebilir, böylece işlerini etkin ve verimli bir şekilde yürütebilirler.

Farklı tedarikçilerin verdiği fiyat, indirim ve ödeme koşullarının izlenmesini sağlayarak işletmelerin satın alma kararlarında destek olur. Ayrıca, sistem bu fiyat ve indirimlerin geçerlilik sürelerini ve ilgili maliyetleri izlemeyi sağlar. Satın alma bölümü bu şekilde işletmelerin tedarikçilerle ilişkilerini yönetmelerine ve satın alma maliyetlerini kontrol etmelerine yardımcı olur.

b) Satın Alma ve Satıcı Takip Sistemi

Yurtiçi satıcıların, yurtdışı satıcıların güncelleştirilmesi, gelen irsaliye ve faturalar, satıcı cari hesap takipleri, alınan ürünlerin analizleri, gelen irsaliyeler, faturaların stoklarla ilişkilendirilmesi otomatikman muhasebeleştirilmesi, adres etiket, alınan ürünlerin analizleri, işlemlerinin otomatikman stokla ve muhasebeyle ilişkilendirilmesi gibi içeriklere sahip olmalıdır.

Özellikle yabancı paralı faturaların TL cinsinden hesaplanarak muhasebeleştirilmelidir. Gelen irsaliyelerin miktar ve fiyatlarının karşılaştırılıp otomatik olarak fatura haline dönüştürülebilirdir. Satın alınan ürünlere ait ilk madde ve malzeme yan mamul stoklarının otomatik hareketi izlenmektedir. Satıcı riskleri hesaplanarak raporlandırılması söz konusu olmalıdır.

5. Stok İşlemleri

Stok, işletmelerin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, yan ürün artık hurda gibi bir

⁵⁷ ERDOĞAN ve ERDOĞAN, s.118

yıldan az bir sürede kullanılacak olan veya bir yıl içerisinde nakde çevrilebileceği düşünülen varlıklardan oluşur.⁵⁸

a) Stok Yönetimi

İşletmelerin stok değer ve seviyelerini izleme, stok kontrolü yönetimlerine sağlanır. Stok yönetimi bölümü kullanılarak işletmelerin müşteri beklentileri zamanında karşılanır. Böylece işletmenin üretim stok satış performansı artar ve envanter maliyetlerinin daha iyi kontrol edilmesi sağlanır.

Stok yönetimi bölümü eldeki stok miktarı, girişler, çıkışlar, konsinyeler ve stok değerleri hakkında güncel stok bilgisi verebilmelidir. Stok değerlendirme yöntemleri ortalama, ağırlıklı ortalama, FIFO, LİFO ve dönemsel ortalamadır. Barkod desteği ile operasyonların hatasız yürütülmesini sağlarken, lot ve seri numarası takibi ile ISO 9000 gereksinimi olan geriye doğru izlenebilirliği sağlanabilir. Stok yönetimi ile işletmeler operasyonlarının kalitesini artırarak ve stok maliyetlerini düşürerek müşterilerinin memnuniyetini garanti altına alabilirler.

b) Stok Planlama ve Kontrol Sistemi

Stoklardan yapılan talepler ve satın alma istekleri, stok master bilgilerinin güncelleştirilmesi, gelen ve verilen teklif ve proformaların değerlendirilmesi ve analizi, stok kartı ve stok hareketlerinin analizi, stok seviyelerinin otomatik hesabı, temin şekline göre stok analizi, ekonomik sipariş miktarına göre siparişler ve analizler, üretim ve stoklar ilişkisi, stokların envanteri ve çeşitli analiz raporları, alınan ve verilen siparişlerin planlaması ve takibi gibi içeriklere sahip olabilmelidir.

Bu aşamada stok planlama ve kontrol sisteminde bulunması gereken özellikleri şöyle sıralayabiliriz.

- Bütün para cinslerine göre stokların finansal değerlendirilmesi yapılabilmesi.
- Maliyet ve satış fiyat listeleri oluşturulmalı.

⁵⁸ Ertuğrul ÇETİNER, *İşletmelerde Mali Analiz*, 3.Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 2000, s.31

- Sistem, barkod sistemleri ile desteklenmeli.
- Yüksek ve düşük seviyeli stok listeleri oluşturulmalı.
- Direkt ve endirekt kullanımların otomatik muhasebeleştirilmesi sağlanmalı.
- Üretimi planlanan ürün malzeme gereksinim listeleri oluşturulmalı.
- Verilen kriterler arasındaki atıl stoklar varsa bunlar tespit edilip en alt düzeye indirilmeli.

6. Ücret ve İşçilik

Ücret, işverene tabi ve belli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve mal ile sağlanan ve para ile ifade edilen menfaatlerdir.⁵⁹ İşçilik gideri, bir mal veya hizmetin üretiminde kullanılan veya bu üretime yardımcı olan emeğin parasal tutarıdır.⁶⁰

a) Personel İstihdam Uygulamaları Sistemi

Personel özlük bilgileri bulunur. Puantaj bilgilerinin sürekli güncelleştirilmesi gerekir. Ücret ve ikramiye bordroları, sosyal yardım ve SSK'ya verilen aylık bildirge ve 4 aylık bordro ile zorunlu tasarruf kesintileri bordrosu, özel gider indirimi işlemleri ve bordrosuna ilişkin bilgi dosyalarının hem elektro manyetik ortamlarda hemde klasik dosya ortamlarında saklanması gerekir. Personelin çeşitli istatistikleri içeren bir bilgi deposu olmalıdır.

b) Personel İstihdam Uygulamaları Sisteminin İşleyiş Süreci

- Her personel için netten brüte ve brütten nete ücret hesaplama,
- Aylık, günlük ve saat ücretine göre hesaplama,
- İşyeri, kısım ve bölüm gibi gider yerlerine göre ücret çeşitleri ve çalışma saati istatistikleri oluşturma,
- İşe devam kontrol saatleri ile online bağlantı sağlanmalı,

⁵⁹ İbrahim PINAR, *Gelir Vergisi Kanunu*, Madde 61, Seçkin Yayınevi, 12.Baskı, Ankara, 2001, s.61

⁶⁰ Nasuhi BURSAL ve Ercan YÜCEL, *Maliyet Muhasebesi, İlkeler ve Uygulama*, Der Yayınları. No:277, İstanbul, 1994, s.121

- Üretim kuruluşlarında yapıcı işçilikler ile puantaj karşılaştırma tablolarının oluşturulması gereklidir.

7. Maliyet ve Maliyet Kontrolü

Bir işletmede mal ve hizmetlerin elde edilmesi için harcanan çeşitli üretim faktörlerinin para ile anlatımı maliyet, maliyet giderleridir.⁶¹

Maliyet veya maliyet giderleri, bir sanayi işletmenin üretimiyle ilgili olarak kullandığı ve tükettiği mal ve hizmetlerin parasal ödemelerin izlenmesi kontrolü hesaplanması kayıt altına alınması maliyetleme içerisinde yer alır.⁶²

a) Yönetim Muhasebesi Sistemi

Hesap planı güncelleştirme, muhasebe işlemleri, günlük defter (yevmiye), yardımcı hesaplar defteri (muavin), yardımcı hesaplar mizanı, büyük defter (defter-i kebir), ana hesaplar mizanı, bilanço ve mali tablolar gibi içeriklere sahiptir.

b) Üretim Yönetim Sistemi

Mamul yapısı ve imalat işlem organizasyonu, malzeme ihtiyaç planlaması, bakım planlama, kapasite planlama ve kontrol, üretim ve stok planı ve kontrolü, direkt işçilik planlaması, üretim ve planlama kontrol, sevk ve teslim, kullanılan takım, kalıp, aparat temininin planlaması gibi içeriklere sahiptir.

Üretimde kullanılan hammadde, yardımcı madde veya işletme malzemelerinin satın alınması üretimin planlaması ve üretim planı doğrultusunda stok hareketlerini takip edilmesi gerekmektedir. İş istasyonlarının periyodik bakım planlamasını yapmak ve üretim bu planın doğrultusunda gerçekleştirmesi düşünülmelidir.

⁶¹ ÇETİNER, s.252

⁶² M. Selçuk USLU, *Planlama ve Kontrol Açısından Maliyet Muhasebesi*, Gazi Üniversitesi Yayın No:170, İİBF Yayın No:55, Ankara, 1991, s.21

Acil bakım, iş durması vb. durumlarda üretim planını, durum ve şartlara göre yeniden yapma özellikleri içermelidir. Günlük, haftalık, aylık kapasite planlaması yapılmalı, kapasite planı doğrultusunda vardiya, fazla mesai veya yeni iş istasyonlarının kurulmasına karar verilmesine olanak sağlamalıdır. Yıllık aylık, haftalık veya günlük olarak iş istasyonlarına iş yüklemelidir. Günlük plan doğrultusunda yapıcı işçilikler kontrol edilmeli ve işçilik sapmaları hesaplanmalıdır.

Personel verimlilik analizi yapılmalıdır. Çalışmayan kısımların iş kayıplarını hesaplamak gerektiğinde personelin başka yerlerde çalışmasını sağlamalıdır. Atölye, iş istasyonu ve işçilerin direkt işçilik zaman sapmalarını ve hatalı ürünler takip edilmelidir.

Üretimi aksatması muhtemel malzeme, takım, kalıp, aparat, ölçme aleti eksik listesi oluşturulmalıdır. Üretimde direkt işçilik kayıp analizleri yapılmalıdır. Mamul yapısı ve imalat işlem organizasyonu, malzeme ihtiyaç planlaması, bakım planlama, kapasite planlama ve kontrol, üretim ve stok planı ve kontrolü, direkt işçi planlaması, üretim ve planlama kontrol, sevk ve tesellüm, kullanılan takım, kalıp, aparat temin planlaması gibi içeriklere sahip olmalıdır.

8. Gelirler

İşletmelerin varlığını sürdürmesi gelir elde etmelerine bağlıdır. İşletmeler bu gelirlerini esas faaliyet konuların oluşturan mal ve hizmet satışından, veya faaliyet dışı olan sınırlı bazı kalemlerden elde edilen gelirlerden oluşur.⁶³

İşletmelerin gelir elde etmesi ile ilgili tüm fonksiyonları işletmenin gelir kaynaklarını oluştururlar. Gelirin başlıca amacı, mal veya hizmetlerin para karşılığı müşterilere satılmasıdır. Gelir gelişimi müşteriden sipariş alınması, müşterinin kredi durumunun kontrol edilmesi, siparişin kaydedilmesi, gönderilecek malların hazırlanması, siparişlerin gönderilmesi, faturalama, tahsilat ve avans alma, eğer kredili satış yapılmışsa alacak kayıtlarını tutma, işlemleri yasal defterlere kaydetme ve gelir işlemini işletmenin finansal tablolarında göstermelidir.

⁶³ SEVİLENGÜL, s.290

Bir işletmenin gelir döngüsü işlevi söz konusu işletmenin pazarlama/dağıtım ve muhasebe/finans fonksiyonlarının yönetimi alanında yerine getirilir. Bu nedenle gelir döngüsü pazarlama bilgi sistemi ile muhasebe bilgi sisteminin karşılıklı etkileşimini gerektirir. Gelir döngüsü, büyük defter ve finansal raporlama sistemine başlıca girdiler sağlayan döngüdür.

Gelir döngüsünde kullanılan veri esas olarak müşterilerden gelen girdilere dayanır. Müşteri hem satış hem de nakit tahsilat işlemlerini başlatır. Mamul satışında diğer veri kaynakları satış elemanları, müşterilere ilişkin referans ve kredi durumlarına ilişkin kayıtlar, stoklara ilişkin kayıtlar, mamul deposu, işletmeye mal satanlar ve nakliye departmanından oluşur. Bazı durumlarda bir finans kurumu veya bir banka da veri kaynağı olabilir.

Elle tutulan sistemlerde kaynak belgeler; müşteri siparişlerini, satış emirlerini, malzeme hazırlama listelerini, nakliye ile ilgili belgeleri, satış faturalarını ve tahsilat makbuzlarını, banka dekontlarını ve diğer belgeleri kapsar. Müşteri siparişi, çoğunlukla müşteri tarafından hazırlanan satın alma emridir. Ancak bazı durumlarda, işletmenin satış elemanı tarafından belirli bir formda hazırlanır.

Satış emri, müşteri siparişine benzemekle birlikte, bazı önemli farklılıklara sahiptir. Satış emirleri belirli bir biçime sahip olup, çok kopyalı olarak düzenlenir. Kontrol amacıyla önceden numaralanmıştır ve kolonlarla, fiyat kolonuna sahiptir. Ayrıca satış emrinde müşteri sipariş numarasının yazılacağı bir yer ayrılmıştır.

Satış emrinin bir kopyası müşteriye siparişin kabul edildiğini bildirmek için gönderilir. Ancak bazen bu bildirimler farklı formlarda düzenlenebilir. Satış emrinin bir kopyası depoda, siparişin hazırlanması için gönderilir. Alternatif olarak, sipariş edilen ürün verilerinin, ürünlerin depodaki yerleşimine göre düzenlendiği farklı bir hazırlama listesi düzenlenebilir.

Nakliye belgeleri nakliyenin yapılış şekline göre farklılık gösterir. Nakliye bölümü tarafından bir sevk irsaliyesi düzenlenir ve bunun bir kopyası faturalama departmanına gönderilir.

Satış faturaları, muhasebe döngüsü için satış işlemlerinin kaydında temel girdileri oluştururlar. Çünkü fatura satış işleminin toplam tutarını ve işlemin ne şekilde (peşin, kredili) yapıldığını gösteren belgedir.

Tahsilat makbuzları, faturanın yanında kayıt için veri sağlayan diğer belgedir. Çünkü tahsilat makbuzu müşteriden yapılan nakit tahsilatların tutarını gösterir. Bunun yanında banka aracılığıyla yapılan nakit tahsilatların izlenmesinde de banka dekontları kaynak belge niteliğindedir.

Bilgisayar destekli sistemlerde, elle tutulan sistemlerde kullanılan çok kopyalı dokümanların hepsi kullanılabilir. Bilgisayarla bilgi işleme departmanının girdi hazırlama bölümü girdi verilerini bilgisayarın okuyacağı forma dönüştürür. Bu dokümanlar bazı durumlarda terminal aracılığıyla veri girişine dayanarak otomatik olarak yaratılabilirler. Bazı dokümanlar da bilgisayara daha az hatayla, daha hızlı veri girişini sağlayacak şekilde tasarlanabilir.

9. Giderler

Bir işletmenin faaliyetini devam ettirebilmesi için bazı malları kullanmak, bazı hizmetlerden de yararlanmak zorunluluğu vardır. Üretim faaliyeti yapan işletmelerde üretim faaliyetinin devam edebilmesi için hammadde almak, işçi çalıştırmak ve ücret ödemek, elektrik-su kullanmak bedelini ödeme zorundadır. Bu duruma göre, işletmenin faaliyetini ve varlığını sürdürebilmesi ve bir gelir elde edebilmesi için belli bir dönemde kullandığı ve tükettiği mal ve hizmetlerin parasal tutarıdır gider.⁶⁴

Gider, bir işletmenin faaliyetlerini ve varlığını sürdürebilmesi için gereksinim duyduğu hammaddeler işletme malzemesi, ticari mallar ve sabit varlıklar ile işletme

⁶⁴ DPT, *Muhasebenin Temel Kavramları ve Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri*, 2.Baskı, DPT Yayınları, No:863-KD96, Ekim 1973, s.12

dışındaki kişi ve kurumlardan sağlanan hizmetleri tamir bakım, elektrik, su doğal gaz vb. edinmek amacıyla yapmış olduğu işlevlerden oluşur.⁶⁵

Giderler işletmeden fon çıkışını gerektirir. Mal ve hizmetlerin satıcılardan edinilmesini sağlayan; işletmeye gereksinim duyulan mal ve hizmetleri sağlanması, sipariş edilen malların teslim alınması ve kontrolü, gereksinim duyulana kadar malların depolanması, mal ve hizmetlere ilişkin faturaların doğruluğunun ve geçerliliğinin onaylanması, harcamaların hızlı ve doğru bir şekilde kaydedilmesi ve sınıflanması, borç hesapların izlenmesi, yapılan tüm nakit ödemelerin onaylanmış harcamalarla ilgili olmasının sağlanması, nakit ödemelerin hızlı ve doğru bir biçimde kaydedilmesi ve sınıflanması, edinilen mal ve hizmetlerle ilgili tüm belgelerin ve yönetsel raporların hazırlanması işlevlerini kapsar.

10. Maddi Duran Varlıklar

İşletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi için maddi duran varlıklara gereksinim vardır. İmalat işletmelerde kullanılan maddi duran varlıklara örnekler şunlardır;⁶⁶

- Arazi ve Arsalar
- Yer altı ve Yerüstü Düzenleri
- Binalar
- Tesis, Makine ve Cihazlar
- Taşıtlar
- Döşeme ve Demirbaşlar
- Modeller, Kalıplar

İşletmelerin üretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere edindikleri ve tahmini yararlanma (yıpranma, eskime) süresi bir yıldan fazla olan bu fiziki varlıklara ilişkin faaliyetler sabit varlıklar işleme sistemi içinde ele alınmaktadır. Sabit varlıkların temini sonrasında şu aşamalardan geçmektedir. Maddi duran varlıkların edinimi, maddi duran varlıkların kullanım süresi içinde korunması, kullanım süresi sonunda bunların elden çıkarılması işlemini içerir.

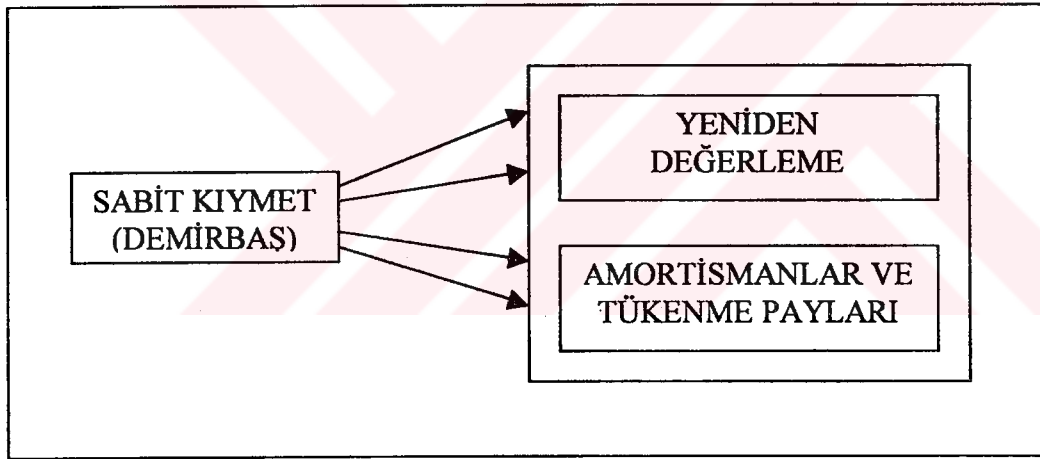
⁶⁵ USLU, s.20

⁶⁶ Öztin AKGÜÇ, *Mali Tablolar Analizi*, Avcıol Basım Yayın, 9.Baskı, İstanbul, 1995, s.99-100

Maddi duran varlıkların durumunu ve işlemsel eylemleri yansıtan raporlar şunlardır;⁶⁷

- Maddi duran varlık edinim raporu
- Maddi duran varlığı kullanımdan çekme raporu
- Maddi duran varlık amortisman giderleri listesi
- Maddi duran varlık hurda değeri raporu
- Maddi duran varlık vergi raporu
- Maddi duran varlık transfer raporu

Maddi duran varlıklar sistemi sayesinde işletme, satın almadan elden çıkarmaya değin tüm maddi duran varlıklar yönetim işlevlerini gerçekleştirebilir. Maddi duran varlıkların takibin Şekil 7’de izlenebilir.

Şekil 7. Sabit Kıymetler Değerleme Şeması

11. Sorumluluk Muhasebesi

Sosyal sorumluluk kavramı, bir işletmenin faaliyette bulunduğu sektörü koruma ve geliştirme konusundaki üstleneceği yükümlülükleri olarak tanımlanabilir.⁶⁸ Doğal, tabi çevreyi koruma; müşterilerin isteklerini dikkate alarak kaliteli ve güvenli ürünler

⁶⁷ ERDOĞAN ve ERDOĞAN, s.136

⁶⁸ Muzaffer AYDEMİR, *Sosyal Sorumluluk 8000 Standardı*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 1., Sayı:3, İzmir 1999 s.1

sunma; çalışanların temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterme; işletmeyi ortakların haklarını koruyacak ve yatırımları karlı kılacak bir şekilde yönetme, faaliyetlere ilişkin doğru bilgi sunma ve toplumun refah seviyesine katkıda bulunacak eğitim, sağlık ve sanat etkinliklerini destekleme gibi konular bu kavram kapsamında değerlendirilmekte birlikte, bu sorumlulukları ortakların sermayelerini korumak ve geliştirmekle sınırlayanların yanı sıra, daha da genişletenler söz konusudur.⁶⁹

Sorumluluk muhasebesi, herhangi bir kuruluşun toplum üzerindeki ve/veya toplumun herhangi bir kuruluşu üzerindeki ekonomik ve sosyal etkilerinin tanımlanması, ölçülmesi, gözlenmesi ve raporlanması konusundaki bir girişimdir.⁷⁰

Sorumluluk muhasebesi, yönetimin bilgi gereksinimleri nedeniyle ortaya çıkmış bir yöntemdir. Tek amacı işletmede etkin bir gider kontrolü sağlamaktır. Bunu yaparken de işletmenin organizasyon şemasına göre düzenlenmiş bulunan yönetim kademelerini ele alır.⁷¹

12. Mali Analiz

İşletmelerde üst yönetim ve başta finans bölümü olmak üzere tüm fonksiyonel bölümler faaliyetlerini etkin olarak yürütebilmek ve zamanında akılcı kararlar alabilmek amacıyla finansal bilgilere gereksinim duyarlar.⁷² İşletmelere finansal bilgi sağlayacak en önemli araçlardan biriside mali tablolarıdır.

Mali Analiz, işletmelerin iç ve dış kaynaklarından fon sağladığı veya sağlamayı düşündüğü fonların kullanılma alanlarına göre değerlendirmek, yeni finansal durumlarını mevcut şartlar altında incelemek ve gelecekteki şartlara göre projeksiyonlarda bulunmaktır.⁷³

⁶⁹ Richey W. GRIFFEN, *Management*, Third Edition, Houghton Mifflin Company, 1990, s.814-821

⁷⁰ Halim SÖZBİLİR, *İşletmelerde Sosyal Muhasebe Kuramı ve Türkiye’de Bir Anket Çalışması*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981, s.11

⁷¹ M. Selçuk USLU, *Gider Kontrolüne Yardımcı Bir Araç Olarak Sorumluluk Muhasebesi*, İTİA, Ankara, 1982, s.16

⁷² Hüseyin YILMAZ, *İşletmelerde Finansal Destek Sistemi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt 1. Sayı: 1., İzmir 1999 s.52

⁷³ Cengiz PINAR, *Finansal Analiz ve Finansman Politikası*, Ege Üniversitesi İTBF Yayınları No:64/27, Sobe Matbaası, İzmir, 1972, s.22

Mali analiz; mali tablolarda yer alan çeşitli kalemler arasında yüzdeler, oranlar ve dönüş hızları yoluyla önemli ilişkiler kurulmasını, bu ilişkilerin ölçülmesi ve yorumlanması ise türlü analiz teknikleriyle yapılır. Elde edilen sonuçlar işletmelerin geçmiş dönemlerdeki uygulamalarını ortaya koyduğundan bunlar esas alınarak işletmenin bu günkü durumu saptanır ve geleceğe ait planlar da bu sonuçlardan yararlanılarak yapılır.⁷⁴

13. Nakit Bütçeleme

Nakit, işletme ortaklarının kuruluş aşamasında yaratmış oldukları kaynakların kullanıma dönüştürülmesinin en yaygın biçimi, bilançoda kasa ve banka kalemleri olarak görüldüğümüz nakittir.⁷⁵

Finansal yönetimin temel görevlerinden biri gereksinim duyulacak olan paranın kullanıma hazır duruma getirilmesini sağlamaktır. İşletmelerin amacına yönelik çeşitli kalemler için gereksinim duyulan nakdi sağlayabilmek ise öncelikle gelecek dönemlere ilişkin nakit durumunu belirleyebilmekle yani tahminler yapmakla olanaklıdır. Bu tahminler nakit bütçe adı verilen bir planla oluşturulurlar.⁷⁶

Nakit bütçesi, işletmelerin ilgili bütçe yılında nakit giriş ve çıkışlarını göstermektedir. Dönem içinde nakit girişi sağlayacak kalemler, nakit bütçesinin kaynaklarını oluştururken, nakit çıkışının gerektirecek kalemler de nakit kullanımlarını göstermektedir. Nakit giriş ve çıkışları arasındaki fark kasa ve banka hesabındaki dönem sonu nakit mevcudunu göstermektedir.

Nakit bütçesinin düzenlenebilmesi için işletmenin dönem başı bilançosunun ve dönem içinde nakit hareketine neden olan işlemlerin bilinmesi gerekir. Nakit bütçesi aylık olarak düzenlenip aylık giriş ve çıkışlar göz önünde bulundurulurken finansman politikası belirlenebilir. Nakit bütçesi yıllık olarak düzenlendiğinde, yıl içinde gerçekleşecek nakit giriş ve çıkışları toplam olarak gözükür.

⁷⁴ Necmettin ERDOĞAN, *Mali Tablolar ve Analizi*, Attila Kitabevi, Ankara, 1997, s.57

⁷⁵ Melih ERDOĞAN, *İşletmelerin Nakit Yönetiminde Nakit Bütçelerin Hazırlanması ve Bağlantılı Tablolar*, Anadolu Üniversitesi, Yayınları No:332, İİBF, Yayınları, No:71, Eskişehir, 1989, s.12

⁷⁶ ERDOĞAN, s.12

14. Sermaye Bütçelemesi

İşletmeler sadece bugünü yaşayan bir sistem değildir. Sürekli ileriye yönelik bir sistemdir. Bu nedenle geleceğin planlanması ve ona göre yol alınması gerekir. İşletme faaliyetlerinin ileriye yönelik koşulları dikkate alınarak planlanması, işletmenin yaşamını sürdürmesi bakımından zorunludur. Bu amaçla, muhasebe bilgi sistemi, planlama, bütçeleme gibi geleceğe ilişkin bilgileri işletme yönetimine vermek suretiyle onların geleceğini planlamalarına olanak sağlar.⁷⁷

Muhasebe bilgi sistemi genel olarak; yönetimin varlıklar üzerindeki yönetim sorumluluğunu yerine getirmek, İşletme eylemlerinin kontrolünü yapmak, geleceğe ilişkin işletme eylemlerini planlamak için gerekli bilgileri sağlamaya yönelik bir bilgi sistemidir.

77 SÜRMEĠ ve diğeri, s.53

II. MALİYET HESAPLARI

Hesap planı, işletmelerde mali nitelikteki işlem ve olayların kaydedilmesi için tutulan hesapları, muhasebenin temel kavramlar ve ilkeleri çerçevesinde sistemli bir şekilde bölümleyen ve aynı olayları sürekli olarak aynı hesaplara kaydedilmesini sağlayan özel bir yönergedir.⁷⁸

Muhasebenin temel görevi, işletme içi ve dışı değer hareketlerinin saptanması ve bunların anlaşılır şekilde ortaya konulmasıdır.⁷⁹ Bu değer hareketlerine ilişkin veriler; yani para ile ifade edilebilen işletme olaylarının muhasebede kayda geçirilmesi ise “çift taraflı kayıt düzeni” içinde “hesaplar” ile olmaktadır.

Maliye Bakanlığının Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No: 1 ve 2’de yayınlanan Tekdüzen Hesap Planı ve açıklamalarından yararlanılarak hazırlanan hesap planındaki maliyet hesapları genel hatlarıyla, ayrıntıya girmeden açıklanacaktır.

Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde kullanılan maliyet hesapların sayılarının artması, özellikle değer hareketlerine ilişkin verilerin, kayıtlara geçmeden önce anlamlı bir düzene konmasını gerektirmektedir. Bu da ancak işletmede tutulan hesapların çeşitli amaçlara göre gruplandırılması ve alt ayrımlarının yapılması ile gerçekleşecektir.

Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde maliyet hesapları, mal ve hizmetlerin planlanan biçim ve niteliğe getirilmesi için yapılan giderlerin toplandığı ve maliyet unsurlarına dönüştürülerek izlendiği hesaptır. Bu bölümde yer alan gider hesapları uygulamada esneklik sağladığı için 7/A seçeneği kullanılmıştır.

7/A seçeneğinde giderler defteri kebirde fonksiyon esasına göre, belirlenmiştir. Bu suretle, işletmelere giderlerin bölümlenmesinde ve defteri kebirde izlenmesinde kendi organizasyon yapılarına, büyüklüklerine ve ihtiyaçlarına göre düzenleyebilmeleri

⁷⁸ Halim SÖZBİLİR ve diğerleri, *Tekdüzen Muhasebe Sistemi, 1,2,3,4,5 Nolu Tebliğleri Açıklamaları Uygulama*, Birlik Ofset, Eskişehir, 1995, s.1

⁷⁹ Halim SÖZBİLİR, *Muhasebe Kuramında Türü Gelir Kâr Kavramları ve Türü Gelir Vergisi'nin Kabul Ettiği Gelir Kâr Kavramı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:214, Eskişehir, 1987 s.3

için kolaylık sağlanmış, farklı maliyet hesaplama yöntemlerine uygulanabilmesi açısından da geniş bir esneklik tanınmıştır.⁸⁰

A) 7/A SEÇENEĞİNE GÖRE MALİYET HESAPLARI

Büyük ve orta büyüklükteki üretim işletmeleri için özellikle zorunlu olarak önerilen 7/A seçeneğine göre maliyet hesapları defteri kebirde fonksiyon esasına göre bölümlenmektedir. Gider çeşitleri ile gider yerleri yardımcı defterlerde izlenmektedir. Fonksiyon esasına göre yapılan bölümlenme sonucunda gider hesapları, dönem içinde yapılan ve tahakkuk ettirilen giderlerin izlendiği ve borçların kaydedildiği hesaplardan oluşmaktadır. Gider hesaplarına yapılacak kayıtlara ilişkin olarak düzenlenecek muhasebe fişlerinde gider yerleri ve gider çeşitleri hesaplarına ait numaralar birlikte yazılır.

Fiili maliyetlerin uygulandığı durumlarda gider hesaplarında toplanan giderlerin tümünün ilgili gider hesaplara yansıtılmasını sağlamak amacıyla gider yansıtma hesapları kullanılmaktadır. Eğer önceden saptanmış maliyet yöntemleri uygulanıyorsa; fiili giderler ile önceden saptanmış giderler arasındaki farklar fark hesaplarına kaydedilir.

7/A seçeneğini kullanan seramik sanayi işletmelerinde giderler defteri kebirde fonksiyon esasına göre maliyetler aşağıda belirtilen şekilde bölümlerde izlenmektedir.⁸¹

- 70- Maliyet Muhasebesi Bağlantı Hesapları
- 71- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
- 72- Direkt İşçilik Giderleri
- 73- Genel Üretim Giderleri
- 74- Hizmet Üretim Maliyetleri
- 75- Araştırma Geliştirme Giderleri
- 76- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
- 77- Genel Yönetim Giderleri

⁸⁰ AKDOĞAN, s.51

⁸¹ Nâlan AKDOĞAN ve Orhan SEVİLENGÜL, *Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*, Ankara SMMM Odası Yayınları, Ankara, 1993, s.466

78- Finansman Giderleri

Fonksiyon hesapları maliyet hesap gruplarından her biri büyük defterde gider hesapları, yansıtma hesapları ve fark hesapları olarak bölünmüştür.

7/A seçeneğini kullanan seramik sanayi işletmelerinde giderler yardımcı defterde gider çeşitleri esasına göre bölünmesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.⁸²

- 0 İlk Madde ve Malzeme Giderleri,
- 1 İşçi Ücret ve Giderleri,
- 2 Memur Ücret ve Giderleri,
- 3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler,
- 4 Çeşitli Giderler,
- 5 Vergi, Resim ve Harçlar,
- 6 Amortismanlar ve Tükenme Payları,
- 7 Finansman Giderleri.

Gider çeşitleri hesapları işletmelerin yapılarına uygun şekilde çeşitlendirilebilmektedir. 7/A seçeneğini kullanan seramik sanayi işletmelerinde giderler yardımcı defterlerde gider (maliyet) yerlerine (sorumluluk merkezlerine) göre 9 grupta toplanmaktadır. Bunlar:⁸³

- Esas Üretim Gider Yerleri,
- Yardımcı Üretim Gider Yerleri,
- Yardımcı Hizmet Gider Yerleri,
- Yatırım Gider Yerleri,
- Üretim Yerleri Yönetimi Gider Yerleri
- Araştırma ve Geliştirme Gider Yerleri
- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gider Yerleri
- Genel Yönetim Gider Yerleri
- Finansman Gider Yerleri

⁸² AKDOĞAN ve SEVİLENGÜL, s.467

⁸³ AKDOĞAN ve SEVİLENGÜL, s.468

Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmeleri, kendi çalışma yapılarına göre belirtilen gider yerlerinin birkaçını veya tamamının kullanabilmektedirler. Gider yerleri belirlenirken genelde işletmelerin organizasyon yapıları göz önünde tutularak şekillenmektedir. Maliyet yerleri giderlerin planlanmasını, kontrol edilmesini ve bu giderlerin dengeli bir biçimde toplanıp dağıtılmasını sağlar.

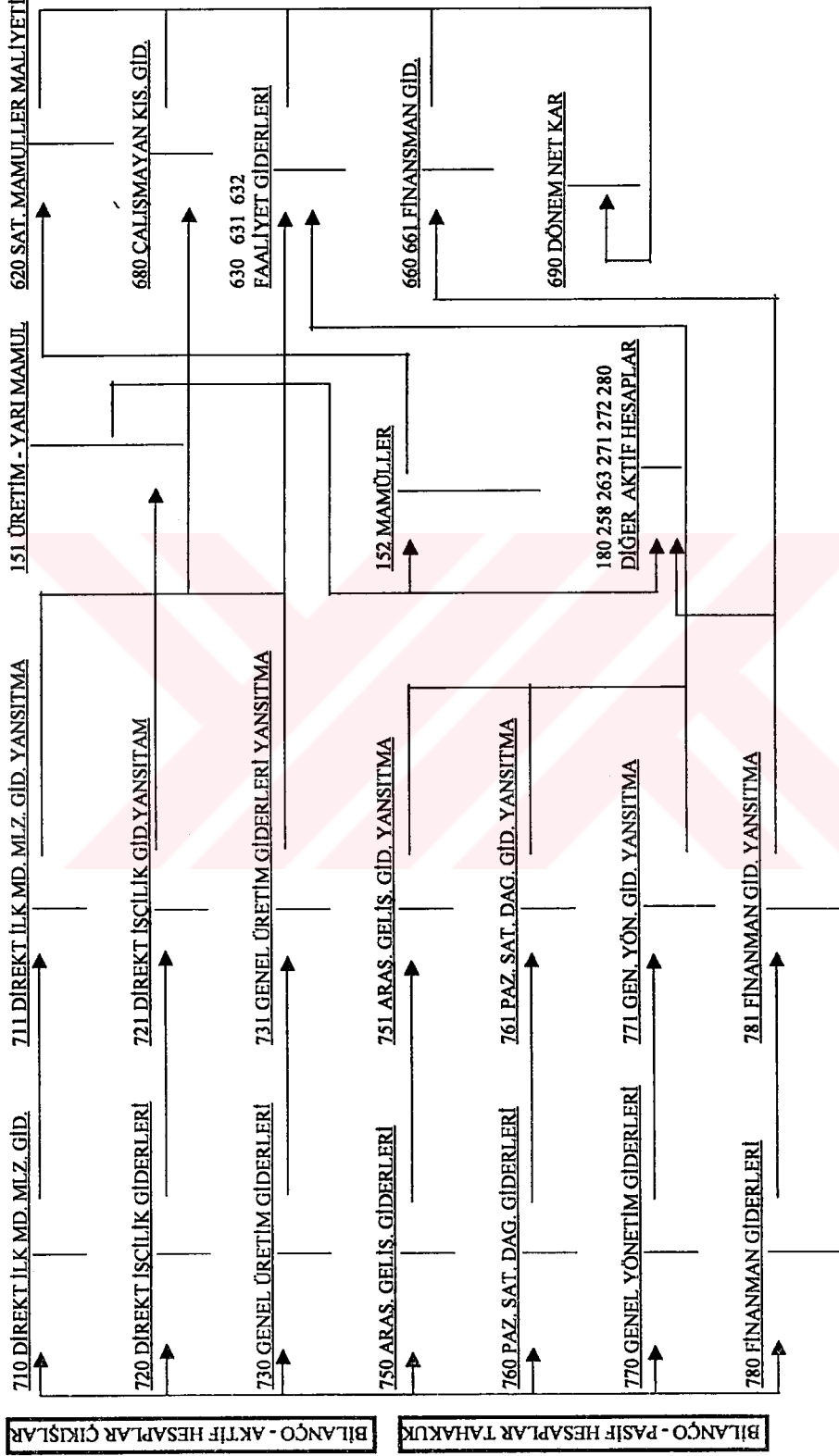
Eş zamanlı kayıt sistemi; giderler doğdukları anda, yevmiye defterine ilgili fonksiyonel gider hesaplarına göre kaydedilirken aynı anda yardımcı defterlere de gider çeşitleri hesaplarına ve gider yerleri hesaplarına göre kaydedilmektedir.

B) 7/A SEÇENEĞİNDE MALİYET HESAPLARININ AKIŞ ŞEMASI

Tekdüzen Muhasebe Sistemin de, bilanço aktif hesaplarının çıkışları ile pasif hesaplarının tahakkukları maliyet hesaplarına aktarıldıktan sonra biriktirilmekte daha sonra da yansıma hesaplarıyla karşılaştırılarak kapatılmaktadır. Söz konusu hesaplar belirli bir düzen ve sıranın da akım şeması biçiminde gösterilmesi olanaklıdır.⁸⁴

⁸⁴ Rüstem HACİRÜSTEMOĞLU, *Maliyet Muhasebesi*, Türkmen Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul, 2000, s.44

Tablo 12. Fiili Maliyet Yöntemine Göre Maliyet Hesapları Akım Şeması (Mamul Üretim İşletmelerinde)

70 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI

Bu grupta yer alan hesaplar finansal muhasebe ile maliyet muhasebesinin birbirinden ayrı olarak yürütülmesinin istenmesi durumunda, finansal muhasebe ile maliyet muhasebesi arasındaki bağlantıların kurulmasını sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Bu hesaplar bağımsız maliyet muhasebesi sistemini tercih eden işletmelerde kullanılmaktadır.⁸⁵

700 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESABI

Finansal muhasebe ile maliyet muhasebesi arasındaki bağlantıyı sağlayan ve finansal muhasebe tarafından tutulan hesaptır. Finansal muhasebe ile maliyet muhasebesinin ayrı izlenmesi durumunda maliyetlerle ilgili giderler finansal muhasebe tarafından bu hesaba borç kaydedilmektedir.⁸⁶

701 MALİYET MUHASEBESİ YANSITMA HESABI

Finansal muhasebe ile maliyet muhasebesi arasında bağlantıyı sağlayan ve maliyet muhasebesi tarafından tutulan ve “700 Maliyet Muhasebesi Bağlantı Hesabı”nın borcuna kaydedilen giderlerin, maliyet muhasebesince ilgili hesaplara aktarılmasını sağlayan hesaptır.

71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

Bu grupta yer alan hesaplar, imal edilen ürünlerin bünyesine ana madde olarak katılan ve hangi üründen ne kadar tüketildiği, ekonomik bakımdan ayrı olarak izlenebilen ilk madde ve malzemelerle ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarını kapsamaktadır.

⁸⁵ Osman ALTUĞ, *Maliyet Muhasebesi*, Türkmen Kitabevi, 12.Baskı, İstanbul, 1999, s.47

⁸⁶ Rüstem HACİRÜSTEMOĞLU, *Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinin Maliyet Hesaplarının Tek Düzen Muhasebesi İle Karşılaştırılması ve Yorumu*, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayın Organı, Sayı:3, 1993, s.41

710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI

Bu giderler, esas üretim gider yerleri ile ilgili olup ürünün bünyesine giren, ürünün temel ögesini oluşturan ve ürünün bünyesine doğrudan yüklenebilen maddelerden oluşmaktadır. Giderler oluştuklarında fiili tutarlarla bu hesapta izlenmektedir. Üretimde kullanılmayan ve satılan ilk madde ve malzemenin maliyeti bu hesapta izlenemez.⁸⁷

711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ YANSITMA HESABI

Bu hesap, direkt ilk madde ve malzeme giderlerinin üretim maliyetlerine yansıtılmasında kullanılır. Fiili maliyet yönteminin uygulanması halinde, “710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri” hesabında toplanan giderlerin tümü üretim maliyetlerine bu hesap aracılığı ile yansıtılmaktadır.⁸⁸

72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ

Bu grup mal ve hizmetin üretim maliyetine doğrudan doğruya verilebilen işçilik giderleri ile ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşmaktadır.

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESABI

Bu giderler esas üretim gider yerleri ile ilgili olup, belli bir ürün veya hizmet üretim maliyetine doğrudan doğruya yüklenebilen işçilik giderlerini kapsamaktadır. Bu giderler hangi ürün veya ürün grubu için harcandığı izlenebilen ve herhangi bir dağıtım anahtarına gerek duyulmadan, işçi başına düşen çalışma süresi ölçülebilen işçilik giderlerinden oluşur. “720 Direkt İşçilik Giderleri Hesabı”na sadece esas üretim gider yerinde çalışan işçilerin çalışma saati ile ilgili olan işçilik giderleri kaydedilmektedir.⁸⁹

⁸⁷ Ahmet KIZIL, *Genel Muhasebe Dönem İçi ve Dönem Sonu İşlemleri*, Der Yayınevi, İstanbul, 1998, s.347

⁸⁸ KIZIL, s.348

⁸⁹ KIZIL, s.349

721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI

Direkt işçilik giderlerinin üretim maliyetlerine yansıtılmasında kullanılmaktadır. Fıili maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda; “720 Direkt İşçilik Giderleri” hesabında toplanan giderlerin tümü üretim maliyetlerine bu hesap aracılığıyla yansıtılmaktadır.⁹⁰

73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

Bu hesap grubu, işletmenin üretim ve bu üretime bağlı hizmetler için yapılan direkt ilk madde ve malzeme ve direkt işçilik dışında kalan giderlerle ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşmaktadır.

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HESABI

İşletmenin üretimle ilgili olup üretime direkt bağlı hizmetler için yapılan direkt işçilik ve direkt ilk madde ve malzeme dışında kalan giderlerin izlendiği hesaptır.⁹¹

731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

Bu hesap, genel üretim giderlerinin üretim maliyetlerine yüklenmesinde kullanılır. Fıili maliyet yöntemleri kullanıldığı durumlarda üretim maliyetlerine fıili genel üretim giderleri yüklenir.

75 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

Bu gruptaki hesaplar, araştırma ve geliştirme çalışmaları ile ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşmaktadır.⁹² Bu gruptaki hesaplarda üretim maliyetlerine yüklenemeyen veya aktifleştirilemeyen araştırma ve geliştirme giderleri ile aktifleştirilmiş giderlerin tükenme payı izlenmektedir.

⁹⁰ KIZIL, s.348

⁹¹Yunus KİSHALI ve Sadi İŞIKLILAR, *Genel Muhasebe, Tekdüzen Hesap Planı ve Muhasebe Hukuku*, Beta Basım Dağıtım AŞ, 1.Baskı, İstanbul, 1998, s.284

⁹² KİSHALI ve İŞIKLILAR, s.286

750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI

Üretimine devam edilen ürünlerin maliyetlerini düşürmek, satışlarını arttırmak, bulunan yeni üretim çeşitlerinin işletmede kullanılmakta olan yöntem ve işlemlerini geliştirmek ya da yeni yöntem ve işlemler bulmak, üretimde kullanılan teçhizatın yenilerinin ve mevcutlarının geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapmak; satış ve pazarlama çalışmalarının geliştirmek ve diğer deyişle ticari alana uygulanması için yapılan giderlerin kaydedildiği hesaptır.⁹³

751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI

Bu hesap, araştırma geliştirme giderlerinin fiili veya standart tutarlarının gelir tablosu hesapları arasında yer alan “630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı” na veya döneme ait olmayan tutarları aktifleştirilmek üzere ilgili aktif hesaba devrinde kullanılmaktadır.

76 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

Bu hesap grubu, pazarlama, satış ve dağıtım çalışmaları ile ilgili olan gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşmaktadır. Mal veya hizmetin pazarlanması için yapılan her türlü giderleri bu gruptaki hesaplarda izlenmektedir.

760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI

Bu hesap, pazarlama fonksiyonunun gerektirdiği giderlerin izlenmesinde kullanılmaktadır. Pazarlama, satış ve dağıtım ile ilgili gider yerlerinin giderlerini topladığı hesaptır. Mamulün stoklara verildiği ve hizmetin tamamlandığı andan itibaren bu mamul malın müşterisine teslim oluncaya kadar yapılan giderler bu hesapta izlenir.⁹⁴

⁹³ KİSHALI ve İŞIKLILAR, s. 286

⁹⁴ KİSHALI ve İŞIKLILAR, s. 287

761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HS.

Pazarlama satış ve dağıtım giderlerinin “631 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri” sonuç hesabına aktarılmasında kullanılan hesaptır.

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

Bu hesap grubu, yönetim fonksiyonu ile ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşmaktadır.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

Bir işletmenin yönetim fonksiyonları, işletme politikasının tayini, organizasyon ve kadro kuruluşu, büro hizmetleri, kamu ilişkileri; güvenlik, hukuk işleri, personel işleri, kredi ve tahsilatı içine alan muhasebe ve mali işler servislerinin giderleri bu hesaba borç kaydedilmektedir.

771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSTIMA HESABI

Genel yönetim giderlerinin “632 Genel Yönetim Giderleri” sonuç hesabına aktarılmasında kullanılan hesaptır.

78 FİNANSMAN GİDERLERİ

İşletmenin borçlanmış olduğu tutarla ilgili olarak kullanılan varlıkların ve varlıkların maliyetine eklenmiş bulunan faiz ve benzeri giderlerle yansıtma ve farklarının yer aldığı hesap grubudur.

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

Finansman fonksiyonu ile ilgili olarak ortaya çıkan ve gider çeşitlerinin 7. grubunda yer alan finansman giderleri bu hesapta izlenmektedir.

781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI

Bu hesap, “780 Finansman Giderleri Hesabı”nda toplanan fiili giderler ile önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda, önceden saptanmış finansman giderlerinin, sonuç hesapları arasında bulunan “66 Finansman Giderleri” grubunun ilgili hesabına veya yapılmakta olan yatırımlar hesaplarına aktarılmasında kullanılır.

C) 7/A SEÇENEĞİNDE KAYIT SİSTEMİ (EŞ ZAMANLI KAYIT)

Eş zamanlı kayıt yönteminde giderleri doğdukları anda ilgili büyük defter hesaplarına fonksiyon esasına göre kaydedilirken söz konusu giderler, aynı zamanda, yardımcı defterlerde hem çeşit esasına hem de ilgili buldukları gider yerlerine göre izlenirler. Gider çeşitlerinin izlendiği yardımcı defter kayıtlarının, giderlerin ait olduğu yerlerinde şekilde tutulması durumunda, yöntem doğal olarak amacına en uygun şekilde yürütülmüş olacaktır.

Giderler gerçekleştiği anda, önce maliyet hesapları (710-780) çerçevesinde fonksiyon esasına göre bölümlenmiş olan gider hesaplarına kaydedilir. Bu suretle fonksiyonları itibariyle kayıtlara alınan giderler, bir yandan söz konusu yardımcı defter föyüne ayrıca belirtilmiş olan gider yerlerine aktarılır.

Maliyet dönemi sonuna gelindiğinde “Yansıtma Hesapları” (711-781) yardımıyla ilgili oldukları bilanço ve sonuç hesaplarına aktarılırlar. Yansıtma hesapları aracılığıyla bilanço hesaplarına ve sonuç hesaplarına aktarılmaklar sonunda, fonksiyonlarına göre ayrılmış bulunan gider hesaplarının borç kalıntıları ile bunlara ilişkin yansıtma hesaplarının alacak kalıntıları, birbirine eşit tutarlara sahip oldukları hususu da göz önünde tutularak karşılıklı kayıtlarla kapatılır.

Gider çeşitleri hesapları, mamul mal üretiminde katlanılması gereken maliyetlerin bünyesindeki harcama çeşitlerini ifade eder. Bu hesaplar, kuruluşların bünyelerine uygun bir biçimde detaylandırılır. Gider çeşitleri hesaplarının sabit, değişken ve yarı değişken olarak gruplandırılması mümkündür. Gruplar içindeki gider çeşitlerinin sabit, değişken ve yarı değişken biçiminde ayrımı işletmelerin kendi ihtiyaç

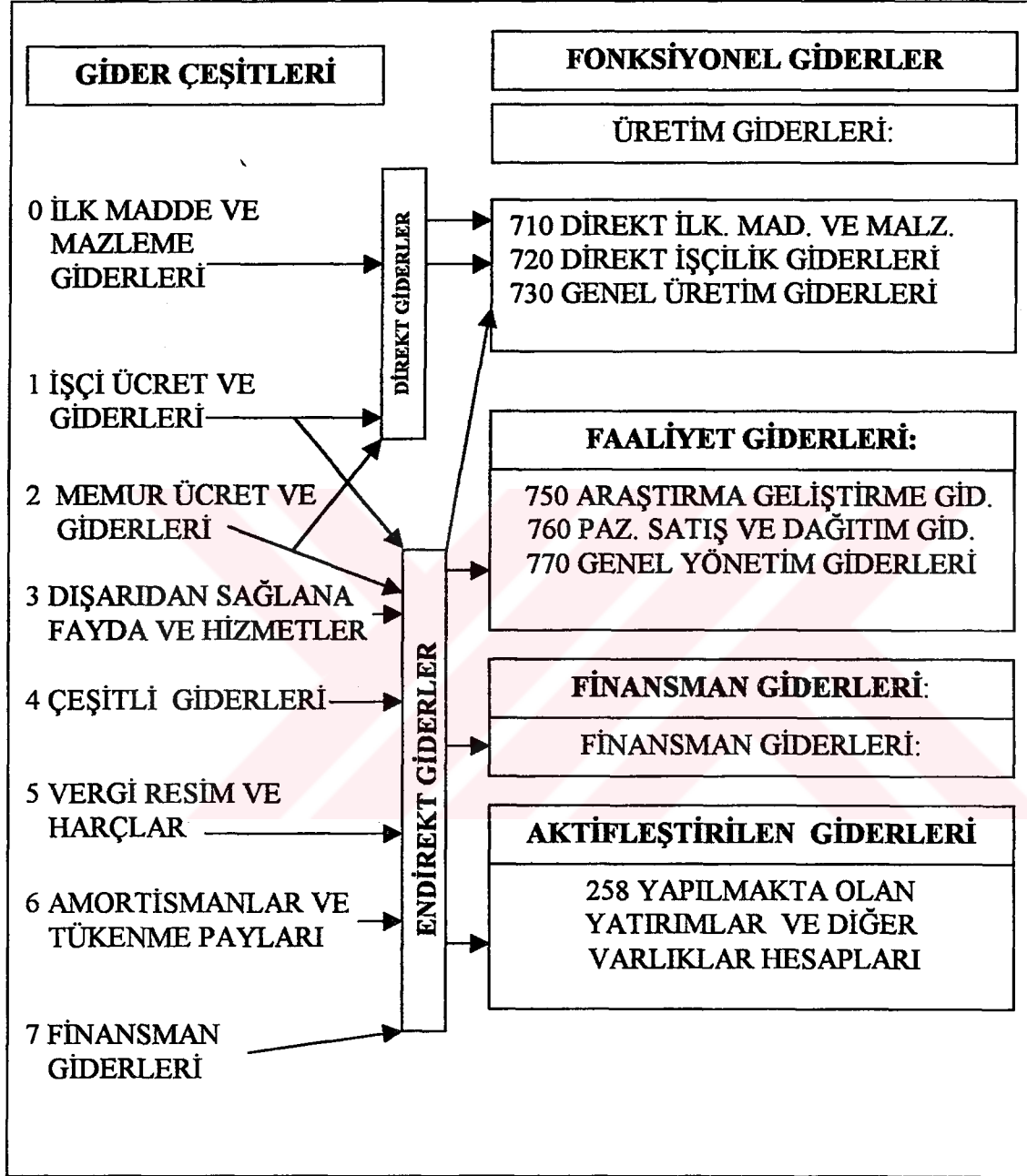
ve inisiyatiflerine bırakılmıştır. Gider çeşitleri hesaplarının kodlanmasında aşağıda belirtilen sınıflama esas alınmıştır.

Gider hesapları grupları :

- 0- İlk madde ve malzeme
- 1- İşçi ücret ve giderleri
- 2- Memur ücret ve giderleri
- 3- Dışardan sağlanan fayda ve hizmetler
- 4- Çeşitli giderler
- 5- Vergi, resim ve harçlar
- 6- Amortismanlar ve tükenme payları
- 7- Finansman giderleri

Tablo13. Gider Çeşitlerinin Fonksiyon Hesapları İle İlişkisi (7/A Seçeneği)

III. MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

Maliyet, bir mamul ürün elde edilmesi için o dönem içinde yapılan harcamalarla, daha önceki dönemde yapılan harcamalardan o mamul ürünün imal edilmesinde katlanılan fedakarlıkların parasal tutarıdır.⁹⁵

Maliyet sistemi, üretilecek mamul malın kaç liraya mal olduğunu hesaplamaya yarayan tekniktir. Maliyet sistemi, maliyetlerin kapsam, nitelik ve hesaplanmış şekli ile ilgili bir takım maliyet hesaplama yöntemlerinin bir arada kullanılmasından oluşabilir.⁹⁶

İşletmelerin amaçlarına ulaşmada maliyet sisteminin ayrı bir yeri vardır. Çünkü maliyet sistemi, işletmenin faaliyetlerini ölçmede, planlama yapmada, alınacak kararlara yardımcı olmada, birim maliyetleri saptamada önemli bir rol oynayabilir. Her işletme ürettiği ürünün kaç liraya mal olduğunu ne kadar sağlıklı belirlenir ise başarı durumu da o derece artacaktır.

A) MALİYET SİSTEMLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Maliyet sistemi üretilecek mamul malın kaç liraya mal olduğunu hesaplamaya yarayan bir tekniktir. Dolayısıyla çeşitli işletmelerde üretilen mamul mallar maliyetlerinin hesaplama yöntemlerinin birbirinden farklı olacağı bir gerçektir. Bu farkları doğuran başlıca faktörler şöyle sıralanabilir.⁹⁷

- İşletmenin teknik yapısı
- İşletmenin üretim politikası
- İşletmenin büyüklüğü
- Yönetimin maliyet sisteminden beklentileri.

⁹⁵ AKDOĞAN, s.11

⁹⁶ AKDOĞAN, s.38

⁹⁷ BURSAL ve ERKAN, s.24

B) MALİYETLERİ OLUŞTURAN GİDERLER

1. Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri

Esas üretim gider yerleri ile ilgili olan ve üretim işlemi sırasında doğrudan doğruya mamul bünyesine giren ve onun bir unsuru olan ilk madde ve malzemeler ile üretim yapılmasında zorunlu kullanılan işletme ve ambalaj malzemelerinin ambardan çekilip kullanılması ile ilgili tüm fiili tutarlara direkt ilk madde ve malzeme gideri denir.

2. Direkt İşçilik Giderleri

Esas üretim giderleri ile ilgili olan ve üretilen malların maliyetlerinde doğrudan yüklenebilen işçilik ücretleri tutarlarına direkt işçilik giderleri denilmektedir.

3. Genel Üretim Giderleri

İşletmenin üretimi ve bu üretime bağlı hizmetleri gerçekleştirmek için yaptığı direkt ilk madde ve malzeme giderleri ile direkt işçilik giderleri dışında kalan giderlere genel gider denir.

C) MALİYETLERİN OLUŞUMU VE HESAPLANMASI

1. Direkt Maliyetler

Üretilen mal ve hizmetin maliyetlerine doğrudan doğruya yüklenebilen maliyetlerdir. Örneğin, ilk madde ve malzeme giderleri ile direkt işçilik giderlerinin üretime doğrudan doğruya yüklenmesi söz konusudur.

2. Endirekt Maliyetler

Belirli bir mal ve hizmetin üretim maliyetine doğrudan doğruya yüklenemeyen ve bir takım dağıtım ölçüleri ile yüklenebilen maliyetlerdir. Doğrudan doğruya belirlenemeyen tüm malzeme işçilik ve diğer gider çeşitlerinden oluşur.

D) MALİYET HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

İşletmelerde üretilen mal ve hizmetlerin maliyetlerinin belirlenmesinde çeşitli yöntemler kullanılır. Bu yöntemlerde maliyetlerin kapsamı saptanma zamanı ve saptanma şekline göre üç grupta toplanabilir.⁹⁸

-Maliyetlerin kapsamına göre maliyet yöntemleri;

- Tam maliyet yöntemi
- Değişken maliyet yöntemi
- Normal maliyet yöntemi
- Asal maliyet yöntemi

-Maliyetlerin saptanma zamanına göre maliyet yöntemleri;

- Fiili maliyet yöntemi
- Tahmini maliyet yöntemi
- Standart maliyet yöntemi

-Maliyetlerin saptanma şekline (üretim biçimine) göre maliyet yöntemleri;

- Sipariş maliyet yöntemi
- Evre (safha) maliyet yöntemi

Yukarıda saymış olduğumuz maliyet sistemlerini işletmeler, birleşim şeklinde kullanabilirler. Bu birleşimlerden bir maliyet sisteminde, her grupta en az bir yöntemin uygulandığı görülür. Maliyet sistemlerinden bazıları aşağıdaki gibi olabilir.⁹⁹

Tam Maliyet	+	Fiili Maliyet	+	Sipariş Maliyet
Tam Maliyet	+	Fiili Maliyet	+	Evre Maliyet
Tam Maliyet	+	Standart Maliyet	+	Sipariş Maliyet
Tam Maliyet	+	Standart Maliyet	+	Evre Maliyet
Değişken Maliyet	+	Fiili Maliyet	+	Sipariş Maliyet
Değişken Maliyet	+	Fiili Maliyet	+	Evre Maliyet
Değişken Maliyet	+	Standart Maliyet	+	Sipariş Maliyet
Değişken Maliyet	+	Standart Maliyet	+	Evre Maliyet

⁹⁸ AKDOĞAN, s.38

⁹⁹ AKDOĞAN, s.39

Yukarıda saymış olduğumuz klasik maliyet hesaplama yöntemlerinin içerisinde sadece uygulama çalışması yapmış olduğumuz işletmelerde kullanılmakta olan maliyet yöntemlerine ilişkin açıklamalara yer verilecektir. Ayrıca günümüzde modern maliyet hesaplama yöntemi olarak kullanılmakta olan tam zamanında üretim yöntemi ile toplam kalite yöntemi hakkında bilgi verilecektir.

1. Tam Maliyet Yöntemi

Tam maliyet sisteminde temel yaklaşım, direkt hammadde, direkt işçilik, değişken ve sabit özellikteki genel üretim giderlerinin tümünün “maliyet gideri” olarak düşünülmesi ve üretilen malın maliyetine yansıtılmasıdır.¹⁰⁰ Bu yaklaşıma göre ürün maliyetleri üretim giderlerinin tümünden oluşmaktadır. Buna göre; direkt ilk madde giderleri, direkt işçilik giderleri, değişken genel üretim giderleri ve sabit genel üretim giderlerinin toplamı tam maliyeti vermektedir.

2. Fiili Maliyet Yöntemi

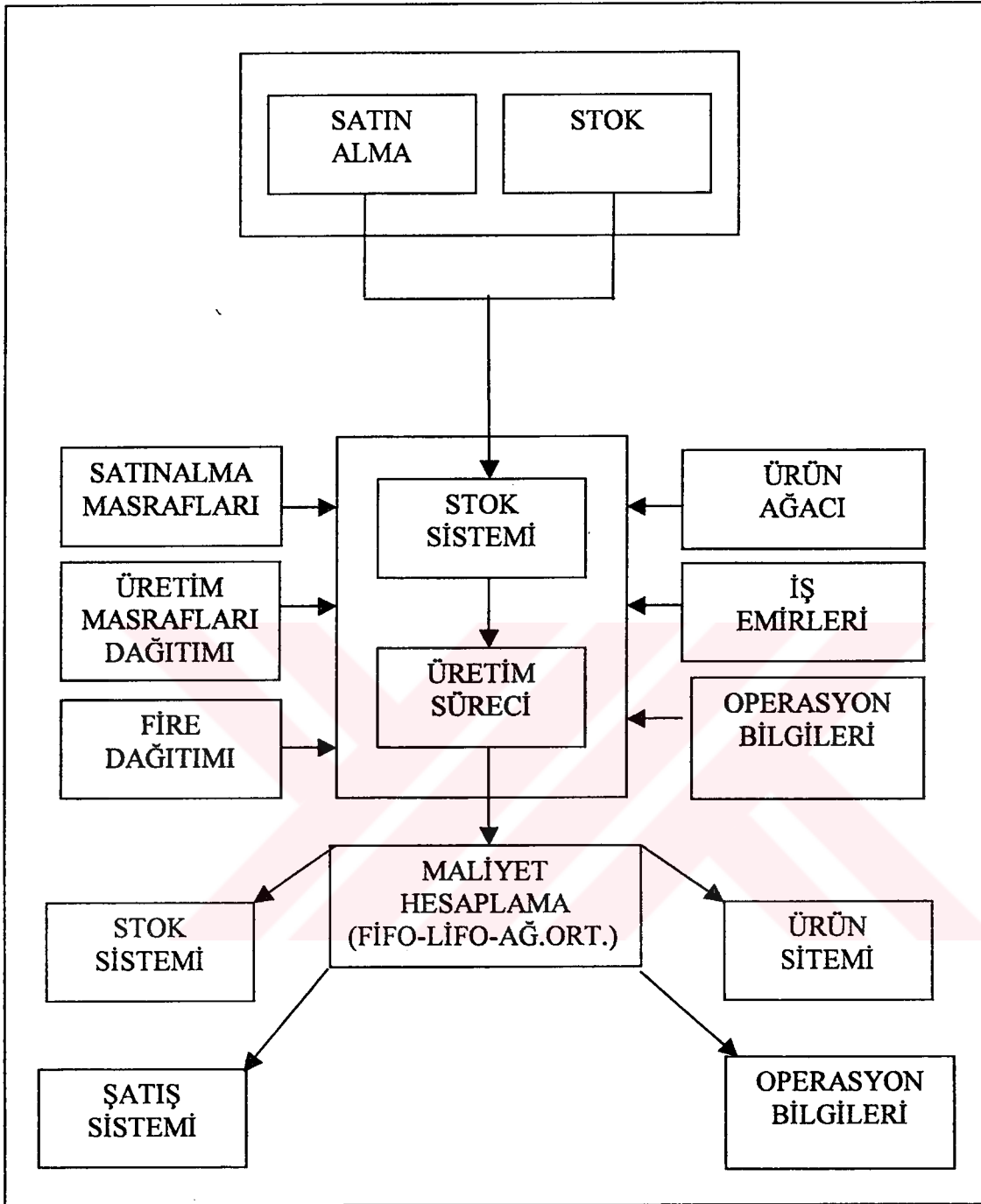
Bu yöntemde yeni bir ürün yada hizmet üretmek üzere tüketilen değerler üretim maliyetine maliyet değeri ile katılırlar.¹⁰¹ Maliyetlerini; üretimin yapıldıktan sonra, giderlerin fiilen gerçekleşen tutarları esas alınarak hesaplandığı yöntemdir. Maliyetlerin hesaplanması gereken verilere dayanır.¹⁰²

Fiili maliyet yönteminde maliyeti oluşturan giderlerin akış şeması Şekil 8’ de gösterilmiştir.

¹⁰⁰ Fikret ÖCAL, *Yönetim Muhasebesi Ders Notları*, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No:416-650, İstanbul, 1987, s.15

¹⁰¹ Osman ALTUĞ, *Maliyet Muhasebesi İlkeleri Uygulamalar*, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No:434-667, 9.Baskı, İstanbul, 1989, s.294

¹⁰² Süleyman YÜKÇÜ, *Maliyet Muhasebesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, 2.Baskı, İzmir, 1993, s.66

Şekil 8. Fiili Maliyetin Akışı Şeması

3. Safha (Evre) Maliyet Yöntemi

Bu yöntemin uygulanabilmesi için;¹⁰³

- Kitle halinde üretim olmalı,
- Mamuller tek tek tanıyabilme ve ayırt edebilme imkansız olmalı,
- Üretimde ve üretim safhaları arasında az çok bir süreklilik olmalı,

Bu yöntemde, mamul tam ürün haline gelinceye kadar çeşitli gider yerlerinde işlem görür. Mamulün işlem gördüğü bu çeşit gider yerlerinin her biri safha olarak kabul edilir. Örneğin, Yer ve duvar kerosu üretiminde, ürün sırasıyla hammadde öğütme işlemi, plastik çamur ve toz haline getirme işlemi, istenilen şeklin verilmesi, bisküvi pişirimi işlemi, sırlama işlemi, sırlı pişirim işlemi ayrı ayrı safhalarında geçerek mamul halini alır.

Safha maliyet yönteminde maliyetleri hesaplamada şu dört aşama izlenir¹⁰⁴.

- Fiziki miktarlar belirlenir.
- Eşdeğer ürün miktarı hesaplanır.
- Direkt hammadde, direkt işçilik ve GÜG açısından ya da işçilikle genel üretim giderinin birleştirilmesi ile elde edilen şekillendirme açısından birim maliyetler bulunur.
- Toplam maliyet, tamamlanma birimlerle DSYMST arasında paylaşılır.

E) MALİYET SİSTEMLERİNİN BAŞLICA SORUNLARI

İşletmelerde farklı maliyet sistemleri uygulanabiliyor olabilir. Bununla birlikte, tüm maliyet sistemlerinde ortak bazı sorunlar vardır. Bu sorunların şu üç noktada toplandığını söylenebilir.

- Maliyetlerin tür olarak saptanması
- Maliyetlerin katlandıkları veya ilgili oldukları yerlere dağıtımı
- Maliyetlerin mamullere yüklenmesi

¹⁰³ Alparslan PEKER, *Modern Yönetim Muhasebesi*, Muhasebe Enstitüsü Yayınları No:53, İstanbul, 1988, s.219

¹⁰⁴ Vasfi HAFTACI, *Maliyet Muhasebesi*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul, 1999, s.228

F) MODERN MALİYET HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

1. Tam Zamanında Üretim

Tam zamanında üretimin hedefi, üretim aşamalarında israfın ortadan kaldırılarak maliyetlerin azaltılmasıdır. Dolayısıyla tam zamanında üretimin gerçekleşmesi israfın ne ölçüde engellenebildiğine bağlıdır.¹⁰⁵ Tam zamanında üretim talebi esas alır, bütün zaman kayıplarını elemine etmeyi araştırır. Bu üretim sistemi üretim ve satışta denetleme zamanını, taşıma zamanını sıralama zamanını, depolama zamanını ve üretim zamanını dikkate alır.

Tam zamanında üretim sisteminde, müşterinin arzuladığı ürünün, arzuladığı zaman ve miktarda üretilmesi esastır. Tam zamanında üretim şu özellikleri içerir;

- Mal sayımını sıfıra taşımak,
- Değersiz ek aktiviteleri elimine etmek,
- Kaliteye önem vermek,
- Üretileni %100 zamanında teslim etmek,
- İyileştirme ve gelişme yapmak,
- Talebe göre üretim yapmak

Tam zamanında üretim sistemi, israfı ortadan kaldırmayı amaç edinir. Toplam kalite kontrolünü önem verir. Bunların gerçekleşmesinde çalışanlarının katkısını bekler.¹⁰⁶

2. Toplam Kalite Yöntemi

Toplam kalite yönetimi bir işletmenin tüm faaliyetlerinde kaliteyi yükseltmeyi hedefler ve her aşamada oluşması sözkonusu hataları önler. Hataların önlenmesi ile kayıplar azalır. İkinci kalite ürün, gereksiz stoklar, zaman kayıpları teslimattaki

¹⁰⁵ Nesime ACAR, *Tam Zamanında Üretim*, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, No:542, Ankara, 1995, s. 4

¹⁰⁶ Aynur EMRE, *Tam Zamanında Üretim Sisteminin Ülkemizdeki Uygulamaları ve Sorunları*, Milli Prodüktivite Yayınları, No:543, Ankara, 1995 s.11

gecikmeler ve benzeri tüm aksaklıklar ortadan kalkar.¹⁰⁷ Bütün bu belirtilenler sonucu işletmedeki savurganlıklar azalır, maliyetler düşer ve yüksek kalite sayesinde müşteri tatmin gücü artar.

¹⁰⁷ İbrahim KAVAKOĞLU, *Toplam Kalite Yöntemi*, Kalder Yayınları, No:2 İstanbul, 1994, s.10

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UŞAK İLİ SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ SANAYİ İŞLETMELERİNİN İNCELEMESİ VE BİR ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI

I. UŞAK'DA BİR ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI

Uşak ilinde seramik kaplama malzemeleri sanayiinde faaliyet gösteren üç orta ölçekli işletmenin tesisleri mevcuttur. Bunlar sırasıyla Hitit Seramik Sanayi Ticaret AŞ, Umpaş Seramik Sanayi ve Ticaret AŞ, ve Uşak Seramik Sanayi AŞ,'dir. Bu işletmelerin içersinde Uşak Seramik Sanayi AŞ, kamu işletmesi iken diğer iki işletme ise özel sahişlara ait ortaklıklardır. Çalışmamızda Uşak seramik sanayi işletmelerini örnek olayımızda seçmemizde amaçlanan ise bu bölge de Uşak Seramik Sanayi AŞ,'i 1979 yılında Uşak ilinde ilk kurulan fabrika olmasıdır. İkincisi yaptığımız inceleme araştırmalarımıza yardımcı olmaları ulaşım imkanının kolay olmasıdır.

Uşak seramik sanayi işletmelerinde vitrikiye malzemesi olarak değişik renk, ebat ve desende yer ve duvar seramik karoları üretilmektedir.

Uşak ilinde Uşak seramik sanayi işletmelerinde gerçekleştirilen bu örnek olay çalışmasında seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde muhasebe bilgi sisteminin işleyişi üzerinde durulacaktır. Bu bilgi işleyişi içersinde veri ve bilginin kullanımını ve yöneticilerin performanslarının ölçülmesinde önemli bir yer tutan maliyet, maliyet kontrol sistemleri üzerinde odaklaşılacaktır.

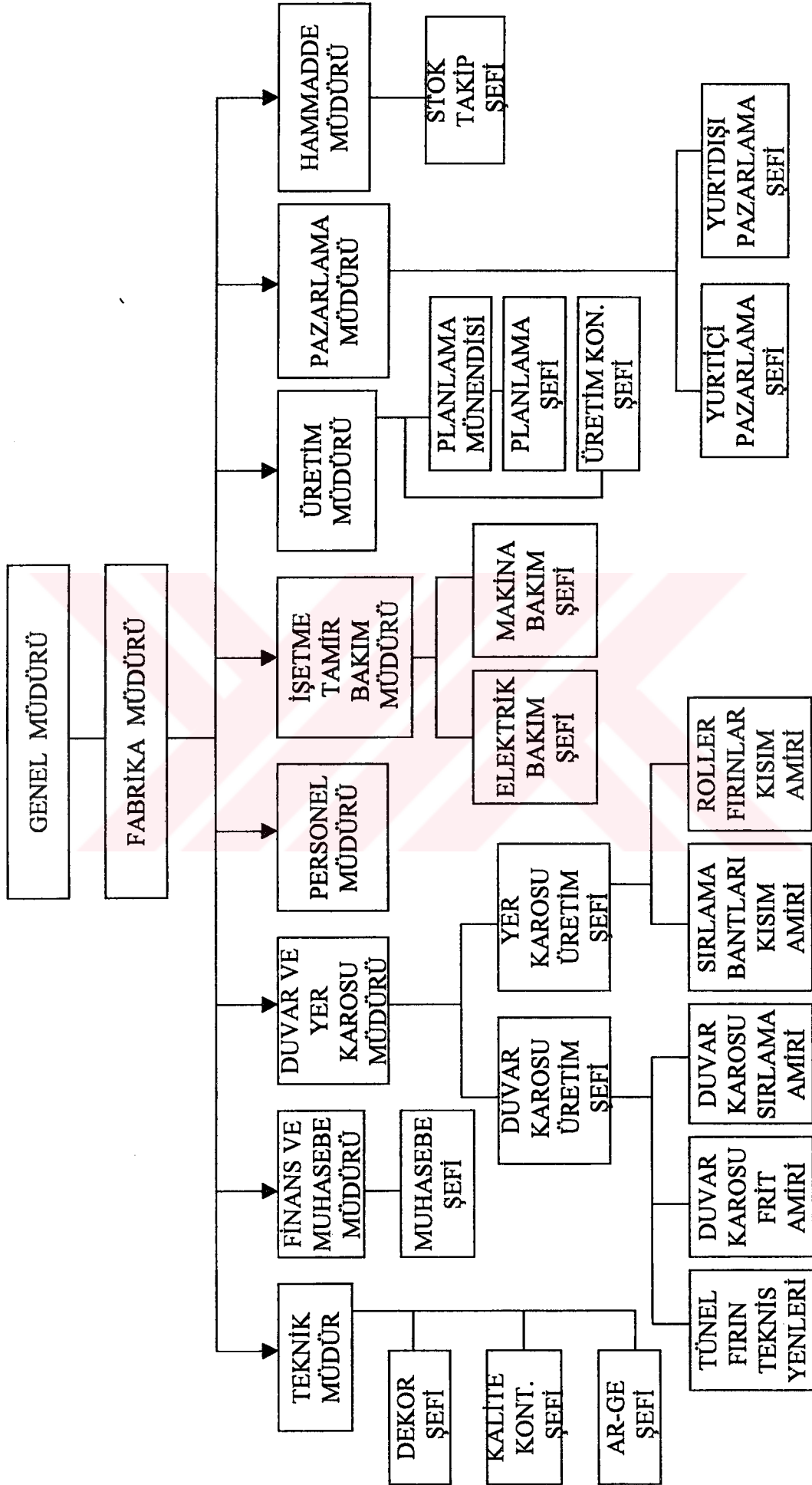
Örnek uygulamamızda öncelikle yöneticilerin bilgi gereksinimlerini nasıl karşıladıkları örgüt şeması ile ortaya konulmuştur. Daha sonra ise işletmeyi tanımak amacıyla örgüt yapısı, üretimin akışı ve maliyet bilgi sistemi ile bağılı olarak bilgi akışı şeması verilmiştir.

Ürün olarak 20*25 ebatlı düz karo fayansı üretim üzerinde durulacaktır. Üretim biçiminin tanıtılmasındaki amaç ise kurulacak muhasebe organizasyonuna yol gösterecek, maliyetleri oluşturulacak hesap planına yardımcı olacaktır. Sıraladığımız bileşimleri çoğaltma mümkündür. Üretim, maliyet muhasebesi sisteminin, üç ana gider unsurunun sentezinden oluşur. Bunlar ilk madde ve malzeme giderleri, direkt işçilik giderleri ve genel üretim giderlerinin toplamıdır.

Fabrikada, fiili maliyetler üretim atölyelerinden günlük gelen raporla doğrultusunda öncelikle haftalık sonra ise kesin olarak aylık olarak bilgi işlemde çıkarılmakta ve bilgisayar ortamında işlenebilecek bilgi durumuna getirilmektedir. Bilgisayar ortamında kullanılan özel yazılım programlar aracılığıyla tüm fiili maliyetleri safhalar itibariyle, masraf detayında ve ürün koduna da çıkarılabilmektedir.

Bunların yanında yönetimin kararlarına ve işletmenin geleceğine ışık tutacak satış analiz raporları, fire raporları stok kontrol raporları gibi maliyetlerin yanı sıra değişik bir çok finansal bilgi ihtiva eden mukayese listeleri çıkarılmaktadır. Üretilen malzemelerin verimlilik değeri, üretim kapasitesi, fire satın alma miktarı ve stokları da bilgisayar ortamında takip edilmektedir. Yönetimin mali yıl için hazırladığı bütçe ile gerçekleşen fiil rakamlar karşılaştırılmaktadır.

Tablo 14. Örgüt Şeması

II. KARO SERAMİK ÜRETİMİNİN AKIŞ SÜRECİ

Uşak seramik fabrikalarında üretimi gerçekleştirilen yer karosunun üretiminin akışı; hammaddenin ocaklardan alınmasından mamul mal haline gelinceye kadar izlenmiş olduğu aşamalar dikkate alınarak aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

- Hammadde ocaklarından hammaddenin çıkarılması,
- Hammadde nakli ve depolanması,
- Kollergang ve konkasörlerle öğütme,
- Değirmenlerde homojen bir şekilde karıştırılma,
- Elektromanyetik filtre ve elekler,
- Çamur havuzlarında karıştırma ve dinlendirme,
- Püskürterek kurutucu (Spay Dryer),
- Masse depolama ve pres silolarına nakil,
- Silolar,
- Şekillendirme preslerinde şekillendirme,
- Şekillendirilen yer karolarını kurutulması,
- Kullanılmaya hazır sıranın hazırlanması,
- Dekorlanacak yer karolarının dekorlanması,
- Dekorlu dekorsuz yer karolarının sırlanması
- Dekorlu dekorsuz yer karolarının pişirilmesinin yapılması,
- Kalite ayırma,
- Ambalajlama,
- Depolama ve sevkiyat

A) FABRİKANIN İMALAT TEKNOLOJİSİ

Fabrikalarda seramik karo imalatının yanında çamur, sır imalatı da yapılmaktadır. Ana mamul olan yer ve duvar karosunun üretiminde kullanılan sarf malzemeleri hammadde ve yardımcı maddeler belirli oranlarda reçetelerde belirtilen miktarlarda bir araya getirilerek değirmenlerde karıştırılmakta silolarda çamur haline getirilmekte preslerle şekillendirilmektedir.

Şekillendirilen yer karoları kurutulmakta, sırlanarak pişirmektedir. Ana mamulün üretim safhaları, preslerle döküm safhası, sırlama safhası, fırın safhası ve kalite kontrol safhası olmaz üzere dört safhadan oluşmaktadır.

B) YER KAROSUNUN İMALATININ AKIŞ SAFHALARI

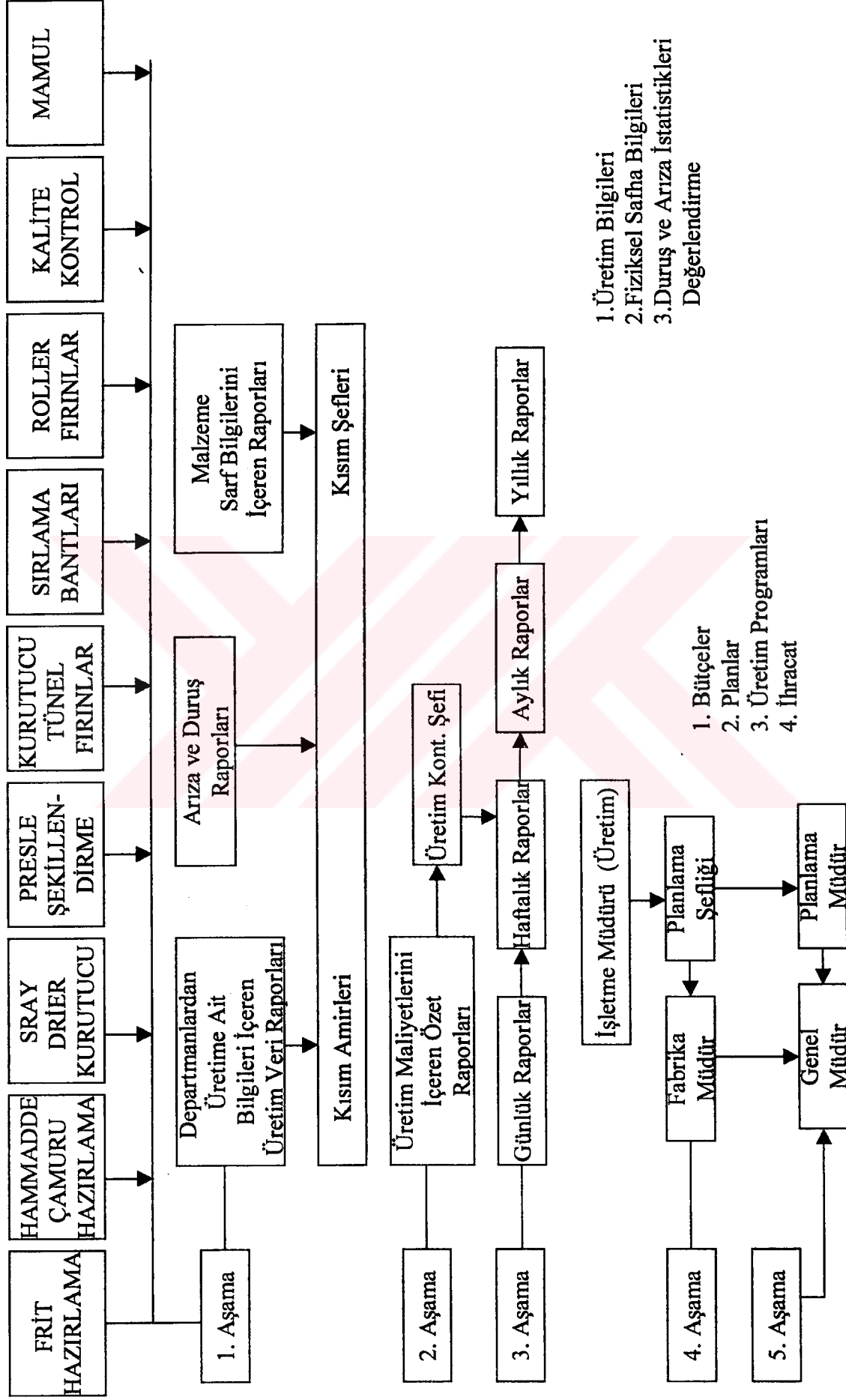
- Döküm Safhası : Hammaddeyi preslerle şekillendirme ve yarı mamul oluşumu,
- Sırlama Safhası : Yarı mamulün üzeri sır ile kaplanır. Sırlanmış yarı mamul
- Fırın Safhası : Sırlanmış yarı mamul fırında belirli bir süre kalıp pişmesine tabi tutulur, pişirme safhasıdır.
- Kalite Kontrol Safhası : Pişmiş yarı mamulün, mamul olup olmadığının kontrolü safhasıdır.

C) YER KAROLARININ MALİYET YAPISI VE ÜRETİM YERLERİ

Esas Üretim Gider Yerleri	Yardımcı Üretim Gider Yerleri	Yardımcı Hizmet Gider Yerleri
-Hammadde hazırlama	-Araştırma Geliştirme	-Kazan dairesi
-Çamur hazırlama	-Planlama	-Elektrik
-Sır Hazırlama	-Üretim Kontrol	-Taşıma giderleri
-Sırlama		-Yemekhane giderleri
-Fırınlama		-Fabrika müdürlüğü giderleri
-Pişirim		
-Kalite Kontrol		

Sosyal Servisler	Tamir Bakım Onarım	Pazarlama Satış Dağıtım	Genel Yönetim Gider Yerleri
-Sivil savunma	-Elektrik bakım	-Mamul mallar stoku	-İşletme
-Sağlık	-Mekanik bakım	-Mamul mallar depo işçiliği	-Muhasebe
-Müdüriyet		-Mamul malar satış servisi	-Personel
			-Satın alma

Tablo 15. Bilgi Akış Şeması

III. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMLERİNİN İŞLEYİŞİ

A) KARO FAYANSI ÜRETİMİ ÖNCESİ HAMMADDE VE MALZEME SATIN ALMA VE BORÇLANMA İLİŞKİSİ

Karo fayansı üretiminde kullanılmakta olan üretim öncesi satın alınan başlıca hammaddeler kaolin, kil, feldspat, apolit ve kuvarz gibi ilk maddeler, dolomit, alçı, çinko oksit, kalay oksit, su, cam, zirkon silikat gibi yardımcı maddeler ve işletme malzemesi olarak da sır ve çeşitli boyalar satın alınmaktadır.

1. Satın Alma ve Borç Ödeme

Karo fayansı üretiminde işletmenin ihtiyacı olan çeşitli ekonomik mal ve hizmetleri işletme dışında yer alan üçüncü kişilerden satın alması ve ödemelerini yapması işlemlerinden oluşur. İşletmelerin üçüncü kişilerden satın alabileceği ekonomik mal ve hizmetlerin başlıcalarını muhasebe kayıt düzeninde bilgiye en kısa sürede ulaşma açısından aşağıda sıralandığı gibi ana gruplarda toplanmaktadır.

- İlk madde ve malzeme,
- Yardımcı malzemeler ve işletme malzemeleri,
- Maddi duran varlıklar,
- Maddi olmayan duran varlıklar,
- Pazarlama ve satış dağıtım ile ilgili alınan mal ve hizmetler,
- Yönetim faaliyetleri ile ilgili alınan mal ve hizmetler,
- Araştırma geliştirme faaliyetleri için alınan mal ve hizmetler vb. gibi

Karo fayansı üretici işletmeler satın aldıkları mal ve hizmetler sonucundan doğan ticari borçlarının ödemelerini aşağıda belirtildiği şekilde gerçekleştirmektedirler.

- Kasadan nakit olarak ödeme
- Banka havalesi ile ödeme
- Çek ve senet ile ödeme

2. Satın Alma ve Borç Ödemede Kullanılan Belgeler ve Kayıt Düzeni

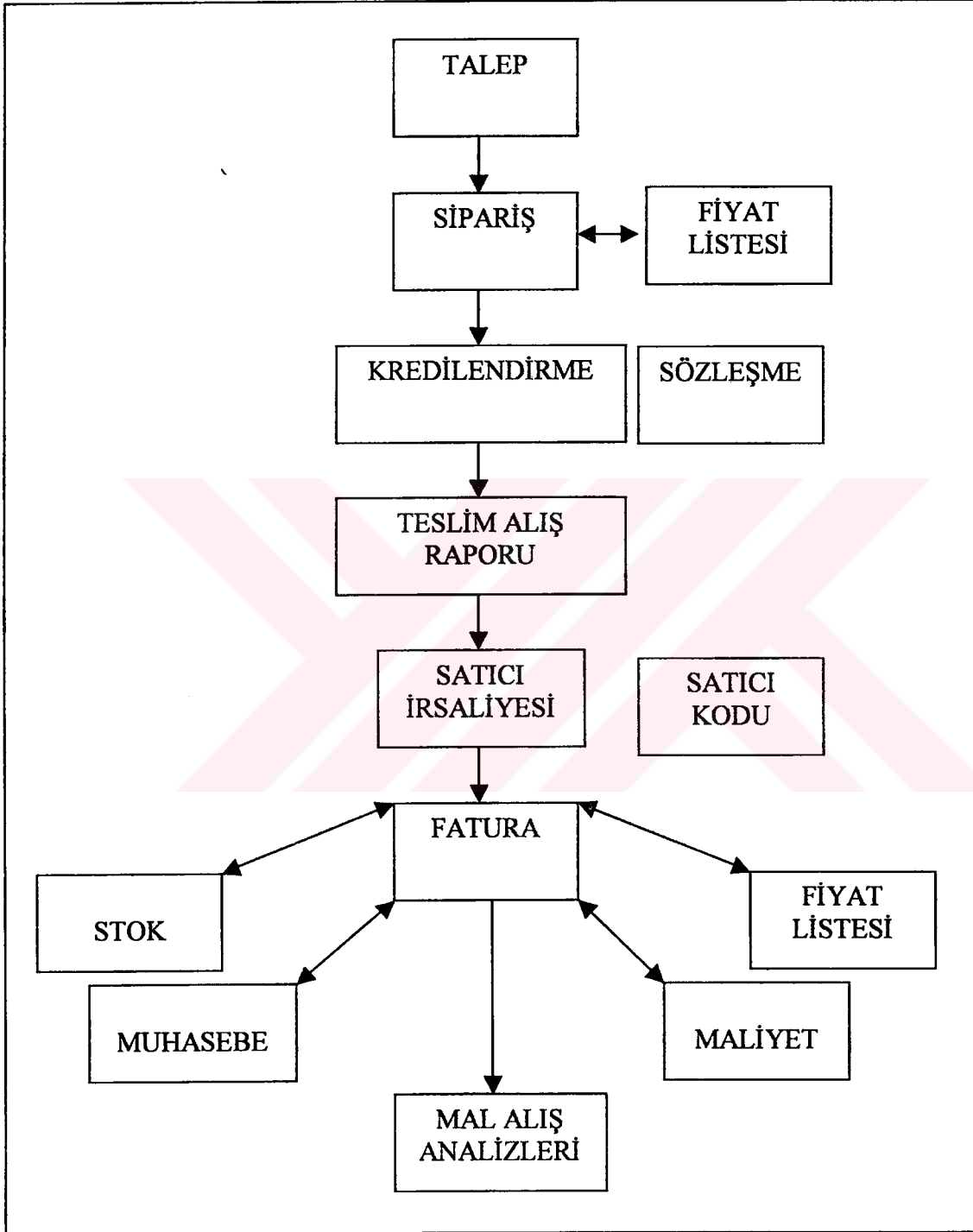
Fabrikada satın alma işlemleri satın alma isteğinin düzenlenmesi, satıcı seçimi, ile başlar ve şu süreci tabip eder. Satın alma emrinin hazırlanması ve satıcıya gönderilmesi, satıcıyla mal teslim alma ve ödeme koşullarının tespiti konularında mutabakata varılır. Malların teslim alınması ve teslim alma raporunun hazırlanması, depolanması işlevlerine geçilir. Bir mal veya hizmetin satın alınması işletmenin varlık kaynak yapısında değişim meydana getirir. Bu değişimi doğuran olayın ise VUK,'nun da ve Türk Ticaret Kanunda belirtilen belgeler ile ispat edilmesini ve belgenin de kayıt altına alınmasını gerektirir.

Satın alma işlemleri, bir satın alma isteğinin doğması ile başlar. Satın alma isteği depolardan gelebileceği gibi çeşitli departmanlardan da gelebilir. Satın alma isteği hangi departmandan geliyorsa, o departmanın, istediği nitelikte malları sağlayabilecek bir satıcı seçilecektir.

Satın alma işleminin gerçekleşebilmesi giderlerin takibi ve kontrolü için belge kayıt düzeninin işleyişini kolaylaştıracak bir takım belgelere ve formlara ihtiyaç duyulur. Seramik kaplama malzemeleri üretici işletmelerinde giderlere ispat gücü kazandıran ve giderlerin yapıldığı yeri gösteren kullanılmakta olan belge ve kayıt formları aşağıda sıralanmıştır.

- Satın Alma Talep Formu
- Satın Alma Sipariş Formu
- Teslim Alış Raporu
- Satıcı İrsaliyesi
- Mal Alış Faturası
- Alış Faturalarının Dosyalanması
- Çek veya Senet Tanzimi
- Yevmiye Defterine Kayıt
- Büyük Deftere Kayıt
- Muavin (Yardımcı) Hesaplar Defterlerinin Kullanımı
- Ticari Borç Çizelgesinin Tanzimi
- Satıcılar Raporları (Hesap Özeti)

Seramik kaplama malzemeleri üreten işletmelerde satın alma ve belge kayıt düzeninin işleyiş şeması Şekil 9'da gösterilmiştir.

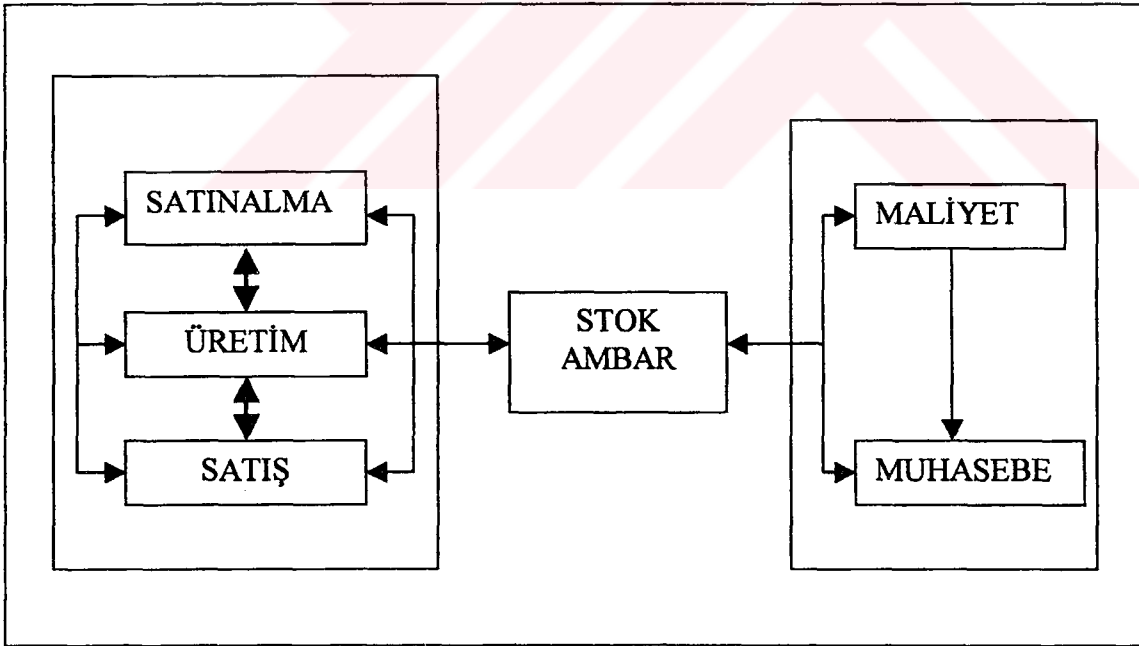
Şekil 9. Satın Alma Sürecinin İşleyiş Şeması

B) KARO FAYANSI ÜRETİMİ VE STOK KONTROLÜ İŞLEMLERİ

Karo fayansı üretiminde satın alınan hammadde, yardımcı madde ve işletme malzemelerinin üretim yapılış şekline göre birtakım fiziksel ve kimyasal işlemlerden geçerek yeni bir ürüne dönüşmektedirler.

Stok, işletmenin satmak yada üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, yan ürün, artık ve hurda gibi varlıklardan oluşmaktadır. Stoklar özellikle seramik işlemlerinde son derece önemli aktif varlık hesap kalemlerini ortaya çıkarmaktadır.

Ticari işletmelerin alıp sattıkları mal ile kaplama malzemesi üreten işletmelerin satın aldıkları hammadde ile üretilip sattıkları karo fayanslar, ana faaliyet konularını oluşturduklarından dolayı stok kontrollerini yapmak zorundadırlar. Stokları seramik işletmeleri gibi çok sayıda ve türde hammadde ve mamul üründen oluşan işletmelerde stok denetimleri güçtür. Stoklama işlemleri ile üretim, üretim ile stok kontrolü arasındaki mali nitelikteki bu sıkı ilişki Şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10. Stoklama İşlemleri ve Üretim İle Stok Kontrolü İlişkisi

Seramik kaplama malzemeleri işletmelerinde stoklar, varlık yapısı içinde yer alan başlıca kalemlerden biridir. İşletmenin çalışma sermaye içinde nitelik ve nicelik olarak önemli bir yer tutarlar.

Ayrıca stokların denetiminde fiziksel sayım ve gözlem, işlemleri önemli bir yer tutar. Bu işlemler zaman alıcı ve maliyeti, yüksek riskli bir süreçtir. Stokların takibinde ve maliyetlerin hesaplanmasında kullanılan hesaplar, belgeler ve işleyiş sürecine aşağıda yer verilmiştir.

1. Stok ve Maliyet İşlemlerinde Yer Alan Hesaplar

- İlk Madde ve Malzeme Hesabı
- Yarı Mamul-Üretim Hesabı
- Mamul Hesabı
- Mal Alış İskontosu Hesabı
- Mal Alış İadesi Hesabı
- Stok Değer Düşüklüğü Hesabı
- Verilen Sipariş Avansları Hesabı
- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri Hesabı
- Direkt İşçilik Hesabı
- Genel Üretim Giderleri Hesabı
- Satılan Mamuller Maliyeti Hesabı

2. Kullanılan Belge ve Kayıt Ortamları

- İlk Madde ve Malzeme Giriş Formu
- Hammadde ve Malzeme İç Talep Formu
- Depo İç Çıkış Formu
- Depo İç Giriş Formu
- Depo Çıkış Formu
- İlk Madde ve Malzeme Hareket Kartı
- Stok Kartları
- Mamul Ürün Ağacı Formu

- İşlemler Listesi Formu
- Üretim Emirleri
- Sipariş Maliyet Kartı
- Zaman Kartları ve İşçiliklerin Dağıtım Kartları
- Üretim Faaliyet Raporu
- Yevmiye Defteri Kayıtları
- Büyük Defter Kayıtları
- Muavin Hesaplar

3. Üretim ve Stok Kontrol Sürecinin İşleyişi

- Satın Alma Süreci
- İlk Madde ve Malzemenin Depolanması Süreci
- Stok Miktar Hareketleri Takibi
- Stok Maliyetleri Takibi
- Üretimin Planlanması ve Kontrolü
- Üretim Süreci
- Mamullerin Depolanması Süreci
- Satış ve Taşıma Süreci

C) ÜRETİM SONRASI SATIŞLAR VE ALACAKLARLA İLİŞKİSİ

1. Karo Fayansı Satışları ve Alacakların Tahsilatı

İşletmenin üretimin gerçekleştirdiği çeşitli karo fayanslarını, işletme dışında yer alan üçüncü kişilere satması ve ürün bedelinin tahsilatını gerçekleştirmesi işlemlerinden oluşur. Satış ve tahsilat işlemlerinde yer alan hesapların bakiyeleri genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak kullanılmaktadır. Genel olarak bir satış ve tahsilat işleminde aşağıdaki hesaplar yer alabilir.

- Yurtiçi ve Yurtdışı Satışlar,
- Satıştan İadeler,
- Satış İskontoları,

- Ticari Alacaklar,
- Şüpheli Alacaklar,
- Şüpheli Alacaklar Karşılığı
- Şüpheli Alacak Giderleri,
- Banka Mevduatı.

Seramik işletmelerin faaliyet alanları ne olursa olsun genel amaçları mal satışı yapmak olduğundan bu hesaplar kullanılmaktadır.

2. Satışlar ve Alacakların Tahsilatında Kullanılan Belgeler ve Kayıtlar

Karo fayans satışlarının yapılması ve alacaklarının tahsilatının yapılması sırasında kurulu olan muhasebe organizasyonun koymuş olduğu uygulanması gereken bir takım aşamalar ve bu aşamalarda kullanılması gerekli olan belgeler vardır. Ayrıca düzenlenen belgelerin kayıt ortamında defterlere işlenmesi zorunluluğu vardır. Karo fayanslarının satışı aşamalarını sırasıyla izleyecek olursak; aşağıdaki aşamaları takip ettiğini görürüz.

- Müşteri Siparişinin Alınması
- Müşteri Siparişinin Kabulü Formunun Tanzimi
- Onaylı Fiyat Listelerinin Gönderilmesi
- Satışların Durumuna Göre Kredilendirme İşlemlerinin Yapılması
- Yükleme Belgesinin Düzenlenmesi
- Sevk İrsaliyesinin Düzenlenmesi
- Satış Faturasının Kesilmesi
- Yevmiye Defterine Kaydetme
- Büyük Defter Kaydetme
- Muavin(Yardımcı) Hesaplara Kaydetme
- Özet Satış Raporlarının Hazırlanması
- Aylık Müşteri Borç Raporunun Çıkarılması

Karo fayansı satış emirlerini işleme koyma sistemi; müşteriden siparişin alınması, karo fayans satışı ve bedelinin tahsili, ürün teslimatı konularında mutabakata varılması, ayrıca sözlü veya yazılı sözleşmenin akdedilmesi söz konusudur. Müşterilere malın sevk irsaliyesi ile gönderilmesi teslim ve faturaların hazırlanmasını, mal bedelinin tahsilini kapsayan süreçlerden meydana gelir.

Karo fayansı satış işlemi, müşteriden siparişin alınması ve işlenmesi ile başlar. Alınan siparişin doğruluğu ve geçerliliği onaylandıktan sonra, bir satış memuru siparişe göre bir satış emri hazırlar.

Satış emri sipariş edilen ürünlere ilişkin açıklamaları, ürün fiyatlarını ve müşteriye ilişkin isim, faturalama adresi, gönderme adresi gibi açıklayıcı bilgileri içerir. Bu aşamada gönderilecek gerçek miktarlar, ağırlıklar henüz bilinmemektedir.

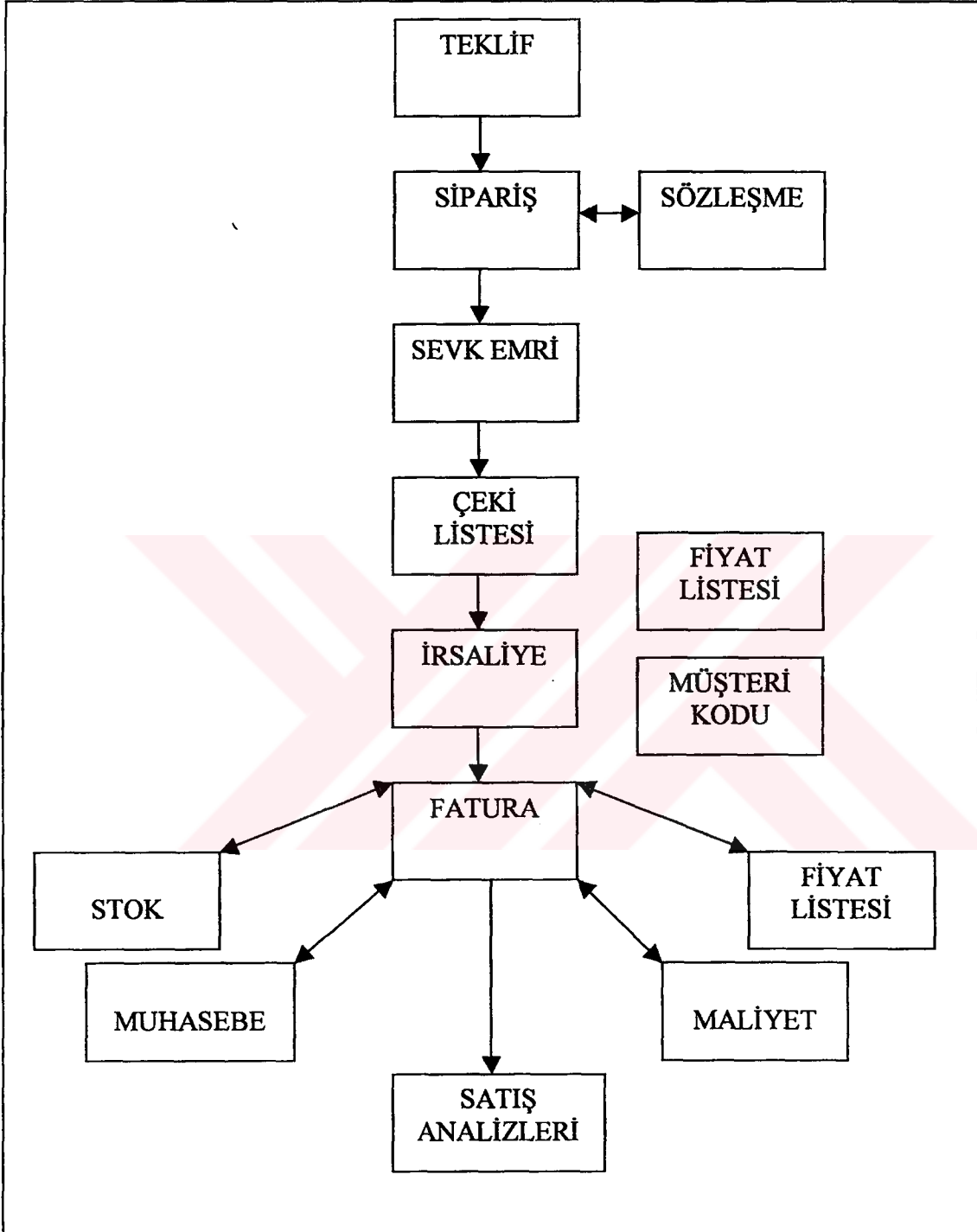
Satış emrinin onaylanmış bir kopyası malların gönderime hazırlanması için depoya gönderilir. Malların hazırlanarak sevk irsaliyesi ile müşteriye gönderildiği aşamada fatura hazırlanacağı için bir kopya da fatura düzenlemeye gönderilir.

Karo fayansı üretici işletmeler satışını yaptıkları mamul ürünün (karo, fayans) satışı sonucunda doğan ticari alacaklarının tahsilatını aşağıdaki gibi gerçekleştirirler.

Alacakların Tahsilatı;

- Nakit olarak,
- Banka Havalesiyle,
- Senet ve Çek ile gerçekleşir.

Karo fayanslarının satış ve dağıtım işlemleri gerçekleştirilirken izlenen aşamalar Şekil 11 'de gösterilmiştir.

Şekil 11. Satış Dağıtım, Satış Süreci ve Satış Analizi

D) PERSONEL ÜCRETLERİNİN HESAPLANMASI VE İŞÇİLİKLERİN GİDER KAYDEDİLMESİ

İşletmede karo fayansı üretim faaliyetinin içinde bizzat veya üretime dolaylı olarak katkı sağlayan işverene bağlı olarak belirli bir ücret karşılığında çalışan personelin ücretinin hesaplanması ve kayıt altına alınması için yapılan işlemlere aşağıda yer verilmiştir. Uşak seramik işletmelerinde 1350 işçi çalışmaktadır.

1. Personel Ücret Yapısının Belirlenmesi

- Çeşitli Biçimlerde Ücret Ödemeleri,
- Ücretlerle İlgili Vergi ve Sigorta Primlerinin Ödenmesi,
- Direkt İşçilik Ödemeleri
- Endirekt İşçilik Ödemeleri
- Personele Avans Ödemeleri

2. İşçilik Ücretinin Hesaplanması ve İşçilik Giderlerinin Kaydında Kullanılan Belgeler

- Personel Bilgi Formu
- Zaman Kartları
- Çalışma Süresi Fişleri
- Ödeme Belgeleri
- Personel Kimlik Bilgisi Kayıtları
- Bordro Kayıtları
- Yevmiye Defteri
- Büyük Defter

3. Personel İstihdamı ve Ücret Ödeme

- Personelin İşe Alınması
- Personelin Çalışma Sürelerinin Tespiti ve Ücret Bordrolarının Hazırlanması

- Personel Ücretlerin Ödenmesi
- Personel Ücretinden, Vergi ve Sosyal Güvenlik Primlerinin Hesaplanması ve Ödenmesi

E) KARO FAYANSININ MALİYETİ VE MALİYET KONTROLÜ

Uşak seramik sanayi işletmelerin de yapılan incelemelerde birbirine bağlı olarak, kurulacak olan maliyet sisteminde, üretim tekniği, açısından safha maliyet ve kanunlara uygunluk kayıt kolaylığı sağlanması ve maliyetlerin hesaplanması zamanı açısından; fiil (gerçek) maliyet rakamları ile maliyeti kapsamına göre de tam maliyet yöntemi benimsenmiştir.

Tam Maliyet + Fiili Maliyet + Safha Maliyet Sistemi, kullanılmaktadır.

- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderlerinin Mamuller Maliyetine Yüklenmesi
- Direkt İşçilik Giderlerinin Mamuller Maliyetlerine Yüklenmesi
- Genel Üretim Giderlerinin Mamuller Maliyetlerine Yüklenmesi

F) FİNANSAL KAYNAKLARI ELDE ETME VE GERİ ÖDEME İLİŞKİSİ

Fabrikanın borç ödeme ve tahsilat planları her türlü ihtiyaca cevap verecek şekilde esnek yapıdadır. İşlem girişlerinde ödeme planı belirtilmekte, sistemde ödeme tarih ve tutarları düzenli olarak takip edilmektedir. Borç takip sistemleri, satıcı ve müşterilerle gerçekleştirilen finansal işlemler ile faturaların eşleştirilmesini sağlayarak alım ve satış karşılaştırmasının yapılmasını sağlıyorlar.

Muhasebe finansman departmanı, işletmenin operasyonlarını optimize etmeye ve yöneticilerin etkin karar almalarına yardımcı olmaktadır. Borç yaşlandırma raporları geciken tahsilatlardan kaynaklanan finansal kayıpları gösteren tablolar düzenleyerek önlem alınmasını sağlamaktadır. Ayrıntılı ödeme ve tahsilat raporları çıkarılarak işletmenin nakit akışlarının planlanmasına yardımcı olunmaktadır.

Finansman yönetim, bankaları şubeleri ve hesapları nezdinde izlenmekte, kredi hesaplarının adet, valör ve reeskontları, alacak ve boçların yaşlandırılmasını, çeşitli vade ve oranlarda reeskontların hesaplanması, gerçekleştirilmektedir.

IV. SERAMİK KAPLAMA MALZEMELERİ ÜRETİMİNDE MALİYET BEDELİNİN TESPİTİ VE MUHASEBE KAYITLARI

A) İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ VE MUHASEBE KAYITLARI

Üretimde kullanılmak üzere satın alınan ilk madde ve malzemeler maliyet bedeli üzerinden kayıt altına alınırlar. İlk madde ve malzemeler yine maliyet fiyatı üzerinden üretime gönderilir. İlk madde ve malzemelerin alış tutarına, işyerine gelen kadar yapılan giderlerle, stoklama giderleri de eklenerek maliyet fiyatı saptanır.

Karo Fayansının Üretiminde İlk Madde ve Malzeme Kullanımı Stok Kartı Uygulaması

Maliyet işlemlerinde ilk madde ve malzemeler alış maliyeti üzerinden stok kartlarının giren kısmına, kullanılan ilk madde ve malzemeler maliyet tutarı üzerinden stok kartlarının çıkan kısmına tarih sırasına göre kayıt edilir. Üretimde kullanılan ilk madde ve malzemenin maliyeti ile stoktaki ilk madde ve malzemenin maliyeti stok kartları yoluyla kolayca tespit edilir.

İlk madde ve Malzeme Maliyetinin Saptanmasında Tartılı ortalama yöntemi,
Uygulanıyor;

İşletmenin Ocak 2000 dönemi kil ilk maddesine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

İlk Madde Giriş ve Çıkışları;

Tarih	Miktar (Kg.)	Birim Fiyat (TL.)	Açıklama
03.01.2000	2.500	15.000	İlk madde alış
08.01.2000	1.500	16.500	İlk madde alış
10.01.2000	3.000		İlk madde kullanım
14.01.2000	2.000	18.000	İlk madde alış
19.01.2000	2.500		İlk madde kullanım
20.01.2000	5.000	21.000	İlk madde alış
25.01.2000	5.000		İlk madde kullanım

İşlemin uygulanmasında; alışlar nakit KDV oranı %17 olarak alınmıştır.

Yukarıdaki verilen bilgiler doğrultusunda;

Üretimde kullanılan ilk madde ve malzemenin maliyetini,

Dönem sonu stok ilk madde ve malzemenin maliyetini hesaplayalım.

**Karo Fayasının Üretiminde Hammadde Alışlarının Tartılı Ortalama Yöntemine Göre
Stok Kartı Uygulaması**

MUHASEBE STOK KARTI

Stok Kodu: 6105					Birimi: Kg.					
Stok Adı: Kil					Stok Takip Yöntemi: Tartılı Ortalama Yöntemi					
GİREN					ÇIKAN			KALAN		
Tarih	Açıklama	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar
03.01.00	Alış	2.500	15.000	37.500.000				2.500	15.000	37.500.000
08.01.00	Alış	1.500	16.500	24.750.000				4.000	15.563	62.252.000
10.01.00	Kullanım				3.000	15.563	46.689.000	1.000	15.563	15.563.000
14.01.00	Alış	2.000	18.000	36.000.000				3.000	17.188	51.563.000
19.01.00	Kullanım				2.500	17.188	42.970.000	500	17.188	8.593.000
20.01.00	Alış	5.000	21.000	105.000.000				5.500	21.653	113.593.000
25.01.00	Kullanım				5.000	20.653	103.265.000	500	20.653	10.328.000
	TOPLAM	11.000		203.250.000	10.500		192.924.000	500	20.653	10.328.000

$$1. \text{ Tartılı Ortalama} = \frac{37.500.000 + 24.750.000}{2.500 + 1.500} = 15.563.- \text{ TL./ A det}$$

$$2. \text{ Tartılı Ortalama} = \frac{15.563.000 + 36.000.000}{1.000 + 2.000} = 17.188.- \text{ TL./ A det}$$

$$3. \text{ Tartılı Ortalama} = \frac{8.593.000 + 105.000.000}{500 + 5.000} = 20.653.- \text{ TL./ A det}$$

Bu sonuçlara Göre;

- Üretimde kullanılan Kil maddesi maliyeti 192.924.000.-TL.
(Stok kartının "Çıkan" kısmından)
- İşletmede 31.01.2000 tarihli dönem sonu stoku 10.326.000.-TL.
(Stok kartının "Kalan" kısmından)
- Toplama Maliyet 203.250.0000.-TL.

Direk İlk Madde ve Malzeme Alış Kaydı:

20.01.2000			
150 İLK MADDE MALZEME		203.250.000.-	
01 İlk Maddeler			
01 Kil Maddesi			
191 İNDİRİLECEK KDV		34.552.500.-	
01 İlk Madde Kdv			
	100 KASA		237.802.500.-
	01 Merkez TL. Kasası		
Ocak 2000 dönemi ilk madde ve malzeme alışları.			

Bu yönteme Göre İlk Madde ve Malzeme Kullanımı Kaydı

31.01.2000			
710 DİREKT İLK MAD. MALZ. GİD.		192.924.000.-	
10 Döküm Bölümü			
01 İlk Madde ve Malz.			
	150 İLK MADDE VE MALZEME		192.924.000.-
	01 İlk Maddeler		
	01 Kil Maddesi		
Döküm bölümünde kullanılmış kil.			

31.01.2000			
151 YARI MAMUL/ÜRETİM		192.924.000.-	
01 Yarı Mamülü			
	711 DİREKT İLK MAD MALZEME GİD.		192.924.000.-
	YANSITMA HESABI		
	01 Direkt İlk Mad. Malzeme Gid Yans.		
İlk madde ve malzeme giderinin yansıtılması.			

31.12.2000

711 DIRK. İLK MAD MAL GİD YAN	192.924.000.-	
01 Direk İlk Mad. Mal.Gid Yans		
710 DİREKT İLK MAD. MALZ.GİD		192.924.000.-
10 Döküm Bölümü		
01 İlk Madde ve Malz		
Gider hesaplarıyla yansıtma hesaplarının karşılaştırılması.		

B) DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HESAPLANMASI VE MUHASEBE KAYDI

İşletmemizin Ocak 2000 ayına ait işçilik giderleri ve bunlardan yapılan kesintiler aşağıdaki gibi olsun.

Brüt Ücret		2.600.000.000.-
Üretim bölümü esas işçilik	1.440.000.000.-	
Üretim bölümü yardımcı işçilik	360.000.000.-	
Yönetim bölümü	480.000.000.-	
Pazarlama bölümü	320.000.000.-	
SSK İşveren Payı		560.000.000.-
Üretim bölümü	320.000.000.-	
Yönetim bölümü	160.000.000.-	
Pazarlama bölümü	80.000.000.-	
Kesintiler		1.370.752.000.-
Gelir Vergisi	600.000.000.-	
SSK. Primi Toplam	760.000.000.-	
Damga Vergisi	10.752.000.-	
Net Ücret		1.789.248.000.-
(3.160.000.000. – 1.370.752.000.)		

Direkt İşçilik Giderlerinin Muhasebe Kaydı

31.01.2000

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ		1.440.000.000.-
10 Döküm Bölümü		
10 Brüt Ücretler		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		680.000.000.-
10 Döküm Bölümü		
12 Yardımcı İşçilik	360.000.000.-	
14 SSK Primleri	320.000.000.-	
760 PAZARLAMA SAT. DAĞ. GİD.		400.000.000.-
10 Brüt Ücretler	320.000.000.-	
14 SSK Primleri	80.000.000.-	
770 GENEL YÖNETİM GİD.		640.000.000.-
10 Brüt Ücretler	480.000.000.-	
14 SSK Primleri	160.000.000.-	
335 PERSONELE BORÇLAR		1.789.248.000.-
01 Ödenecek Ücretler		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		610.752.000.-
01 Gelir Vergisi	600.000.000.-	
03 Damda Vergisi	10.752.000.-	
361 ÖDENECEK SOS.GÜV.KES.		760.000.000.-
01 SSK. İşveren Primi	560.000.000.-	
02 SSK. İşçi Primi	200.000.000.-	
Ocak 2000 döneminin işçilik giderlerinin kaydı.		

İşçilik giderlerinin dönem sonunda 151 yarı mamuller / üretim hesabına yansıtılması

31.01.2000

151 YARI MAMUL/ÜRETİM	3.160.000.000.-	
01 (20*25) Yarı Mamülü		
721 DİREKT İŞÇİLİK GİD. YANS.		1.440.000.000.-
01 Direk İşçilik Gid. Yans.		
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANS.		680.000.000.-
01 Gen. Üret. Gid. Yans.		
761 PAZ. SAT. ve DAĞ. GİD. YANS.		400.000.000.-
01 Paz. Sat. Dağ. Gid. Yans		
771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANS		640.000.000.-
01 Gen. Yön. Gid. Yans.		
Maliyet giderlerinin yansıtılması.		

Yansıtma hesapları ile gider hesaplarının karşılaştırılarak kapatılması,

31.12.2000

721 DİREKT İŞÇİLİK GİD. YANS	1.440.000.000.-	
01 Direk İşçilik Gid. Yans.		
731 GEN. ÜRETİM GİD. YANS.	680.000.000.-	
01 Gen. Üret. Gid. Yans.		
761 PAZ. SAT. ve DAĞ. GİD. YANS.	400.000.000.-	
01 Paz. Sat. Dağ. Gid. Yans.		
771 GEN. YÖNETİM GİD YANS	640.000.000.-	
01 Gen. Yön. Gid. Yans.		
720 DİREKT İŞÇİLİK GİD.		1.440.000.000.-
01 Direk İşçilik Gid.		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		680.000.000.-
01 Gen. Üret. Gid.		
760 PAZ. SAT. ve DAĞ. GİD.		400.000.000.-
01 Paz. Sat. Dağ. Gid.		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ		640.000.000.-
01 Gen. Yön. Gid.		
Yansıtma hesaplarıyla gider hesaplarının karşılaştırılarak kapatılması.		

C) GENEL ÜRETİM GİDERLERİNİN HESAPLANMASI VE MUHASEBE KAYDI

31.01.2000

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		3.150.840.000.-
10 Kesim Bölümü		
12 Endirekt İşçilik		
20 Döküm Bölümü		
12 Endirekt İşçilik		
100 KASA		1.738.458.000.-
00 TL. Kasası		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		257.382.000.-
03 Öd. Gelir Vergisi	243.126.000.-	
04 Öd. Damga Vergisi	14.256.000.-	
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜV. KES.		1.155.000.000.-
01 SSK. Primi İşçi Payı	332.640.000.-	
02 SSK. Primi İşv. Payı	672.360.000.-	
03 İşsizlik Sig. İşv. Payı	47.520.000.-	
04 İşsizlik Sig. İşv. Payı	102.480.000.-	
Endirekt işçilik gideri kaydı.		

31.01.2000

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		732.000.000.-
04 Çeşitli Giderler		
100 KASA		600.000.000.-
01 TL Kasası		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FON.		132.000.000.-
01 Gelir Vergisi	120.000.000.-	
02 Fon Payı	12.000.000.-	
Üretim yeri aylık kirası,		

31.01.2000			
151 YARI MAMUL/ÜRETİM		12.000.000.000.-	
01 (20*25) Yarı Mamülü			
	731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		12.000.000.000.-
	YANSITMA HESABI		
	04 Çeşitli Giderler		
Genel üretim giderlerinin yansıtılması.			

31.12.2000			
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		12.000.000.000.-	
YANSITMA			
04 Çeşitli Giderler			
	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		12.000.000.000.-
	04 Çeşitli Giderler		
Direkt işçilik giderlerinin yansıtılması.			

Pazarlama Satış Dağıtım Giderleri İşlemleri

31.01.2000			
150 İLK MADDE VE MLZ. GİD.		1.000.000.000.-	
01 Ambalaj Malzemeleri			
191 İNDİRİLECEK KDV.		170.000.000.-	
01 Mal ve Hizmet Alış KDV.			
	100 KASA		1.170.000.000.-
	01 TL. Kasası		

31.01.2000			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ.		1.000.000.000.-	
GİDERLERİ			
03 Ambalaj Malz. Kullanımı			
	150 İLK MADDE VE MLZ. GİD.		1.000.000.000.-
	01 Ambalaj Malzemeleri		

31.01.2000

631 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ 01 Çeşitli Giderler	761 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ.GİD. YAN 01 Paz. Sat. Dağ. Gid. Yans. Hs.	1.000.000.000.-	1.000.000.000.-
--	--	-----------------	-----------------

SONUÇ

Orta ve büyük ölçekli seramik sanayi işletmelerinde uygulanan muhasebe sistemlerinin etkinliğini ve verimliliğini incelemek amacıyla Uşak ilinde faaliyet gösteren seramik sanayi işletmelerinde uygulanan muhasebe sistemiyle teorik ve finansal muhasebe, maliyet muhasebesi yöntemlerinin uygulamalarını ölçmeye yönelik olan bu çalışmada amaç, mevcut uygulanan muhasebe bilgi sisteminde varsa eksiklikleri araştırmak ve öneriler sunmaktır.

Uşak ilinde faaliyet gösteren seramik sanayi işletmelerinde uygulamaya konulan muhasebe sistemlerinin mevcut teorik çalışmalarla önemli farklılıklar arz ettiği görülmektedir.

Seramik sanayi işletmelerinde uygulanan muhasebe sistemleri, muhasebenin tarafları olan menfaat gruplarını özellikle işletmenin dış çevresinde yer alan çıkar çevrelerinin istek ve ihtiyaçlarına muhasebenin tarafsızlık ve sosyal sorumluluk ilkesine uygun olarak hizmet etmediği görülmektedir. Bilgi muhasebeciliği yerine vergi muhasebeciliği yapılmaktadır.

Seramik sanayi işletmelerinde uygulanan muhasebe sistemleri daha çok muhasebenin tarafları olan menfaat gruplarından devlete, devletin kanunlarla kurmuş olduğu kamu kurum ve kuruluşlarına yöneliktir. Ülkedeki mevcut mali mevzuata uygun bir yapılanma gözlenmektedir. Ancak bu haliyle de kamunun, işletme dışında yer alan tüketici ve girişimcinin ve bunu oluşturan kişi ve kurumların örgütlerin ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılayamadığı görülmektedir. Kamu adına yapılan bir takım istatistiksel veri toplama çalışmalarına kaynak teşkil etme bakımından da gerçekleri tam anlamıyla yansıtmadığı bir takım eksiklikleri olduğu gözlenmektedir.

Bilindiği gibi gelişmekte olan ülkelerin ihracatlarını artırma çabaları, ülkenin kalkınması, milli gelirlerinin artması açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye gibi yerli sanayisi henüz gelişmekte olan bir ülkede mevcut bütün olumsuzluklara karşı hızla gelişen ve değişen taş ve toprağa dayalı sanayi içerisinde yer alan seramik sanayi ürünlerinin ihracatının arttırılabilmesi ve mevcut sanayi ihraç ürünleri içerisindeki

oransal büyüklüğünün artırması ve ülke ekonomisi içerisinde meydana getirdiği katma değeri artırması için diğer sanayi sektörlerinde de mevcut olan ve devletin yönetim yapısından da kaynaklanan yapısal sorunlar dışında seramik sanayinin kendi yapısından kaynaklanan sorunları çözmesi gerekmektedir.

Sektörün finansal giderleri oldukça yüksektir. Çünkü ülkemizde yapılan yatırımların çoğu yabancı kaynaklı krediler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Günümüzde ise kredi maliyetleri çok yüksektir. Bundan dolayı kapasiteyi artırmak ek yatırımlar yapmakta güçlükler yaşanmaktadır. Kredi maliyetlerini yüksekliği sektörde yapılacak yeni yatırımların verimli çalışması ve alınan kredilerin geri ödenmesi ve tüm bunlara bağlı olarak işletmenin kâr elde etmeleri zorlaşmaktadır. Fabrikalar kapasitelerinin altında çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Seramik sanayi işletmelerinde gerçekleştirilen yer ve duvar karosu üretimi ilk üç aşamasının da ebat dışında bezerlik arz ettiği, daha sonraki aşamalarda renk ve desen açısından yani işçilikten dolayı farklı işlemlere tabi tutulduğu görülmektedir. Bu ise üretim hattında büyük farklılıklar yaratmamaktadır. Ürünlerin nicelik açısından benzerlik arz etmesi niteliklerinde değişiklik arz etmesinden dolayı üretimde, safha maliyet yöntemine göre ürünlerin maliyetleri belirlenmektedir.

Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde maliyetlerin belirlenmesinde oluşturulacak maliyet sisteminin yapısı; ülkedeki mevcut ekonomik siyasi mali yapıyı dikkate alacak olursak gerçek rakamlara dayalı safha maliyeti esasına göre tam maliyet sisteminin kullanılması en uygun sistem olarak görülmektedir. Oysaki bu maliyet yönteminin günümüz koşullarında bilginin en elverişli şartlarda kullanılması ihtiyacına cevap vermemekten uzaktır. Tam zamanında üretim sisteminin kullanılması önerilebilir.

Türkiye de, üretim maliyetleri içinde önemli bir yere sahip olan seramik kaplama malzemeleri işletmelerinde de maliyeti oluşturan kalemler içerisinde ağırlığı teşkil eden elektrik enerjisi fiyatlarındaki sürekli artış ve elektrik kısıntısı üretim ve maliyetler üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Diğer taraftan alternatif bir enerji kaynağı olarak İstanbul, Bursa sanayi bölgelerine getirilen doğal gaz enerjisi sektörde haksız rekabete yol açmaktadır. Alternatif enerji kaynaklarının bulunması ve sektörde

kullanılması zaman içerisinde enerji maliyetlerinin düşürülmesi sektörün gelişmesi ve uluslara arası piyasada rekabet gücünü artırması yönünden önemli bir konudur.

Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde üretim gider kalemlerinin sabit ve değişken maliyetleri dikkate alınarak mamul maliyetleri hesaplanmaktadır. İthal edilen hammadde ve malzemelerin daha kaliteli olanının satın alınması ve ihracat edilen mamul mal miktarının artırılabilmesi için, işletmeler üzerindeki vergi yükünün azaltılması gerekmektedir.

Seramik kaplama malzemeleri sanayi işletmelerinde bilginin kullanımına bakıldığında ise işletmelerin çoğunda yetki ve sorumluluk tek elde toplanmakta, profesyonel yöneticilere ve uzman personelin tavsiyelerine ve görüşlerine gereken önem verilmemektedir. İşletmelerin sürekliliği için gerekli olan kalite kontrol ve toplam kalite yönetimi anlayışına sektör işletmelerince kısmen önem verildiği gözlenmektedir.

Maliyetlerin gerçekçi hesaplanması kayıp ve kaçakları ortadan kaldıracak ve işletmenin esas amacı olan kârı maksimum hale getirecektir. Hangi ürünlerin, hangi pazar koşullarında, hangi fiyatlarla satılması ortaya konularak kâr planlaması ve kontrolü sağlanacaktır.

Değişen teknolojiye uyum sağlamayan maliyet sistemleri verimli çalışmamaktadır. Maliyetlerin kontrol altında tutulması ve etkin bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Performans değerlemesi yapılarak mevcut teknolojiye uygun olarak yapılandırılmalıdır. Kontrol ve raporlama da gelişen yapıdaki değişikliklere uygun olmalıdır. Maliyet yönetiminde bilginin elde edilmesine ve kullanımına önem verilmelidir.

EK

A) HESAP PLANI

1 DÖNEN VARLIKLAR

10 HAZIR DEĞERLER

100 KASA

- 01 Türk Lirası Kasası
 - 01 Merkez TL. Kasa
 - 02 A. Şubesi TL. Kasası
- 05 Yabancı Paralar Kasası
 - 01 ABD. Doları Kasası
 - 02 Alman Markı Kasası

101 ALINAN ÇEKLER

- 01 Portföydeki Çekler
- 02 Tahsildeki TL Çekler
 - 01.....A Bankası
 - 02.....Z Bankası
- 03 Teminattaki Çekler
- 04 Portföydeki Karşılıksız Çekler
- 05 Tahsildeki Karşılıksız Çekler
- 06 Teminattaki Karşılıksız Çekler
- 07 Takipteki Karşılıksız Çekler
- 10 Cüzdandaki Yabancı Paralı Çekler
- 30 Tahsildeki Yabancı Paralı Çekler
 - 01.....A Bankası
 - 02.....Z Bankası

102 BANKALAR

- 01 Vadesiz TL. Mevduat
 - 01.....A Bankası
 - 02.....Z Bankası
- 05 Vadesiz Döviz Tevdiat Hesabı
- 10 Vadeli TL. Mevduat
- 15 Vadeli Döviz Tevdiat Hesabı
- 30 Bolke Mevduat
 - 01 Menkul Kıymet Blokajı
 - 02 Ödenecek Faiz Blokajı
 - 03 Sermaye Taahhüt Blokajı
 - 04 İthalat Blokajı
 - 05 Diğer Bloke Mevduat

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)

- 01 Verilen TL. Çekler ve Ödeme Emirleri (-)
 - 01A Bankası
 - 02..... Z Bankası
- 05 Verilen Yabancı Paralı Çekler ve Ödeme Emirleri (-)
 - 01.....A Bankası
 - 02..... Z Bankası

104 KREDİ KARTLARI

- 01 Visa Card
- 02 Diners Club
- 03 Master Card
- 105 POSTA ÇEKLERİ
- 108 DİĞER HAZIR DEĞERLER
 - 01 Vadesi Gelmiş Kuponlar
 - 01 Hisse Senedi Kuponlar
 - 10 Pullar
 - 01 Posta Pulları
 - 02 Damga Pulları
 - 03 Harç Pulları
 - 20 Tahsil Edilecek Posta Havaleleri
 - 25 Tahsil Edilecek Banka Havaleleri
- 11 MENKUL KIYMETLER
 - 110 HİSSE SENETLERİ
 - 111 ÖZEL KESİK TAHVİL, SENET VE BONOLARI
 - 01 Tahviller
 - 01..... A Anonim Şirketi
 - 05 Finansman Bonosu
 - 01A Anonim Şirketi
 - 10 Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)
 - 112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI
 - 01 Devlet Tahvilleri
 - 20 Hazine Bonoları
 - 30 Gelir Ortaklığı Senetleri
 - 118 DİĞER MENKUL KIYMETLER
 - 119 MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 01 Hisse Senetleri Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
 - 12 TİCARİ ALACAKLAR
 - 120 ALICILAR
 - 01 Yurtiçi Alıcılar
 - 01.....A İşletmesi
 - 02.....B İşletmesi
 - 20 İhracata Aracı Kuruluşlardan Alacaklar
 - 30 Yurtdışı Alıcılar
 - 121 ALACAK SENETLERİ
 - 01 Cüzdandaki TL. Senetler
 - 10 Tahsildeki TL. Senetler
 - 11 İskontodaki TL. Senetler
 - 12 Teminattaki TL. Senetler
 - 30 Cüzdandaki Yabancı Paralı Senetler
 - 50 Tahsildeki Yabancı Paralı Senetler
 - 122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 01 Türk Paralı Senetler Reeskontu
 - 11 Yabancı Paralı Senetler Reeskontu
 - 126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
 - 01 Gümrük İdarelerine Verilen Depozito ve Teminatlar
 - 02 Bankalara Verilen Depozito ve Teminatlar

- 03 Satıcılara Verilen Depozito ve Teminatlar
- 05 Alıcılara Verilen Depozito ve Teminatlar
- 30 Yurtdışındaki Kişi ve Kuruluşlara Verilen Depozito ve Teminatlar
- 127 DİĞER ŞÜPHELİ ALACAKLAR
 - 01 İleri Tarihli Çekler
 - 30 İleri Tarihli Yabancı Paralı Çekler
- 128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR
 - 01 Belgeli Şüpheli Ticari Alacaklar
 - 05 Belgesiz Şüpheli Ticari Alacaklar
- 129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
 - 01 Belgeli Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı
 - 05 Belgesiz Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı
- 13 DİĞER ALACAKLAR
 - 131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR
 - 132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
 - 01 İştiraklerden Temettü Alacakları
 - 133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
 - 135 PERSONELEDEN ALACAKLAR
 - 136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
 - 01 Vergi Dairesinden Alacaklar
 - 01 İadesi Talep Edilen İhracat KDV
 - 02 İadesi Talep Edilen Diğer Vergi ve Fonlar
 - 11 Diğer Resmi Dairelerden Alacaklar
 - 20 Sigorta Hasar Tazminatından Alacaklar
 - 30 Faiz-Komisyon Alacakları
 - 40 İdari Takipteki Alacaklar
 - 50 Kanuni Takipteki Alacaklar
 - 137 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 01 Ortaklar Senetleri Reeskontu
 - 02 İştirakler Senetleri Reeskontu
 - 138 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
 - 01 Ortaklardan Şüpheli Alacaklar
 - 05 Personelden Şüpheli Alacaklar
 - 139 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
 - 01 Ortaklardan Şüpheli Alacaklar Karşılığı
 - 02 Personelden Şüpheli Alacaklar :Karşılığı
- 15 STOKLAR
 - 150 İLK MADDE VE MALZEME
 - 01 İlk Madde ve Malzeme
 - 01 Kaolin
 - 02 Kil
 - 03 Feldspat
 - 04 Aplit
 - 05 Kuvartz
 - 06 Wollastonit
 - 07 Mahnezit
 - 08 Dolomit
 - 09 Ovilin

- 10 Döküm Kumu
- 10 Yardımcı Madde
 - 01 Dolamit
 - 02 Alçı
 - 03 Çinko Oksit
 - 04 Kalay Oksit
 - 05 Cam
 - 06 Zirkon Silikat
- 20 İşletme Malzemesi
 - 01 Boyalar
 - 02 Sır Malzemesi
- 30 Ambalaj Malzemesi
 - 01 Karton Kutu
 - 02 Strofor Kutu
 - 03 Strofor Levha
 - 04 Tahta Kutu
 - 05 Plastik Ambalaj
- 40 Montaj Malzemesi
- 45 Yedek Parça
- 55 Kırtasiye ve Basılı Belge
- 60 Araştırma ve Geliştirme Stokları
- 70 Sosyal Yardım Malzemesi
- 73 Temizlik Malzemesi
- 75 Satış Malzemesi
- 90 Diğer Malzeme Stokları
- 151 YARI MAMÜLLER-ÜRETİM
 - 01 Kuru Bisküi Karosu
 - 02 Pişirilmiş Bisküi Karosu
- 152 MAMULLER
 - 01 Yer Karosu
 - 02 Duvar Karosu
- 153 TİCARİ MALLAR
- 157 DİĞER STOKLAR
 - 01 Yan Ürünler
 - 10 Diğer Çeşitli Stoklar
 - 01 Ambalaj Malzemesi Kereste
 - 02 Ambalaj Malzemesi Çember
 - 03 Ambalaj Malzemesi Naylon
 - 04 Arıtma İlacı
 - 20 Değeri Düşen Stoklar
 - 01 İlk Madde ve Malzeme
 - 05 Yarı Mamuller
 - 30 Hurda Malzemeler
- 158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 01 İlk Madde ve Malzeme Değer Düşüklüğü Karşılığı
 - 02 Yarı Mamul Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı
 - 03 Mamul Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı
- 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

- 01 Verilen Yurt İçi Sipariş Avansları
- 20 Verilen Yurt Dışı Sipariş Avansları
- 30 Açtırılan Akreditifler
 - 01.....Nolu Akreditif
- 17 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
 - 170-178 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
 - 179 TAŞERONLARA VERİLEN AVANSLAR
- 18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKULARI
 - 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
 - 01 Faizler
 - 02 Kiralar
 - 03 Sigorta Giderleri
 - 04 Ücret ve Komisyonlar
 - 05 Vergi Giderleri
 - 06 Bakım Onarım Sözleşmesi Giderleri
 - 07 Abone Giderleri
 - 181 GELİR TAHAKKUKLARI
 - 01 Faiz Gelirleri Tahakkukları
 - 02 Komisyon Gelirleri Tahakkukları
- 19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
 - 190 DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 01 Alış ve Giderlere İlişkin Sonraki Döneme Devreden KDV
 - 02 Amortisman Tabi Duran Varlık. İlişkin Sonraki Dön. Dev. KDV
 - 191 İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 01 İlk Madde ve Malzeme Alımlarına İlişkin KDV
 - 02 Mal ve Hizmet Alışları Nedeniyle Ödenen KDV
 - 10 Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlerden İlişkin KDV
 - 20 Önceki Dönemden Devreden KDV
 - 30 Yurtdışı Satışlara İlişkin İade edilen KDV
 - 192 DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 01 Ertelenen KDV
 - 10 Terkin Edilen KDV
 - 20 Tecil Edilen KDV
 - 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR
 - 01 Geçici Vergi
 - 02 Kurumlar Vergisi Stopajı
 - 03 Fonlar
 - 195 İŞ AVANSLARI
 - 01 Yolluk Avanslar
 - 196 PERSONEL AVANSLARI
 - 01 Ücret Avansları
 - 01 İşçi Ücreti Avansları
 - 02 Memur Ücreti Avansları
 - 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
 - 01 Kasa Sayımı Noksanlığı
 - 02 Menkul Değerler Noksanlığı
 - 03 Mal Sayımı (Stok) Noksanlığı
 - 10 Maddi Duran Varlıklar Noksanlığı

- 20 Diğer Duran Varlıklar Noksanlığı
- 198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR
- 199 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)
 - 01 Sayım ve Tesellüm Noksanları Karşılığı
- 2 DURAN VARLIKLAR
 - 22 TİCARİ ALACAKLAR
 - 220 ALICILAR
 - 01 Yurtiçi Alıcılar
 - 10 İhracata Aracı Kuruluşlardan Alacaklar
 - 30 Yurtdışı Alıcılar
 - 221 ALAÇAK SENETLERİ
 - 01 Cüzdandaki TL. Senetler
 - 02 Teminattaki TL. Senetler
 - 30 Cüzdandaki Yabancı Paralı Senetler
 - 222 ALAÇAK SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 01 Türk Paralı Senetler Reeskontu
 - 02 Yabancı Paralı Senetler Reeskontu
 - 226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
 - 01 Gümrük İdarelerine Verilen Depozito ve Teminatlar
 - 02 Diğer Resmi Kuruluşlara Verilen Depozito ve Teminatlar
 - 229 ŞÜPHELİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
 - 01 Belgeli Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı
 - 23 DİĞER ALACAKLAR
 - 231 ORTAKLARDAN ALACAKLAR
 - 232 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
 - 233 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
 - 235 PERSONELDEN ALACAKLAR
 - 236 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
 - 237 DİĞER ALAÇAK SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 239 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
 - 24 MALİ DURAN VARLIKLAR
 - 240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER
 - 01 Hisse Senetleri
 - 02 Ortaklık Payları
 - 03 Tahviller
 - 241 BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 242 İŞTİRAKLER
 - 243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ(-)
 - 244 İŞTİRAKLERE SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 245 BAĞLI ORTAKLIKLAR
 - 246 BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
 - 247 BAĞLI ORTAKLIKLAR SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 248 BAĞLI MALİ DURAN VARLIKLAR
 - 249 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)
 - 25 MADDİ DURAN VARLIKLAR
 - 250 ARAZİ VE ARSALAR

- 01 Üretimle İlgili Arazi ve Arsalar
- 02 Diğer Arazi ve Arsalar
- 251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ
 - 01 Esas Üretim Yer altı ve Yerüstü Düzenleri
 - 02 Yardımcı Üretim Yer altı ve Yerüstü Düzenleri
- 252 BİNALAR
 - 01 İdari Binalar
 - 02 İşletme Binaları
- 253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
 - 01 Fabrika Tesis Makine ve Cihazlar
 - 01 Tesisler
 - 01 Arıtma Tesisi
 - 02 Elektrik Tesisleri
 - 03 Su Tesisleri
 - 04 Kalorifer Tesisleri
 - 10 Makinalar
 - 20 Cihazlar
- 254 TAŞITLAR
 - 01 Fabrika Taşıtları
 - 01 Otomobiller
 - 02 Pikaplar
 - 03 Minibüsler
 - 04 Kamyonetler
 - 05 Kamyonlar
 - 06 Tankerler
 - 07 Otobüsler
- 255 DEMİRBAŞLAR
 - 01 Fabrika Demirbaşları
 - 01 Döşeme Meşruşat
 - 02 Samur Halı
 - 03 Koltuk ve Dolap
 - 04 Büro Mobilyaları
 - 10 Bilgisayarlar
 - 01 Bilgisayar
 - 02 Yazıcılar
 - 03 Scannerlar
 - 04 Optik Okuyucular
 - 05 Projektörler
 - 11 Büro Makinaları
 - 01 Faks Makinası
 - 02 Fotokopi Makinası
 - 03 Elektronik Daktilo
 - 04 Hesap Makinası
 - 05 Telefonlar
 - 20 Diğer Demirbaşlar
 - 01 Uzaktan Kumanda
 - 02 Elektrikli Soba
 - 03 Buzdolabı

- 256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
- 257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
 - 01 Arazi ve Arsa Amortismanı
 - 10 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri Amortismanı
 - 20 Binalar Amortismanı
 - 30 Tesis Makine ve Cihazlar Amortismanı
 - 01 Fabrika Tesis Makine ve Cihazları
 - 02 Ocak Tesis Makine ve Cihazları
 - 40 Taşıtlar Amortismanı
 - 01 Fabrika Taşıtları Amortismanı
 - 50 Demirbaşlar Amortismanı
 - 01 Fabrika Amortismanı
 - 60 Diğer Maddi Duran Varlıklar Amortismanı
 - 90 Dönem İçi Amortisman Tahakkukları
- 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
 - 01 Teşvikli Yatırımlar
 - 01 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri
 - 02 Binalar
 - 01 Arıtma Tesis Binası
 - 02 Karo Fayans Hattı Binası
 - 03 Tesis Makine ve Cihazlar
 - 04 Taşıtlar
 - 10 Teşviksiz Yatırımlar
 - 01 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri
- 259 VERİLEN AVANSLAR
- 26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
- 260 HAKKLAR
 - 01 Patentler
 - 02 Ticari Marka ve İsimler
 - 03 Ticaret Ünvanı
- 261 ŞEREFİYE
- 262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ
- 263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
- 264 ÖZEL MALİYETLER
- 267 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
 - 01 Bilgisayar Paket Programları
- 268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
 - 01 Haklar Birikmiş Amortismanı
 - 02 Şerefiye Birikmiş Amortismanı
- 269 VERİLEN AVANSLAR
 - 01 Haklar İçin Verilen Avanslar
- 27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
 - 271 ARAMA GİDERLERİ
 - 272 HAZIRLIK VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
 - 277 DİĞER ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
 - 278 BİRİKMİŞ TÜKENME PAYLARI (-)
 - 279 VERİLEN AVANSLAR
- 28 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI

- 280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
- 281 GELİR TAHAKKUKLAR
- 29 DİĞER DURAN VARLIKLAR
 - 291 GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 292 DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 01 Teşvikli Yatırım Mallarına Ait KDV
 - 02 Terkin Edilecek KDV
 - 03 Ertelenen Diğer KDV
 - 293 GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLARI
 - 294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR
 - 297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR
 - 298 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
- 3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 30 MALİ BORÇLAR
 - 300 BANKA KREDİLERİ
 - 01 Türk Paralı Krediler
 - 02 Dövizle Endeksli Krediler
 - 303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİTLERİ VE FAİZLERİ
 - 304 TAHVİL ANAPARA BORÇ VE FAİZLERİ
 - 305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER
 - 306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
 - 308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKLARI (-)
 - 309 DİĞER MALİ BORÇLAR
 - 32 TİCARİ BORÇLAR
 - 320 SATICILAR
 - 01 Yurtiçi Satıcılar
 - 02 Yurtdışı Satıcılar
 - 03 İhracata Aracı Kuruluşlara Borçlar
 - 321 BORÇ SENETLERİ
 - 01 Türk Paralı Borç Senetleri
 - 02 Yabancı Paralı Borç Senetleri
 - 322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
 - 329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR
 - 01 İleri Tarihli TL. Çek Keşideleri
 - 02 İleri Tarihli Yabancı Paralı Çek Keşideleri
 - 33 DİĞER BORÇLAR
 - 331 ORTAKLARA BORÇLAR
 - 332 İŞTİRAKLERE BORÇLAR
 - 333 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
 - 335 PERSONELE BORÇLAR
 - 01 Personele Ödenecek Ücretler
 - 10 Personele Ödenecek Vergi İadeleri
 - 20 Personele Ödenecek Temettü
 - 30 İhbar Tazminatı Borçları

- 40 Kıdem Tazminatı Borçları
- 336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
- 337 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
- 34 ALINAN AVANSLAR
 - 340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
 - 01 Alıcılardan Alınan Avanslar
 - 02 Taahhüt İşlerinden Alınana TL. Avanslar
 - 349 ALINAN DİĞER AVANSLAR
- 35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞ BEDELLERİ
- 36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
 - 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
 - 01 Ödenecek KDV
 - 02 Ödenecek Stopaj Gelir Vergisi
 - 03 Ödenecek Kurumlar Vergisi
 - 04 Ödenecek Fon Kesintisi
 - 05 Ödenecek Geçici Vergi
 - 06 Ödenecek Damga Vergisi
 - 361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ
 - 01 Ödenecek SSK Primleri
 - 02 Ödenecek Tasarrufu Teşvik Fonu Primleri
 - 03 Ödenecek Konut Edindirme Yardım Primleri
 - 368 VADESİ GELMİŞ ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
 - 369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
- 37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
 - 370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI
 - 01 Gelir Vergisi Karşılıkları
 - 02 Kurumlar Vergisi Karşılıkları
 - 03 Fon Kesintisi Karşılıkları
 - 371 DÖNEM KARININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ (-)
 - 01 Peşin Ödenmiş Gelir Vergisi Stopajı
 - 10 Geçici Vergi
 - 372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
 - 373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI
 - 379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
 - 380 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
 - 381 GİDER TAHAKKUKLARI
 - 01 İşçi Ücret ve Gider Tahakkukları
- 39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 391 HESAPLANAN KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 01 Mal Satışları Üzerinden Hesaplanan KDV
 - 02 Alışlardan İadeler KDV
 - 03 İşletmede İmal ve İnşa Olunan Duran Varlıklar KDV
 - 04 Bağışlanan Mallara Ait KDV
 - 05 Zayi Olan Mallara Ait KDV

- 07 Çalınan ve Kaybolan Mallara Ait KDV
- 09 Diğer Hesaplanan KDV
- 392 DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 01 İhracat Kaydıyla Teslimlere İlişkin KDV
- 397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLASI
 - 01 Kasa Sayım Fazlalığı
 - 02 Diğer Hazır Değer Fazlalığı
 - 03 Menkul Değerler Fazlalığı
 - 04 Mal Sayım Fazlalığı
 - 05 Maddi Duran Varlıklar Fazlalığı
- 399 DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR
- 4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 40 MALİ BORÇLAR
 - 400 BANKA KREDİLERİ
 - 405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER
 - 407 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
 - 408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
 - 409 DİĞER MALİ BORÇLAR
 - 42 TİCARİ BORÇLAR
 - 420 SATICILAR
 - 421 BORÇ SENETLERİ
 - 422 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 426 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
 - 429 DİĞER TİCARİ BORÇLAR
 - 43 DİĞER BORÇLAR
 - 431 ORTAKLARA BORÇLAR
 - 432 İŞTİRAKLERE BORÇLAR
 - 433 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
 - 436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
 - 437 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR
 - 44 ALINAN AVANSLAR
 - 440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
 - 449 ALINAN DİĞER SİPARİŞ AVANSLAR
 - 47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
 - 472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
 - 479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
 - 48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
 - 480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER
 - 481 GİDER TAHAKKUKLARI
 - 49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 492 GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 493 TESİSE KATILMA PAYLARI
 - 499 DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
- 5 ÖZKAYNAKLAR

- 50 ÖDENMİŞ SERMAYE
 - 500 SERMAYE
 - 501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)
- 52 SERMAYE YEDEKLERİ
 - 520 HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ
 - 521 HİSSE SENEDİ İPTAL KARLARI
 - 522 M.D.V.YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
 - 523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
 - 529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ
- 54 KÂR YEDEKLERİ
 - 540 YASAL YEDEKLER
 - 01 I. Tertip Yedek Akçeler
 - 02 II. Tertip Yedek Akçeler
 - 541 STATÜ YEDEKLERİ
 - 542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER
 - 548 DİĞER KAR YEDEKLERİ
 - 549 ÖZEL FONLAR
 - 01 Yenileme Fonları
 - 02 Sermaye İtfa Fonları
 - 03 Yatırım ve Geliştirme Fonları
- 57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
 - 570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
 - 01Yılı Kârı
- 58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)
 - 580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)
 - 01Yılı Zararı
- 59 DÖNEM NET KARI (ZARARI)
 - 590 DÖNEM NET KARI
 - 01Yılı Dönem Net Karı
 - 591 DÖNEM NET ZARARI (-)
- 6 GELİR TABLOSU HESAPLARI
- 60 BRÜT SATIŞLAR
 - 600 YURTİÇİ SATIŞLAR
 - 01 Mamul Mallar Satışları
 - 01 Duvar Fayansı Satışları
 - 01 25*33 Fayansı
 - 02 20*25 Fayansı
 - 03 15*20 Fayansı
 - 04 15*15 Fayansı
 - 02 Yer Fayansı Satışları
 - 01 10*10 Fayansı
 - 02 20*20 Fayansı
 - 03 33*33 Fayansı
 - 10 İhraç Kaydıyla Satışlar
 - 01
 - 02 Yarı Mamul Mallar Satışları
 - 20 Ticari Mal Satışları

- 601 YURTDIŞI SATIŞLAR
 - 01 Mamul Mal Satışları
 - 02 Ticari Mal Satışları
 - 09 İhracattan Doğan Kur Farkları
- 602 DİĞER GELİERLER
 - 01 İhracat Teşvik Primi
 - 02 İhracattan Doğan Vergi İadeleri
 - 03 Vade Farkları
 - 04 Destekleme ve Fiyat İstikrar Primleri
- 61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
 - 610 SATIŞTAN İADELER (-)
 - 01 Mamul Satış İadeleri
 - 02 Yan Ürün Satış İadeleri
 - 611 SATIŞ İSKONTOLARI (-)
 - 01 Mamul Satış İskontoları
 - 01 Nakit İskontosu
 - 02 Miktar İskontosu
 - 02 Yan Ürün Satış İskontosu
 - 612 DİĞER İNDİRİMLER (-)
 - 01 Sevk Giderleri İndirimi
 - 02 Miktar ve Nitelik Farkı İndirimi
 - 03 Hasar İndirimi
- 62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
 - 620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ (-)
 - 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)
 - 622 SATILAN HİZMETLER MALİYETİ (-)
 - 623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
- 63 FAALİYET GİDERLERİ (-)
 - 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)
 - 631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)
 - 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)
- 64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
 - 640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ
 - 641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ
 - 642 FAİZ GELİRLERİ
 - 01 Devlet Tahvili Faizleri
 - 02 Hazine Bonosu Faizleri
 - 03 Mevduat Faizleri
 - 643 KOMİSYON GELİRLERİ
 - 644 KONUSU KALMAYAN KARŐILIKLAR
 - 01 Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı İptal Karları
 - 02 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı İptal Karları
 - 03 Sayım Noksanları Karşılığı İptal Karları
 - 645 MENKUL KIYMETLER SATIŞ KARŞILIKLARI
 - 01 Hisse Senetleri Satış Karları
 - 02 Özel Kesim Tahvil Satış Karları
 - 646 KAMBİYO KARLARI
 - 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ

- 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR
 - 01 Kira Gelirleri
 - 02 Alış İskontosu Gelirleri
 - 03 Artık- Hurda Satış Karları
 - 04 Yan Ürünler Satış Karları
- 65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
 - 653 KOMİSYON GİDERLERİ (-)
 - 654 KARŞILIK GİDERLERİ (-)
 - 01 Stok Değer Düşük Karşılık Giderleri
 - 02 Menkul Kıymetler Değer Düşük Karşılığı
 - 655 MENKUL KIYMETLER SATIŞ ZARARLARI
 - 656 KAMBİYO ZARARLARI
 - 657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ
 - 659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
- 66 FİNANSMAN GİDERLERİ
 - 660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)
 - 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)
- 67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR
 - 671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLARI
 - 679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR
 - 01 Duran Varlıklar Satış Karları
 - 02 Sayım ve Tesellüm Fazlaları
 - 03 Tazminat Gelirleri
 - 04 Gelir Kaydedilen Depozito ve Teminatlar
 - 05 Zayi Olan Mallar KDV
 - 06 Değeri Düşen Stoklar Satış Karları
- 68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
 - 680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)
 - 01 Direkt İşçilik Giderleri
 - 02 Genel Üretim Giderleri
 - 681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)
 - 689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)
 - 01 Duran Varlık Satış Zararı
 - 02 Sayım ve Tesellüm Noksanları
 - 03 Zayi Olan Mallar ve KDV
 - 04 Anormal Fireler
- 69 DÖNEM NET KARI (ZARARI)
 - 690 DÖNEM KARI VERGİ DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
 - 01 Gelir Vergisi Karşılıkları
 - 02 Kurumlar Vergisi Karşılıkları
 - 03 Fon Kesintisi Karşılıkları
 - 692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI

MALİYET HESAPLARI

7/A SEÇENEĞİ

- 70 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI
- 700 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESABI

- 701 MALİYET MUHASEBESİ YANSITMA HESABI
- 71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
- 710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
(Gider Çeşitlerine Göre Hesaplar)
- 01 İlk Madde ve Malzeme Giderleri
- 01 Direkt İlk Madde ve Malzeme Kullanımları
- 01 Hammadde Kullanımları
- 02 Yardımcı Madde Kullanımları
- 03 İşletme Malzemesi Kullanımları
- 04 Ambalaj Malzemesi Kullanımları
- 01 Plastik Kağıt
- 02 Kereste
- 05 Yarı Mamul Kullanımları
- 06 Mamul Kullanımları
- 10 Ara Mamuller Kullanımları
- 20 Montaj Malzemesi Kullanımları
- 03 Üretimle İlgili Dışarıda Yaptırılan İşler
- 01 Fason Üretim Giderleri
- 05 Endirekt Malzeme Kullanımları
- (Gider Yerlerine Göre Hesaplar)
- 10 Esas Üretim Gider Yerleri
- 01 A/T Esas Üretim Gider Yeri
- 711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI
- 712 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME FİYAT FARKI
- 713 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME MİKTAR FARKI
- 72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
- 720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
(Gider Çeşitlerine Göre Hesaplar)
- 01 Direkt İşçilik Giderleri
- 01 İşçi Ücret ve Giderleri
- 01 Esas Ücretler
- 02 Hafta Tatili Ücreti
- 03 Fazla Çalışma Ücreti
- 04 SSK Primleri İşveren Payları
- 05 Sosyal Güvenlik Destekleme Primleri İşveren Payları
- 06 Tasarrufu Teşvik Fonu İşveren Payları
- 07 Konut Edindirme Yardımı
- 08 Kıdem Tazminatı Karşılık Giderleri
- 09 Kıdem Tazminatı Giderleri
- 10 İhbar Tazminatı Giderleri
- 11 İkramiyeler
- 12 Stajyer İşçi Ücretleri
- 13 Bayram Harçlıkları
- 14 Erzak Yardımı
- 15 Yakacak Yardımı
- 99 Diğer İşçilikler

(Gider Yerlerine Göre hesap)

- 10 Esas Üretim Gider Yerleri
 - 01 Fabrika Direkt İşçilik Giderleri
 - 01 İşçi Ücret ve Giderleri
 - 01 Esas Ücretler
 - 02 Fazla Çalışma Ücreti
 - 03 Hafta Tatili ve Genel Tatil Ücreti
 - 04 SSK Primleri İşveren Payları
 - 05 Sosyal Güvenlik Destekleme Primleri İşveren Payları
 - 06 Tasarrufu Teşvik Fonu İşveren Payları
 - 07 Konut Edindirme Yardımı
 - 08 Kıdem Tazminatı Gider Karşılıkları
 - 09 İhbar Tazminatı Giderleri
 - 10 Gece Primleri
 - 11 Verimlilik Primleri
 - 12 Bayram Harçlıkları
- 20 Yardımcı Üretim ve Hizmet Gider Yerleri
 - 99 Diğer İşçilikler

721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI

722 DİREKT İŞÇİLİK ÜCRET FARKLARI

723 DİREKT İŞÇİLİK SÜRE (ZAMAN) FARKLARI

73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

(Gider Çeşitlerine Göre Hesaplar)

01 Genel Üretim Giderleri

01 İlk Madde Malzeme Giderleri

01 Endirekt Malzeme Kullanımları

02 Yardımcı Madde Tüketim Giderleri

03 İşletme Malzemeleri Tüketim Giderleri

04 Ambalaj Malzemesi Tüketim Giderleri

05 Montaj Malzemesi Tüketim Giderleri

06 Yedek Paça Tüketim Giderleri

07 Kırtasiye ve Basılı Belge Tüketim Giderleri

08 Yakıt Malzemesi Tüketim Giderleri

99 Diğer Malzeme Tüketim Giderleri

10 İşçi Ücret ve Giderleri

01 Esas Ücretler

02 Hafta Tatili Ücreti

03 Fazla Çalışma Ücreti

04 SSK Primleri İşveren Payları

05 Sosyal Güvenlik Destekleme Primleri İşveren Payları

06 Tasarrufu Teşvik Fonu İşveren Payları

07 Konut Edindirme Yardımı

08 Kıdem Tazminatı Karşılık Giderleri

09 İkraniyeleri

10 Erzak Yardımı

11 Yakacak Yardımı

12 İş göremezlik Ödeneği

- 13 Çocuk Zammı
- 14 İş Elbisesi ve Giyim Yardımı
- 15 Doğum, Ölüm ve Evlenme Yardımı
- 30 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
 - 01 Elektrik Giderleri
 - 02 Su Giderleri
 - 03 Bakım ve Onarım Giderleri
 - 04 Akar yatık Giderleri
 - 05 Tenkit Müşavirlik Giderleri
 - 06 Haberleşme Giderleri
 - 07 Nakliye Kargo Giderleri
 - 08 Yemek Giderleri
 - 09 İşçilik Giderleri
 - 99 Diğer Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
- 40 Çeşitli Giderler
 - 01 Sigorta Giderleri
 - 02 İhale Giderleri
- 50 Vergi Resim ve Harçlar
 - 01 İşletme Belediye Payı
 - 02 İşletme Devlet Payı
 - 03 İşletme Maden Dairesi Payı
 - 04 İşletme Madencilik Fon İştiraki
- 60 Amortisman ve Tükenme Payları
 - 01 Arazi ve Arsalar Amortismanı
 - 02 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri Amortismanı
 - 03 Bina Amortismanı
 - 04 Tesis Makine ve Cihaz Amortismanı
 - 05 Taşıt Amortismanı
 - 06 Demirbaş Amortismanı
 - 07 Haklar Amortismanı
 - 08 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Amortismanı
 - 09 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Amortismanı
 - 10 Arama Giderleri Tükenme Payı
 - 11 Hazırlık ve Giderleri Tükenme Payı
 - 12 Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar Tükenme Payı

(Gider Yerlerine Göre Hesaplar)

- 10 Esas Üretim Gider Yerleri
- 20 Yardımcı Üretim Gider Yerleri
- 30 Yardımcı Hizmet Gider Yerleri
- 40 Üretim Yerleri Yönetim Gider Yerleri

10 Fabrika Genel Üretim Giderleri

(Gider Çeşitlerine Göre Hesaplar)

- 01 İlk Madde ve Malzeme Giderleri
 - 01 Endirekt Malzeme Kullanımları
 - 02 Yardımcı Madde Tüketim Giderleri

- 03 İşletme Malzemeleri Tüketim Giderleri
- 04 Ambalaj Malzemesi Tüketim Giderleri
- 05 Montaj Malzemesi Tüketim Giderleri
- 06 Yedek Paça Tüketim Giderleri
- 07 Kırtasiye ve Basılı Belge Tüketim Giderleri
- 08 Yakıt Malzemesi Tüketim Giderleri
- 99 Diğer Malzeme Tüketim Giderleri
- 10 İşçi Ücret ve Giderleri
 - 01 Esas İşçilik
 - 02 Hafta Tatili Ücretleri
 - 03 Fazla Çalışma Ücretleri
 - 04 Verimlilik Primleri
 - 05 SSK Primleri İşveren Payı
 - 06 Sosyal Güvenlik Destekleme Primi İşveren Payı
 - 07 Tasarruf Teşvik Fonu İşveren Payı
 - 08 Konut Edindirme Yardımı
 - 09 Kıdem Tazminatı Karşılık Giderleri
 - 10 Kıdem Tazminat Gideri
 - 11 İhbar Tazminatı Gideri
 - 12 İkramiyeler
 - 13 Erzak Yardımı
 - 14 Yakacak Yardımı
 - 15 İşgörmezlik Ödeneği
 - 16 Çocuk Zammı
 - 17 İş Elbisesi ve Giyim Yardımı
 - 18 Doğum, Ölüm ve Evlenme Yardımı
- 20 Memur Ücret ve Giderleri
 - 01 Aylıklar
 - 02 Fazla Çalışma Ücretleri
 - 03 Mali Sorumluluk Tazminatı
 - 04 Özel Hizmet Tazminatı
 - 05 Makam Tazminat
 - 06 Yabancı Dil Tazminat
 - 07 Primler
 - 08 İkramiyeler
 - 09 İzin Harçlığı
 - 10 Bayram Harçlığı
 - 11 SSK İşveren Payı
 - 12 Tasarruf Teşvik Fonu İşveren Kesintisi
 - 13 Konut Edindirme Yardımı
 - 14 Kıdem Tazminatı Karşılığı
 - 15 Erzak Yardımı
 - 16 Yakacak Yardımı
 - 17 Çocuk Zammı
 - 18 Sağlık Giderleri
- 30 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
 - 01 Elektrik Giderleri
 - 02 Su Giderleri

- 03 Bakım ve Onarım Giderleri
 - 04 Akaryakıt Giderleri
 - 05 Tenkit Müşavirlik Giderleri
 - 06 Haberleşme Giderleri
 - 07 Isıtma Giderleri
 - 08 Temizlik Giderleri
 - 09 Nakliye Kargo Giderleri
 - 10 Yemek Giderleri
 - 40 Çeşitli Giderler
 - 01 Kira Giderleri
 - 02 Seyahat ve Yolluk Giderleri
 - 03 Gecikme Zamları ve Para Cezaları
 - 04 Sigorta Giderleri
 - 05 İhracat İşletmeleri Giderleri
 - 06 İhale Giderleri
 - 50 Vergi Resim ve Harçlar
 - 01 Motorlu Taşıt Vergisi
 - 02 Makbuz Karşılığı Damga Vergisi
 - 03 Mahkeme Harçları
 - 04 Noter Harçları
 - 05 İthalat Belgesi Harçları
 - 06 İhracat Belgesi Harçları
 - 60 Amortisman ve Tükenme Payları
 - 01 Arazi ve Arsalar Amortismanı
 - 02 Bina Amortismanı
 - 03 Tesis Makine ve Cihazları
 - 04 Taşıt Amortismanı
 - 05 Demirbaş Amortismanı
 - 06 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Amortismanı
- (Gider Yerlerine Göre Hesaplar)
- 10 Esas Üretim Gider Yerleri
 - 30 Yardımcı Üretim Gider Yerleri
 - 40 Yardımcı Hizmet Gider Yerleri
 - Üretim Yerleri Yönetimi Gider Yerleri

- 731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
- 732 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ BÜTÇE FARKLARI
- 733 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ VERİMLİLİK FARKLARI
- 734 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ KAPASİTE FARKLARI

- 75 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
 - 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
 - 751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI
 - 752 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDER FARKLARI

- 76 PAZARLAMA SATIŞ DAĞITIM GİDERLERİ
 - 760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
 - 761 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HS

762 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ FARK
HESAPLARI

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

(Gider Çeşitlerine Göre Hesaplar)

- 01 Endirekt Malzeme Kullanımları
 - 01 Yedek Parça Kullanımları
 - 02 Ambalaj Malzemesi Kullanımları
 - 03 Montaj Malzemesi Kullanımları
 - 04 Yakıt Malzemesi Kullanımları
 - 05 Kırtasiye ve Basılı Belge Kullanımları
 - 06 Temizlik Malzemesi Kullanımları
 - 07 Çeşitli Büro ve Yazılım Malzemeleri
 - 08 Bilgi İşlem ve İşletme Malzemeleri
- 10 İşçi Ücret ve Giderleri
 - 01 Esas Ücretler
 - 02 Fazla Mesai Ücretleri
 - 03 İkramiyeler
 - 04 SSK Primleri İşveren Payı
 - 05 Konut Edindirme Yardımı
 - 06 Kıdem Tazminatı Karşılıkları
 - 07 İhbar Tazminatı Karşılıkları
- 20 Memur Ücret ve Giderleri
 - 01 Aylıklar
 - 02 Hafta Tatili Ücretleri
- 30 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
 - 01 Elektrik Giderleri
 - 02 Su Giderleri
 - 03 Bakım Onarım Giderleri
 - 04 Taşıma Giderleri
 - 05 Danışmanlık
 - 06 Yemek Giderleri
 - 07 Sağlık Giderleri
 - 08 Diğer Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler
- 40 Çeşitli Giderler
 - 01 Kira Giderleri
 - 02 Seyahat Giderleri
 - 03 Sigorta Giderleri
 - 04 Bağış ve Yardımlar
 - 05 Temsil ve Ağırılama Giderleri
 - 06 Tazminatlar
 - 07 PTT Giderleri
 - 08 Yönetim Kurulu Huzur Hakları
 - 09 Havale Giderleri
 - 10 Personel Eğitim Giderleri
 - 11 Kitap, Dergi, Gazete Abonelik Giderleri
 - 12 Oda Aidat Giderleri

- 13 Gider Sayılan Demirbaşlar
- 14 Çevre Kirliliği Fonu
- 15 İlan ve Reklam Giderleri
- 16 Diğer Çeşitli Giderler
- 50 Vergi Resim ve Harçlar
 - 01 Motorlu Taşıtlar Vergisi
 - 02 Belediye Vergi Resim ve Harçlar
 - 03 Makbuz Karşılığı Damga Vergisi
 - 04 Mahkeme Harçları
 - 05 Noter Harçları
 - 06 İhracat ve İthalat Harçları
 - 07 Diğer Vergi Resim ve Harçlar
- 60 Amortisman ve Tükenme Payları
 - 01 Bina Amortismanları
 - 02 Taşıtlar Amortismanları
 - 03 Demirbaş Amortismanları
 - 04 Özel Maliyet Tükenme Payları
- (Gider Yerlerine Göre Hesaplar)
- 70 Genel Yönetim Gider Yerleri

771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
772 GENEL YÖNETİM GİDER FARKLARI HESABI

78 FİNANSMAN GİDERLERİ

- 780 FİNANSMAN GİDERLERİ
(Gider Çeşitlerine Göre Hesaplar)
 - 07 Finansman Giderleri
 - 01 Banka Kredileri
 - 01 Kısa Vadeli Banka Kredileri
 - 02 Uzun Vadeli Banka Kredileri
 - 02 Tahvil Faizleri
 - 03 Finansman Bonosu Faizleri
 - 04 Teminat Mektubu Komisyonu
 - 05 Havale Provizyon Giderleri
 - 06 Banka Komisyonları

(Gider Yerlerine Göre Hesaplar)

- 70 Yönetim Gider Yerleri
- 90 Yapılmakta Olan Yatım Gider Yerleri

781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI
782 FİNANSMAN GİDERLERİ FARK HESABI

8 (SERBEST)

9 NAZIM HESAPLAR

KAYNAKLAR**KİTAPLAR**

AKDOĞAN, Nalân ve Orhan SEVİLENGÜL, *Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine Göre Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*, Ankara SMMM Odası Yayınları, Ankara, 1993

AKDOĞAN, Nâlan, *Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları*, 4.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 1998

AKGÜÇ, Öztin, *Finansal Yönetim*, 7.Baskı, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 1998

AKGÜÇ, Öztin, *Mali Tablolar Analizi*, 9.Baskı, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 1995

ALTUĞ, Osman, *Maliyet Muhasebesi*, 12.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1999

ALTUĞ, Osman, *Maliyet Muhasebesi İlkeleri Uygulamalar*, 9.Baskı, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Yanını Yardım Vakfı Yayınları No:434-667, İstanbul, 1989

BEKTÖRE, Sabri, Halim SÖZBİLİR ve Kerim BANAR, *Muhasebe İlkeleri Uygulaması*, Birlik Ofset Yayıncılık, Eskişehir, 1999

BURSAL, Nasuhi ve Ercan YÜCEL, *Maliyet Muhasebesi İlkeleri ve Uygulama*, Der Yayınları. No:277, İstanbul, 1994

BÜKER, Semih, Rıza AŞIKOĞLU ve Güven SEVİL, *Finansal Yönetim*, 2. Baskı, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1997

CEMALCILAR, İlhan, *Pazarlama Kavramlar Kararlar*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul, 1999

CEMALCILAR, İlhan, Doğan BAYAR, İnal C. AŞKUN ve Şan ÖZ-ALP, *İşletmecilik Bilgisi*, Anadolu Üniversitesi Basımevi, İşitme Özürlü Çocuklar Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayın No:3, Eskişehir, 1999

CEMALCILAR, Özgül ve Nurten ERDOĞAN, *Genel Muhasebe*, Teknik İlkeler Tekdüzen Muhasebe Uygulaması, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul, 2000

ÇETİNER, Ertuğrul, *İşletmelerde Mali Analiz*, 3.Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 2000

DİNÇER, Ömer ve Yahya FİDAN, *İşletme Yönetimine Giriş*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, 4.Baskı, İstanbul, 1996

DİNÇER, Ömer ve Yahya FİDAN, *İşletme Yönetimi*, 1.Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ, İstanbul, 1996

DPT, *Muhasebenin Temel Kavramları ve Genel Kabul Görmüş Muhasebe Prensipleri*, 2.Baskı, DPT Yayınları, No:863-KD96, Ekim 1973

DPT, *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 1995

DPT, *Yedinci Beş yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Seramik – Refrakter – Cam Hammaddeleri, Cilt 1, Ankara, 1995

DPT, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Taş ve Toprağa Dayalı Ürünler Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, 2001

ERDOĞAN, Melih, *İşletmelerin Nakit Yönetiminde Nakit Bütçelerin Hazırlanması ve Bağlantılı Tablolar*, Anadolu Üniversitesi, Yayınları No:332, İİBF Yayınları, No:71, Eskişehir, 1989

ERDOĞAN, Melih ve Nurten ERDOĞAN, *Muhasebede Bilgisayar Kullanımı*, Birlik Ofset Yayıncılık, Eskişehir, 1999

ERDOĞAN, Necmettin, *Mali Tablolar ve Analizi*, Attila Kitabevi, Ankara, 1997

GRIFFEN, Richy W., *Management*, Third Edition, Houghton Mifflin Company, 1990

GÜCENME, Ümit, *Tekdüzen Hesap Planına Göre Ticaret İşletmelerinde Muhasebe ve Envanter İşlemleri*, 2.Baskı, Marmara Kitabevi, Bursa, 1994

GÜÇLÜ, Ferit, Recai GÖREN, *Tekdüzen Muhasebe Sistemi Göre Genel Muhasebe*, 1.Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 1999

HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem, *Maliyet Muhasebesi*, Türkmen Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul, 2000

HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem, *Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinin Maliyet Hesaplarının Tek Düzen Muhasebesi İle Karşılaştırılması ve Yorumu*, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayın Organı, Sayı:3, 1993

HAFTACI, Vasfi, *Maliyet Muhasebesi*, Beta Yayınları AŞ, İstanbul, 1999

HERMANSON Roger H., James Don EDWARDS, R. F. SALAMANSON, *Accounting Principles*. Business Publications. Inc., USA, 1983.

KARALAR, Rıdvan, *İşletme Temel Bilgiler İşlevler*, 7.Baskı, AÜ, Basımevi, Eskişehir, 1998

KIZIL, Ahmet, *Genel Muhasebe Dönem İçi ve Dönem Sonu İşlemleri*, Der Yayınevi, İstanbul, 1998

KÜÇÜKSAVAŞ, Nihat, *Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulaması*, 7.Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım AŞ, İstanbul, 1998

MAZLUM, Mustafa, *Pazarlama Yönetimi*, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Ankara, 1980

Orta Anadolu İhracatçılar Birliği Genel Sekreterliği, *Seramik Kaplama Malzemeleri Sektörü Değerlendirme Notu*, Ankara, 1999

ÖCAL, Fikret, *Yönetim Muhasebesi Ders Notları*, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No:416-650, İstanbul, 1987

ÖRTEN, Remzi, *Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulama Rehberi*, Cilt 1, Ankara, 1983

PEKER, Alparslan, *Modern Yönetim Muhasebesi*, Muhasebe Enstitüsü Yayınları No:53, İstanbul, 1988

PINAR, Cengiz, *Finansal Analiz ve Finansman Politikası*, Ege Üniversitesi İTBF Yayınları No:64/27, Sobe Matbaası, İzmir, 1972

PINAR, İbrahim, *Gelir Vergisi Kanunu*, Madde 61, 12.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2001

SEVGENER, A.Sait ve Rüstem HACİRÜSTEMOĞLU, *Yönetim Muhasebesi*, 7.Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000

SEVİLENGÜL, Orhan, *Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Uyumlu, Genel Muhasebe*, 8. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 1999

SÖZBİLİR, Halim, *İşletmelerde Sosyal Muhasebe Kuramı ve Türkiye'de Bir Anket Çalışması*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1981

SÖZBİLİR, Halim, *Muhasebe Kuramında Türü Gelir Kâr Kavramları ve Türü Gelir Vergisi'nin Kabul Ettiği Gelir Kâr Kavramı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:214, Eskişehir, 1987

SÖZBİLİR, Halim, Kemalettin ÇONKAR, Ali Rıza KAYMAZ ve Meral NURAY, *Tekdüzen Muhasebe Sistemi, 1,2,3,4,5 Nolu Tebliğleri Açıklamaları Uygulama*, Birlik Ofset, Eskişehir, 1995

SÜNER, Güner, *Seramik Sanayi El Kitabı*, Birlik Matbaası, Söğüt, 1986

SÜRMEİİ, Fevzi, *Muhasebe Bilgi Sistemi*, T.C. Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Eskişehir, 1990

SÜRMEİİ, Fevzi, Melih ERDOĞAN, Nurten ERDOĞAN, Kerim BANAR ve Saime ÖNCE, *Muhasebe Bilgi Sistemi*, 14.Ünite, 1.Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:963, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No:532, Eskişehir, 1998

TANIŞ, H.Hüseyin ve Zeliha METE, *Seramik Teknolojisi ve Uygulaması*, Birlik Matbaası, Söğüt, 1988

TEK, Ömer Baybars, *Pazarlama İlkeler ve Uygulamalar*, 1.Baskı, Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık, İzmir, 1991

TEKİN, Mahmut, *Üretim Yönetimi*, 2. Baskı, Günay Ofset, Konya, 1993

TOSUN, Kemal, *İşletme Yönetimi*, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Yayın No:120, İstanbul, 1990

TSE, Uluslararası ISO 13 006:1998 Standardı, Ankara, 1998

USLU, M .Selçuk, *Gider Kontroluna Yardımcı Bir Araç Olarak Sorumluluk Muhasebesi*, İTİA, Ankara, 1982

USLU, M. Selçuk, *Planlama ve Kontrol Açısından Maliyet Muhasebesi*, Gazi Üniversitesi Yayın No:170, İİBF Yayın No:55, Ankara, 1991

YÜKÇÜ, Süleyman, *Maliyet Muhasebesi*, 2.Baskı, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İzmir, 1993

MAKALELER

ACAR, Nesime, "Tam Zamanında Üretim", *Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları*, No:542, Ankara, 1995,

AYDEMİR, Muzaffer, "Sosyal Sorumluluk 8000 Standardı," *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1., Sayı:3, İzmir 1999

EMRE, Aynur, "Tam Zamanında Üretim Sisteminin Ülkemizdeki Uygulamaları ve Sorunları", *Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları*, No:543, Ankara, 1995

BAKIRER, Ömer, "Yapı Seramiğinin Dünü ve Bugünü", *İnşaat Dergisi*, Nisan, 1988

KAVAKOĞLU, İbrahim, "Toplam Kalite Yöntemi", *Kalder Yayınları*, No:2 İstanbul, 1994,

YILMAZ, Hüseyin, "İşlemlerde Finansal Karar Destek Sistemi", *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1. Sayı: 1., İzmir 1999